
SIGILLVM MAGISTRI

BIBLIAI
TÖRTÉNET

ISKOLAI KÖNYVÜL,

KÖZÉPKORÚ GYERMEKEK SZÁMÁRA

SZERZÉ

RÓDER ALAJOS.

ÖTVENNYOLCZADIK KIADÁS.

A főmgű Bibornok és Herczeg-Primás helybenhagyásával.

BUDAPEST, 1904.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT.

Eger. 1904. Az érseki lyceum könyvnyomdája.

ELSŐ RÉSZ.

AZ Ó-SZÖVETSÉG.

I. A világ teremtésétől Ábrahámig.

1. A világ teremtése.

Kezdetben teremté Isten az eget és a földet. De a föld puszta volt és üres; nagy sötétség és sok viz volt rajta. Azután teremté Isten a világosságot, és lőn az *első* nap. *Második* nap teremté az Isten az ég boltozatát. *Harmadik* nap elválasztá a vizet a földtől: s lett tenger és száraz föld; s a föld legottan mindenféle füvet és gyümölcsöt termett. *Negyedik* nap teremtette Isten a napot, a holdat és a csillagokat; *ötödik* nap a halakat és a madarakat; *hatodik* nap a négylábú és a csúszó-mászó állatokat. Hatodik nap végre teremté még Isten az embert is: még pedig saját képére és hasonlatosságára.

Hat nap teremté tehát Isten a világot; nem mintha ő azt egy percz alatt meg nem teremthette volna, hanem mivel végtelen bölcsességének úgy tetszett.

Hetedik nap megszünt Isten teremteni. S megáldá és megszentelé e napot: hogy mi is hat nap dolgozzunk, a hetediken pedig nyugodjunk, azt Isten szolgálatára különösen szentelvén. — Hajdan a *szombat* volt eme hetedik nap, de mi keresztények *vasárnap* üljük azt meg **Krisztus Urunk** föltámadásának emlékezetére.

Tanulság. Isten a világnak mindenható, végtelen bölcs és végtelen jó teremtője. Imádjuk tehát őt és szeressük s vétekkel soha meg ne bántsuk.

* Ki teremtette az eget és a földet? Mit teremtett Isten első nap, mit második nap? stb. Hatodik nap végre még kit teremtett Isten? Kinek képére és hasonlatosságára teremté Isten az embert? mit tett hetedik nap a teremtő? miért áldá és szentelé meg a teremtő a hetedik napot?

2. Ádám és Éva a paradicsomban.

Miután az emberen kivül már minden meg vala teremtve, alkotá Isten az embert; tudniillik agyagból formált testet, és abba halhatatlan lelket lehelt, melynél fogva az ember Istenhez hasonlit. — Az első ember neve volt Ádám.

Isten az első embert a *paradicsomba* helyezte. Ez egy igen szép kert volt, melyben mindenféle szebbnél szebb és jobbnál jobb gyümölcsöt termő fa, minden nemű állat, s a kert öntözésére szép forrás volt, melyből négy folyó szakadt ki.

Látván az Úr, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, mély álmot bocsátott Ádámra: kivette egyik oldalcsontját s abból Évát alkotta, hogy Ádámnak segitő társa legyen.

Ádámnak és Évának igen jó dolguk volt a paradicsomban, Isten szerette őket: ártatlanságban éltek, szükséget és fájdalmat nem szenvedtek.

Tanulság. Az ember sokkal fönségesebb teremtmény, mint egyéb állatok. Testére nézve ugyan a föld porából van

alkotva, de lelkére nézve Istennek hasonmása. Ki szennyezné be tehát lelkét vétekkel? sőt inkább ki ne törekedjék oly jó, oly tökéletes, oly szent lenni, mint a milyen Isten?

* Mikép teremtette Isten az embert? mi volt az első ember neve? mi volt a paradicsom? mikép alkotta Isten Évát? milyen volt Ádám és Éva dolga a paradicsomban? mily teremtmény az ember?

3. Az első emberpár vétke.

Isten Ádámnak ily parancsolatot adott: «A kertnek minden fájáról ehetel; de a jó és gonosz tudásnak fájáról ne egyél, mert a mely nap arról eszel, halandóvá leszesz.»

Ámde első szüleink nem tartották meg ezen parancsolatot. A kigyó tudniillik, mely alatt az ördög lappangott, azzal hitegette Évát, hogy ha a tiltott fának gyümölcséből esznek, nemcsak meg nem halnak, hanem megnyilnak szemeik s olyanok lesznek mint Isten, jó és gonoszat tudók. Erre Éva a tiltott gyümölcsöt megkívánta, szakasztott abból és evett. Ádámot is megkínálta vele, ki szintén evett. — És igy vétkeztek.

Ezen vétek által elvesztették első szülőink ártatlanságukat. Kiestek Isten kegyelméből, ki kérdőre is vonta őket. Ádám Évára, Éva a kigyóra tolta a vétket. De Isten mentegetésöket el nem fogadta, hanem büntetést szabott mind a kigyóra, mind pedig Ádám- és Évára.

A kigyóra azon büntetést szabta, hogy átkozott legyen a föld állatjai közt, hogy hason mászszon és a föld porát egye; s megigérte, hogy majd egy asszonytól születik az, ki a csábító *kigyónak fejét össze fogja törni*, vagyis az ördög országát el fogja rontani, és helyette Isten országát újra fölállítani, szóval az *emberi nemet megváltani.*

Évára azt a büntetést szabta, hogy fájdalommal szüljön s férjének hatalma alatt legyen.

Ádámra pedig, hogy arczának véres verejtékével egye kenyerét, mig visszatér a földbe, melyből alkottatott. — A paradicsomból is kitiltotta őket az Isten és a paradicsomhoz kerubokat állitott lángoló karddal, hogy a bejárást őrizzék.

Tanulság. 1) Ez a bűn, melyet Ádám a paradicsomban elkövetett, az *eredeti bűn*, melylyel Ádám nemcsak magának ártott, hanem mindnyájunknak, kik tőle származunk; mivel e bűn minden rossz következéseivel együtt reánk is átszármazott. 2) Nem lehet eléggé áldanunk Isten jóságát és irgalmát. Ime az első ember vétkezik, magát s az egész emberinemet siralmas állapotba dönti: és a jó Isten azonnal Megváltót igért, hogy az embert e siralmas állapotból kiszabaditsa.

* Micsoda parancsot adott Isten az első embernek a paradicsomban? mikép csábitotta el Évát a kigyó Isten parancsolatának áthágására? milyen szomorú következései lettek ezen véteknek? milyen büntetést szabott Isten a kigyóra, minőt Évára, minőt Ádámra? milyen bűn az ránk nézve, melyet első szüleink a paradicsomban elkövettek? mi által mutatta meg Isten a bűnbeesett emberi nem iránt jóságát és irgalmát?

4. Káin és Ábel.

Ádámnak két fia volt: *Káin* és *Ábel*, Káin földmivelő volt, Ábel pedig juhpásztor, Káin gonosz indulatu, Ábel ellenben istenfélő vala.

E két testvér egykor áldozatot mutatott be Istennek hálaadásul. Káin gabonát, Ábel bárányt áldozott. Ábel áldozata kedves volt Istennek, mert nyájának javát választá az áldozatra, azaz buzgó szivvel és a **Megváltóban** való hittel mutatta be az Úrnak. Káin áldozata ellenben nem tetszett Istennek, mivel a föld gyümölcséből a legalábbvalót választá ki az áldozatra, s azt minden buzgóság és hit nélkül mutatá be az Úrnak.

Ezért Káin elkezdett Ábelre haragudni, irigykedni s őt gyülölni. Mely rossz indulatok annyira vitték őt, hogy öcscsét szinlelt barátsággal kihívá a mezőre s ott agyonütötte. Káint ezen iszonyu bűntett miatt lelkiismerete annyira gyötörte, hogy sehol sem találván föl benső nyugodalmát, szökevény gyanánt bujdosott a földön, és mindig attól félt, hogy őt valaki megöli.

Tanulság. 1) Mi is mint Ábel, tiszta és jámbor szivvel, s benső ájtatossággal szolgáljunk Istennek. 2) A haragnak, az irigységnek és a gyűlölségnek ne adjunk helyet szivünkben; mert azok könnyen a legnagyobb gonoszságra viszik az embert.

* Kik voltak Ádám első fiai? mikép tisztelé Istent e két testvér? miért volt oly kedves Ábel áldozata, miért nem Káiné? mire vitte Káint a harag, az irigység és a gyűlölség? mikép szolgáljunk Istennek?

5. A világ erkölcsi romlottsága.

Isten Ádámnak Ábel helyett *Szeth* nevű fiat adott. Szeth jámbor és istenes életet élt, s maradékai szintoly istenfélők voltak, mint Szeth maga. Azért *Isten fiainak* hivattak.

Ama korszakban több száz évig éltek az emberek. Mathusalem 969 esztendeig élt.

Káin maradékai szintoly romlottak voltak, mint Káin maga: azért *ember fiainak* hivattak.

Idővel mind Szeth, mind Káin maradékai nagyon elszaporodván, egymással társalkodni és összeházasodni kezdtek, mi által Szeth maradékai is elromlottak; Istennel semmit sem gondoltak, evésben, ivásban, bujaságban, erőszakoskodásban töltéék napjaikat.

Tanulság. Őrizkedjünk a gonosz emberek társaságától: mert az könnyen elrontja a jámborokat is: mint megronták Káin gonosz maradékai Szeth istenfélő maradékait.

* Micsoda fiat adott Isten Ádámnak Ábel helyett? mily erkölcsü volt Szeth és maradékai? Minek neveztettek Szeth maradékai? meddig éltek ama korszakban az emberek? mily erkölcsűek voltak Káin maradékai? Miképp romlottak el Szeth maradékai? Kell-e őrizkednünk a rossz emberek társaságától és miért?!

6. A vizözön.

Látván Isten az emberek gonoszságát, eltökélé magában, hogy vizözön által eltörli az embert a föld szinéről az oktalan állatokkal együtt. *Noé* mégis kegyelmet talált Istennél, mert ő a világ ama romlottságában is igazán szolgált Istennek. Kinek ezért azt parancsolta, hogy bárkát azaz: egy nagy hajót épitsen.

Noé száz esztendeig dolgozott a bárkán. Minekutána a bárka elkészült, Isten megparancsolta Noénak, hogy feleségével, három fiával, ezek feleségeivel menjen a bárkába s vigyen be magával az állatok minden neméből is néhány párt. Azután heted napra megnyiltak az ég csatornái. Negyven nap és negyven éjjel szünet nélkül szakadt az eső, s annyira emelkedett a viz, hogy a legmagasabb hegyeket is 15 könyöknyivel felülha-

ladta. Az emberek és az oktalan állatok mind elvesztek, kivévén azokat, kik Noéval a bárkában voltak.

Százötven nap mulva a vizek lassankint leapadtak. Noé bárkája egy hegyen állapodott meg. Innen Noé negyven nap mulva egy hollót bocsátott ki a bárkából; de az dögtestre találván, vissza nem tért. Azután egy galambot bocsátott ki, mely nyugvó helyre nem találván, visszarepült. Két nap mulva ismét egy galambot eresztett ki, mely szintén visszatért, szájában egy zöldelő olajfaággal. Végre ismét egy galambot bocsátott ki Noé: de ez többé nem tért vissza.

Ekkor Noé kiszállott a bárkából, oltárt emelt, és hálaadásul áldozatot mutatott be az Urnak. Az Úr kedvesen vette Noé áldozatát, és megigérte, hogy vizözön által a világot többé el nem veszti. Igéretének emlékeztető jeléül hagyta az égi szivárványt.

Tanulság. Valahányszor a szivárványt látjuk, mindannyi-

szor jusson eszünkbe a vizözön, s a vizözönnel az is, hogy a mily jó az Isten a jámborok iránt, szintoly rettenetes a gonoszok iránt.

* Látván Isten az emberek romlottságát, mit tökéllett el magában? Ki nyert mégis kegyelmet Istennél? miért? mit parancsolt Isten Noénak? Hány nap és hány éjjel szakadt az eső, és mily magasra nőtt a viz? miképp szállott ki Noé a bárkából? Kedvesen vette-e az Ur Noé áldozatát? mi jusson eszünkbe, valahányszor a szivárványt látjuk?

7. Noé és fiai: Szem, Kám és Jáfet.

Noé a vizözön után ismét a földet mivelé és szőllőt ültetett. Nem ismervén még Noé a bornak erejét, egykor belőle többet ivott, megrészegedett és elaludván, disztelenül feküdt. Noé ezzel nem vétkezett, mivel a bornak erejét még nem ismerte.

Kám Noé fia, atyját ily állapotban látván, kigúnyolta, és esetét örvendve beszélte el testvéreinek; *Szem* és *Jáfet* ellenben atyjokra elfordult arczczal palástot vetettek. Midőn Noé felébredt, és megtudta, mint bántak vele fiai, Kámot megátkozta, Szemet és Jáfetet pedig megáldotta.

Tanulság. 1) A szemérmesség és a szülők iránt való tisztelet, még akkor is, midőn azok hibáznak, a gyermeknek legszebb ékessége. 2) Noé atyai áldása és átka fiain beteljesedett. Jaj most is azon gyermeknek, ki szülőit keseriti és megveti; boldog ellenben, aki atyját és anyját tiszteli és örömet szerez nekik!

* Mivel foglalkozott Noé a vizözön után? mi történt Noéval a borivás következtében? mikép bántak Noéval fiai? Fölébredvén Noé, mit tett fiaival? mi a gyermek legszebb ékessége? Foganatos-e a szülők áldása és átka?

8. A babiloni torony.

Noé maradékai idővel nagyon elszaporodván, hogy magoknak nagy hirt és nevet szerezzenek, *Szennar* mezején Babilonban, oly nagy torony épitéséhez fogtak, melynek teteje az égig érjen. De Isten e kevély szándékuk miatt úgy megzavarta nyelvöket, hogy egymást nem érthették. Mi

miatt félben kellett hagyniok az épitést, s elszéledtek a földön.

Tanulság. Hasztalan az ember iparkodása, ha nem járul hozzá Isten áldása.

* Mit tettek Noé maradékai, hogy maguknak nagy hirt szerezzenek? miért kellett félbenhagyniok az épitést? mikor hasznos az ember iparkodása?

II. Ábrahám, Izsák és Jákob.

9. Isten meghivja Ábrahámot.

Minél jobban elszaporodtak az emberek a vizözön után, annál jobban megfeledkeztek az igaz Istenről és igéreteiről, s többnyire kőből, fából faragott mindenféle bálványokat, oktalan állatokat és a csillagokat, szóval a teremtményeket imádták a teremtő Isten gyanánt.

De mégis élt e korban egy istenfélő férfi, kinek neve *Ábrahám* volt. Ezt választá ki magá-

nak Isten, hogy általa az igért **Megváltóban** való hitet az emberek közt fentartsa és terjeszsze.

Káldeában, hol Abrahám lakott, a bálványozás szintén már nagyon elhatalmazott. Azért parancsolá neki az Úr, hogy Káldeából menjen Kánaánba lakni: megigérvén neki, hogy nagy nemzetté teszi, s hogy «*ő benne áldatnak meg a földnek minden nemzetségei.*»

Ábrahám megértvén az Úr akaratát, azonnal egész házi népével Kánaánba költözött, hol hálaadásból oltárokat emelt Istennek.

Tanulság. Csodáljuk és áldjuk a szerető és bölcs isteni gondviselést, mely a bálványozásnak közepette az igaz Isten ismeretét és az igért **Megváltóban** való hitet Ábrahám és nemzetsége által az emberek közt föntartotta.

* A vizözön után ismét mit imádtak az emberek Isten gyanánt? Ki volt Ábrahám? miért választá ki magának Isten Ábrahámot? mit parancsolt Isten Ábrahámnak? mit igért az Úr Ábrahámnak? megérkezvén Ábrahám Kánaánba, hálaadásból mit tett? miért áldjuk Ábrahám történetében leginkább az isteni gondviselést?

10. Ábrahám jószivüsége.

Ábrahám és unokaöcscse Loth egy ideig együtt laktak; de minthogy pásztoraik a legelők miatt egymással meg nem fértek, Ábrahám kéré Lothot: «Váljunk el egymástól.» Loth hajlott bátyja kérésére és Szodomába ment lakni.

De Loth Szodoma városában nem soká élhetett békességben: mert négy szomszéd király megtámadta Szodoma királyát, azt legyőzte s a várost kirabolta, és Lothot a többi lakossal együtt fogságba vitte. Meghallván ezt Ábrahám, fegyveres néppel az ellenség után sietett, azt Isten segedelmével megverte és Lothot a többi néppel együtt a fogságból kiszabaditotta. Szodoma királya háladatosságból az egész zsákmányt Ábrahámnak akará engedni: de Ábrahám azt nemeslelkűleg el nem fogadta.

Ábrahám nemcsak rokonai, de az idegenek iránt

is igen jószivű volt. Midőn egykor Ábrahám sátora előtt egy fának árnyékában ült, látott három idegen vándort közelíteni. Ábrahám eléjök sietett, és leborulván előttük, behívá őket magához; napkeleti szokás szerint megmosta lábait, és megvendégelte őket. E vándorok képében maga az Úr jelent meg két angyallal. Étel után megjövendölé az Úr Ábrahámnak, hogy esztendő mulva *Sára* feleségétől fia születik.

Tanulság. Segitsük embertársunkat, ha veszélyben és nyomorúságban látjuk, minden haszonlesés nélkül. A jó lelkiismeret s Isten tetszése legyen legkedvesebb jutalmunk.

* Miért vált el Loth Ábrahámtól? Hová ment Loth lakni? mily szerencsétlenség érte Lothot Szodomában? mikép szabadítá ki Ábrahám Lothot a fogságból? mikép fogadta Ábrahám az idegen vándorokat?

11. Szodoma végveszélye.

A vándor angyalok Szodoma felé mentek. Ábrahám kiséré őket. Utközben kijelenté az Úr Ábrahámnak: hogy Szodomát az egész környékkel, nagy vétkei miatt, el fogja veszteni. Ábrahám könyörgött az Úrnak, hogy kegyelmezzen meg azon városnak, ha abban ötven, vagy negyven is, és igy a számmal mindig alább szállván, bárha csak tíz igaz találtatik is. Az Úr megigérte, hogy megkegyelmez Szodoma városának, ha abban tíz igaz találtatik. Ekkor az Úr eltünt. Ábrahám pedig hazatért.

De fájdalom! azon városban még csak tíz igaz sem találtatott. Azért az Isten kénköves tüzes esőt bocsátott Szodoma és Gomorrha városokra s azokat az egész környékkel és lakossággal együtt fenekestől felforgatta. Csak Loth menekült meg övéivel együtt: kiket a vándor angyal előre figyelmeztetvén a veszélyre, intett, hogy siessenek ki a városból, erősen meghagyván nekik, hogy vissza ne nézzenek, hogy a veszély valahogy őket is el ne érje. — Loth felesége azonban az angyalok intése ellen visszatekintett: azért a veszedelemtől szintén meglepetett és sóoszloppá változott.

Tanulság. Ime, mily keményen bünteti Isten a megátalkodott bűnösöket, s mint oltalmazza az istenfélőket.

* Mikép könyörgött Ábrahám az Urnak Szodoma városáért? mit jelentettek ki az angyalok Lothnak, és mire intették? minő veszély érte Szodoma városát? micsoda veszély érte Loth feleségét? mit tanulunk ebből?

12. Izsák föláldozása.

Isten próbára akarta tenni hű szolgájának Ábrahámnak hitét és engedelmességét s megparancsolá neki, hogy *Moria* hegyén áldozza föl neki fiát, *Izsákot.*

Ábrahám engedelmeskedett: fölment fiával Moria hegyére és ott oltárt emelvén, rátette fiát. Izsák, mint az ártatlan bárány, nem szegűlt ellen, és maga vitte vállán az áldozat fát. Ábrahám már emelte kardját a végső csapásra, midőn egyszer az Úr angyala Ábrahámra kiáltott, hogy kimélje meg fiát. Ekkor az Úr esküvéssel igéré meg ismét Ábrahámnak, hogy *maradékában megáldatnak a földnek minden nemzetségei,* vagyis az ő nemzetségéből fog származni a **Megváltó**, az emberi nem boldogítója. Ábrahám aztán fia helyett egy kost áldozott föl, mely ott közel szarvaival egy tövisbokorban volt fönakadva.

Tanulság. 1) Bármily nehezek legyenek is Isten parancsolatai, teljesitsük azokat, meg lévén győződve, hogy azok ránk nézve üdvösségesek. 2) Izsák itt előképe volt a **Meg-**

váltónak, ki engedelmességből a keresztfát vállán vitte a Kálvária hegyére, hogy azon magát érettünk feláldozza.

* Mikép próbálta meg Isten Ábrahám hitét és engedelmességét? megengedte-e Isten, hogy Ábrahám föláldozza fiát? mit igért az Úr eskűvel Ábrahámnak? Kinek előképe volt Izsák?

13. Izsák.

Izsáknak két fia volt: *Ézsau* és *Jákob*. Ézsau szőrös testű és szilaj természetű volt: Jákob ellenben szelid és csendes. Ézsau és Jákob ikrek voltak.

Midőn egykor Ézsau nagy éhesen a mezőről hazajött, s öcscse előtt egy tál főtt lencsét látott, annyira megkivánta, hogy érte oda igérte Jákobnak elsőszülött jogát, meg nem gondolván, mit tesz.

Izsák nagyon elöregedvén, azt gondolta, hogy nem sokára meg fog halni. Elküldé tehát Ézsaut vadászni, parancsolván neki, hogy a vadat szokása szerint készitse el, s hozza be neki eledelül, és ő majd akkor rá adja utolsó áldását. Ézsau elment: ezt hallván Rebekka, rábeszélte Jákobot, hogy előzze meg Ézsaut. Jákob engedett. Rebekka tehát hamar leölt pár növendék kecskét, s azt mint a vadhúst szokás, elkészité, bőrével pedig Jákob nyakát és kezeit betakarván, beküldé őt az étellel Izsákhoz. Izsák már nem látván, azt vélte, hogy Ézsau van előtte, megáldá tehát őt.

Alig ment el Jákob atyjától, megérkezett Ézsau a vadhús étellel és megtudván, hogy Jákob kapta meg az atyai áldást, annyira megharagudott, hogy öcscsét halálra kereste.

Isten Izsáknak is megújitá azon igéretét, hogy *magzatjában megáldatnak a földnek minden nemzetségei.*

Tanulság. Őrizkedjünk Ézsau könnyelműségétől és indulatosságától: mert mind a kettő sok rosszra vezérli az embert. De őrizkedjünk Jákob szerencsétlenségétől is; s kerülvén a tettetést és az álnokságot, mindenkor egyenes, igaz úton járjunk.

* Kik voltak Izsák fiai? milyen volt Ézsau? milyen Jákob? mikép vesztette el Ézsau első szülőtti jogát? mikép jutott Jákob az atyai áldáshoz?

mit cselekedett Ézsau, midőn megtudá, hogy Jákob kapta meg az atyai áldást? mily ígéretét újítá meg Isten Izsáknak is? mit tanulunk ezekből?

14. Jákob.

Megtudván Rebekka, hogy Ézsau öcscsét meg akarja ölni, Jákobot Lábán nevü bátyjához küldé, hogy ott maradjon, mig Ézsau haragja lecsillapodik. Jákob istenfélő lévén, nagyon fájlalta, hogy hibája által, Istent, jó atyját és bátyját megbántotta; törődött szívvel folytatta útját és békével tűrte szenvedéseit. Isten látta szívét és megvigasztalta. Ugyanis útjában ráesteledvén az idő, kénytelen volt a mezőn meghálni. Feje alá vánkos gyanánt egy követ tett.

Álmában egy létrát látott, mely a földtől egészen az égbe nyúlt s melyen az angyalok föl és alá jártak, felső végénél maga az Ur is látható lévén, ki Jákobot szólitván, megigérte neki, hogy *maradékában megáldatnak a földnek minden nemzetségei.* Fölébredvén Jákob, azon kőből, mely feje alatt volt, emléket állított, és olajat öntött rá.

Jákob folytatta útját, csakugyan megérkezett Lábánhoz, ki őt igen szivesen fogadta.

Jákob húsz esztendeig tartózkodott Lábánnál: annyi ideig szolgálván Lábán leányaiért, Liáért és Ráchelért s a nyájnak egy részeért.

Húsz esztendő eltelte után Jákob egész háznépével és nyájával együtt visszaindult atyjához.

Megtudván Jákob, hogy Ézsau fegyveres néppel jön eléje, nagyon megijedt. Mindenekelőtt Istenhez folyamodott. Azután hogy Ézsaut megengesztelje, követeket küldött előre hozzá, mindenféle ajándékkal. És midőn már közel volt Ézsauhoz, hétszer meghajtotta magát előtte. Erre Ézsau Jákob nyakába borult és sírt.

Tanulság. 1) Fölöttünk is mindenütt Istennek mindent látó szeme őrködik; és az ő szent angyalai, ámbár láthatatlanul, védelmünkre mindenkor készen állnak. Járjunk azért mindenütt isteni félelemben. 2) Mily szép, ha az egymásra neheztelő atyafiak kibékülnek.

* **Hová küldötte Rebekka Jákobot Ézsau haragja elől? mi történt Jákobbal útjában? mit ígért Jákobnak az Úr? hány esztendeig tartózkodott Jákob Lábánnál? miképen békült ki Ézsau Jákobbal? Őrködik-e fölöttünk Istennek mindent látó szeme?**

III. József.

15. Józsefet bátyjai eladták.

Jákobnak tizenkét fia volt, legjobb volt köztük *József*, kit azért atyja legjobban szeretett, és neki szebb ruhát is csináltatott; bátyjai pedig irigykedtek rá és gyűlölték őt.

József egyszer azt álmodta, hogy testvéreivel kévéket kötött a szántóföldön, s hogy az ő kévéi fölemelkedtek és állottak; testvéreié pedig az övéi előtt hajtogatták magokat. Máskor ismét azt álmodta, hogy őt a nap, a hold és tizenegy csillag imádta. József ezen álmait bátyjainak elbeszélte. E miatt azok még jobban kezdtek rá haragudni és gyűlölni őt.

Midőn József bátyjai nyájaikat Szichemben legeltették, elküldé Jákob Józsefet, hogy nézze meg őket. Midőn azok őt távolról jönni látták, összebeszéltek, hogy őt megölik. De Ruben, a legidősebb köztük, kéré őket, hogy ne ontsák vérét: hanem vessék inkább az ott közel lévő száraz kútba. Ruben őt abból titkon ki akará szabadí-

tani. Mihelyt tehát József hozzájok érkezett, tüstént megfosztották ruháitól, bevetették a száraz kútba. Azután hideg vérrel leültek és ettek. Azalatt izmaelita kereskedők jöttek arra. Ezeknek adták el Józsefet húsz ezüst pénzen.

Ezután leöltek egy kecskét, és József ruháját ennek vérébe mártván, azt atyjoknak azon hírrel küldték el, hogy Józsefet egy vadállat ölte meg. Jákob szétszaggatta ruháját, szőrköntösbe öltözött, és szeretett fiát vigasztalhatatlanul siratta.

Tanulság. Ime, mily iszonyú bűntettekre viszi az embert az irígység és a gyülölet! E gonosz indulatok annyira megfásíták József bátyjainak szívét, hogy sem ártatlan öcscsük sírása és könyörgése, sem jó atyjoknak előrelátott keservei nem valának őket képesek könyörületességre birni.

* Hány fia volt Jákobnak? ki volt Jákob fia közt a legjobb? mit akartak Józseffel tenni bátyjai? miért kérte Ruben testvéreit? és mit tanácsolt nekik? kinek adták el Józsefet bátyjai? mennyi pénzen? mikép tudósíták József bátyjai öcscsük eltüntéről atyjokat? mit tanulunk ezekből?

16. József sorsa Egyiptomban.

Az izmaelita kereskedők Józsefet elvitték Egyiptomba, hol eladták *Putifárnak,* a király egyik főtisztjének.

Józsefnek Putifárnál eleinte igen jó dolga volt, mert Putifár őt hű szolgálatjáért igen szerette. De eme boldog sorsa nem sokáig tartott. Putifár felesége tudniillik Józsefet bűnre akarta csábítani. De József azt mondta: «Hogyan cselekedhetném e nagy gonoszt, vétkezvén Isten ellen!» És öltönyét, melyet az asszony megragadott, kezében hagyván, elfutott. Az asszony e miatt bosszúra gerjedvén, Józsefet férjénél hamisan bevádolta. Putifár hitt feleségének és Józsefet tömlöczbe vettette.

Nem sokára ugyanazon tömlöczbe, a hol József vala, zártak két királyi főtisztviselőt is, tudniillik a *főpohárnokot és a fősütőmestert.* Ezek egyszer álmodtak; nevezetesen a főpohárnok azt álmodta, hogy látott álmában egy szőlőtőt és rajta három vesszőt, melyek bimbóztak, virágoztak, végre érett gerezdeket termettek, s hogy ezek nedvét kifacsarta a király poharába, s oda nyujtotta neki. József Isten különös segedelmével úgy magyarázta ez álmot, hogy a három szőlővessző három napot jelent, mely után a király őt ismét visszahelyezi előbbi hivatalába, hol ismét italt fog nyujtani a királynak. És kéré őt, hogy emlékezzék meg róla, ha majd jó lesz dolga.

A fősütőmester pedig azt álmodta, hogy fején három lisztes kosarat vitt; a legfelsőbbikben mindenféle sütemények voltak a király számára, s ebből a madarak ettek. József ezt akkép magyarázta, hogy a három kosár három napot jelent, mely után a király őt felakasztatja, és a madarak eszik majd testét.

Harmadnap múlva a főpohárnok csakugyan visz-

szatétetett előbbi hivatalába; a fősütőmester pedig fölakasztatott. — De a főpohárnoknak jól levén dolga, Józsefről egészen megfeledkezett.

Két esztendő múlva Fáraónak is voltak álmai. Látott tudniillik álmában hét kövér tehenet feljönni a Nilus vizéből, utánuk pedig hét soványat, melyek a hét kövéret fölfalták. Erre fölébredt a király. Ismét elaludván, látott álmában hét teljes búzakalászt egy szárból felnőni, ezek után pedig hét üres kalászt, melyek amazokat megemésztették.

A király összehívatta bölcseit; de senki sem tudta álmait megfejteni. Ekkor emlékezék meg Józsefről a főpohárnok, és elbeszélé a királynak, mikép fejté meg József az ő és a fősütőmesternek álmát a tömlöczben.

József azonnal a király elé hívatott, és Isten segitségével így fejtette meg a király álmait: a hét kövér tehén és a hét kövér búzakalász, hét bő esztendőt jelent, melyek után hét terméketlen esztendő fog következni. Azért tanácsolá a királynak, hogy a hét bő esztendőben a fölösleges gabonát a hét sovány esztendőre magtárába gyüjtesse.

A király erre Józsefet nemcsak a tömlöczből szabadítá ki, hanem országában maga után első személylyé tette, királyi ruhába öltöztette, és úgy tiszteltette, mint Egyiptom kormányzóját.

Tanulság. 1) Soha se feledkezzünk meg arról, hogy Isten mindent tud és lát; és midőn bűnre kisértetünk, mondjuk mi is Józseffel: «Hogyan cselekedhetném ezt a nagy gonoszt, vétkezvén Isten ellen?» 2) Érjen minket bármily szenvedés, az Úr ösvényéről ne távozzunk: az ő oltalma és jutalma el nem marad.

* Hová vitték Józsefet az izmaelita kereskedők, és kinek adták el? milyen dolga volt Józsefnek Putifárnál eleinte? mit mondott és cselekedett József, midőn Putifár felesége őt bűnre akarta csábítani? mit tett bosszújában Putifár felesége? kik jutottak nemsokára azon tömlőczbe, melyben József volt? mit álmodott a főpohárnok? mit a fősütőmester? mikép fejtette meg József álmaikat? két esztendő mulva mit álmodott Fáraó? mikép fejtette meg József a király álmát? mit tanácsolt József a királynak? mikép tisztelé meg a király Józsefet? mit tanulunk ezekből?

17. József és testvérei.

A hét bő esztendő csakugyan eljött, és József magtárakba gyüjtette a fölösleges gabonát. De elérkezett a hét terméketlen esztendő is, az éhség mindegyre növekedett: úgy, hogy Jákob is kénytelen volt fiait Egyiptomba küldeni gabonát vásárolni.

Jákob fiai Egyiptomba érkezvén, megjelentek József előtt, leborultak előtte; nem ismertek rá. De József megismerte őket, s eszébe jutottak ifjuságának álmai. S kémeknek lenni mondván őket, mint ilyeneket, fogságba tétette.

Harmad nap mulva kiereszté őket József a fogságból s megtölté zsákjaikat gabonával. A pénzt is visszatétette zsákjaikba s megparancsolá nekik, hogy Benjamin öcscsüket is hozzák magokkal. De Simont letartóztatta magánál.

Jákob sehogysem akarta fiát, Benjamint Egyiptomba bocsátani; de az éhség egyre növekedvén, s fiai Benjamin nélkül gabonáért Egyiptomba menni nem akarván, végre kénytelen volt Benjamint is elereszteni.

József másodszor látván maga előtt bátyjait Benjaminnal együtt, meg nem tartóztathatta magát a sírástól; bement a mellékszobába és sírt. Azután jól megvendégelte őket, megtöltette zsákjaikat gabonával, és pénzöket ismét visszarakatta. Benjamin zsákjába még egy ezüst serleget is tétetett. Alig távoztak azonban el, már is utánok küldé házmesterét azon rendelettel, hogy azt hozza vissza, kinek zsákjában az ezüst poharat megtalálja. Az ezüst pohár Benjamin zsákjában találtatott. Ezen nagyon megijedtek mindnyájan. Benjamint tehát visszavezették, de vele visszamentek mindnyájan.

Ekkor József nem tartóztathatta magát többé, hanem sírásra fakadt, és mondá: «Én vagyok József, a ti öcsétek. Él-e még atyám?» És zokogás közt megölelé testvéreit. József gazdagon meg-

ajándékozá testvéreit. Atyjának is küldött ajándékokat és megizené neki, hogy fiaival együtt jöjjön Egyiptomba lakni.

Tanulság. Mily nemeslelkűleg megbocsát József az ő bátyjainak! Kövessük példáját. A rosszért mi is jóval fizessünk.

* Eljött-e csakugyan a hét bő esztendő, s utána a hét sovány is? mikép bánt József bátyjaival? adott-e nekik gabonát? mint fogadta József bátyjait, midőn Benjaminnal együtt előtte megjelentek? mikép ismertette meg magát végre József? mit tanulunk ebből?

18. Jákob Egyiptomba költözése és halála.

Jákob fölöttébb megörült a hírnek, hogy József fia még élt, és hogy Egyiptom ura: s csakugyan egész háznépével átköltözött Egyiptomba.

József megtudván, hogy atyja már közelít, eléje sietett, nyakába borult és ölelések közt sokáig sírt. A király is nagyon örült látásán, és a termékeny Gessen tartományt adta neki lakásul.

Jákob 147 esztendős korában érezvén halálát közeledni, ágyához hivatá fiait, s egyenkint valamennyit megáldá; Júdának, különös isteni kinyilatkoztatásból azt mondá: «*El nem vétetik a feje-*

delmi pálcza Júdától és nem szünik meg ágyékából vezér lenni, valamíg csak el nem jön, a ki küldetik, az, kit a nemzetek várnak.» Vagyis, hogy Júda nemzetségénél a királyi hatalom mindaddig megmarad, valamíg el nem jön a **Megváltó.** Végül meghagyá fiainak, hogy Kánaán földén temessék el. Ezzel lehajtván fejét ágyára, meghalt.

Tanulság. A jó gyermek emeltessék bármily magas állásra, szegény és alacsonysorsú szülői miatt magát soha sem szégyenli: hanem azokat szereti és tiszteli halálig.

* Mikép fogadta József édes atyját? mit mondott Jákob Júdának, midőn halálos ágyán atyai áldását rá adta? mit jelentenek ezen szavak?

IV. Mózes.

19. Mózes a gyékénykosárban.

Az izraeliták Egyiptomban idővel igen elszaporodtak. Ezt gyanús szemmel nézték az egyiptomiak: azért József és a jó király halála után igen sanyargatták, a legerősebb munkákkal terhelvén

őket. Azonban az izraeliták, az erős munka daczára is szaporodtak. Ekkor megparancsolá a király a bábáknak, hogy minden zsidó férfi gyermeket, mindjárt születésekor öljenek meg. De a bábák istenfélők lévén, azt nem cselekedték. Meghagyták tehát keményen a zsidó anyáknak, hogy minden zsidó figyermeket azonnal születésekor a Nilus vizébe fojtsanak.

Ugyanezen idő tájban egy istenfélő anya egy fiút szülvén, azt három hónapig házánál rejtegette; de tovább őt magánál tartani nem mervén, egy gyékényből font és kiszurkolt kosárba kötötte, és a Nilus folyónak sása közé letette. A kisdednek nénje pedig távolról a folyó partján leste, hogy mi fog történni a kisdeddel. Kis idő mulva, Isten különös rendeléséből, arra sétált a király leánya, ki megpillantván az úszó kosárkát, azt a sás közől kivétette. Ekkor a kisded nénje tüstént ott termett s kinálkozott dajkaszerzésre; s elhívá a kisdednek saját édes anyját. A király leánya átadá neki a gyermeket, hogy azt nevelje föl. S nevezé őt Mózesnek, mi annyit tesz: *mint vízből kihuzott;* s a királyi udvarban az egyiptomiak minden tudományában oktatta.

Tanulság. 1) Mily dicséretes a király leányának jószivűsége! Kövessük példáját, leginkább az elhagyott árvák irányában. 2) Mily különösen őrködik az isteni gondviselés a kisded Mózes fölött! Igy őrködik az fölöttünk is, és minket is nem egy veszélytől ment meg.

* Mint sanyargatták az egyiptomi királyok az izraelitákat? mikép menekedett meg a kisded Mózes a vizbefulástól? mit tanulunk a király leányának példájából? Őrködik-e fölöttünk az isteni gondviselés?

20. Mózes az égő csipkebokornál.

Mózes a királyi udvarban erős és jószivű férfiúvá növekedett. Tapasztalván, hogy sorsosait Egyiptomban kegyetlenül sanyargatják, hatalmasan kezdé pártjokat fogni: mi miatt a király az

ő élete ellen tört. Ezt észrevevé Mózes, eltávozott Egyiptomból s elment *Madiánba,* hol Jethro főpapnak juhait őrzé.

Midőn egykor *Hóreb* hegyén Jethro juhait legelteté, egy csipkebokort látott égni, a nélkül mégis, hogy az elégett volna. Mózes ezen csodálkozott s a bokorhoz közelített. De abból egy szózatot hallott, mely Isten szava volt s ez őt néven szólítván, inté, hogy ne közelítsen hozzá, míg lábairól saruit le nem oldja, mivel a hely, melyen áll, szent. Mózes szent borzadással eltelve, földre borult. Az Úr pedig parancsolá neki, hogy menjen Fáraóhoz, és kívánja tőle az ő nevében, hogy az izraelitákat bocsássa el Egyiptomból. S isteni küldetésének jeléül, hatalmat adott neki, vesszejével csodákat tenni. Igy, mondá neki, hogy vesse a földre a kezében levő vesszőt. Mózes elveté, és ime mindjárt kígyóvá változott úgy, hogy Mózes futott előle. Midőn Mózes Isten parancsolatára megfogá a kigyónak farkát, a kigyó tüstént vesszővé változott. Isten Mózes mellé bátyját *Áront* is rendelte segédtársul, hogy ő szóljon majd helyette, mivel Mózes akadozó nyelvű volt.

Tanulság. Leborulván, imádjuk mi is Istent, mint Mózes az égő csipkebokornál; másutt is, de leginkább templomainkban, hol oly közel van hozzánk.

* Milyen férfiúvá növekedett Mózes? miért kellett Mózesnek a királyi udvarból távoznia? mi történt Mózessel Hóreb hegyén?

21. Az izraeliták kiköltözése Egyiptomból.

Mózes és Áron megjelentek Fáraó előtt, az Úr nevében kivánták tőle, hogy bocsássa el országából az izraelitákat. Fáraó büszkén azt mondá: «Ki az az Isten, hogy én szavának engedelmeskedjem?» Mózes a király előtt vesszejével csodákat tett. De Fáraó még sem bocsátá el az izraelitákat.

Ekkor Mózes Isten parancsolatára fölemelé veszszejét, és kilencz sanyarú csapás érte Fáraónak országát. 1-ör: A vizek vérré változtak, úgy, hogy azokból senki sem ihatott, s a halak is mind elvesztek bennök. E csapás hét napig tartott. 2-or: A tavakból és a folyókból annyi béka jött ki, hogy mindent, még a király palotájának szobáit, ágyait, asztalait is ellepték. 3-or: A föld pora fullánkos férgekké változott, melyek az embereket és a barmokat igen kínozták. 4-er: Érzékeny csípő legyek árasztották el az országot. 5-ör: Nagy marhavész ütött ki, mely az egyiptomiak minden marháját megölé. 6-or: Mérges fekélyek támadtak az emberek és barmok testén. 7-er: Rettenetes jégeső támadt, mely mindent elvert. 8-or: Sáskák boríták el az egész országot. 9-er: Három napig tartó oly nagy sötétség fedte az egész országot, hogy az emberek egymást nem láthatták. — Míg valamely csapás tartott, addig ígérte Fáraó, hogy az izraelitákat elbocsátja: de mihelyt a csapás megszünt, azonnal ismét megkeményíté szívét, s az izraelitákat el nem bocsátá.

Akkor megparancsolá Isten Mózes által az izraelitáknak, hogy minden házigazda messen le egy-egy esztendős bárányt, s azt házi népével együtt, útra készülten, átövezve, felsaruzva, bottal kezében, egészen egye meg; de csontjait össze ne törje, vérével pedig kenje be az ajtó félfáját és felső küszöbét, hogy a büntető ostor házát ne érje.

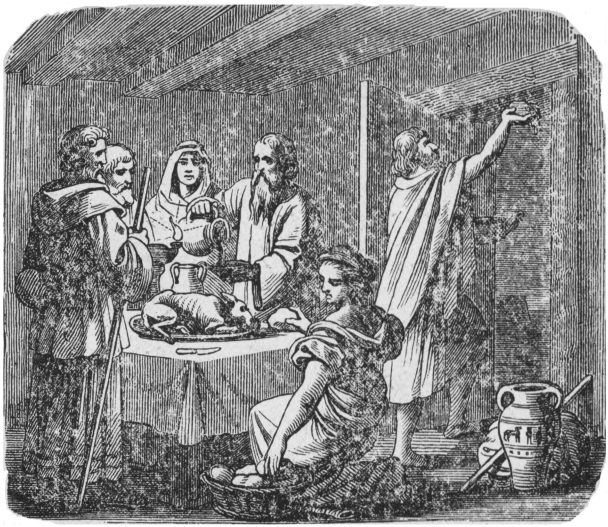

A rettenetes éjfél eljött. Az izraeliták házában nagyja és apraja a sült bárány körül volt összegyülve. Senkinek sem volt szabad a házból kimenni. Az egyiptomiak első szülöttei pedig, a királyétól elkezdve, mind rögtön elvesztek, még a marhák is. A király és népe fölrettent álmából s kérte Mózest, hogy csak költözzék ki népével Egyiptomból.

Kiköltöztek tehát az izraeliták, szám szerint hatszáz ezren, az asszonyokon és a gyermekeken kívül.

De Fáraó csakhamar megbánta, hogy az izraelitákat országából elbocsátotta. Utánok ment tehát fegyveres néppel, hogy ismét visszahajtsa őket. A Vörös-tenger partján utól is érte őket. Az izraeliták megijedtek, Mózes bátorítá őket, és félre vonulván imádkozott. Azután megüté vesszejével a tengert, és annak vizei legottan ketté váltak s az izraeliták száraz lábbal átkeltek.

Fáraó hadi seregével követte az izraelitákat; de midőn a tenger közepén volt, Mózes megüté veszszejével a tengert, azonnal visszaomlottak a habok, Fáraót hadi seregével eltemették.

Tanulság. 1) E költözés emlékezetére ünnepelték az izraeliták a Húsvétot; a *húsvéti bárány* pedig előképe volt azon áldozatnak, melylyel magát az *Isten Báránya* **Jézus Krisztus** föláldozta, hogy halála által az emberi nemet még az egyiptominál is sanyarúbb rabszolgaságból kiszabadítsa. Jaj a bűnösnek, ki magát Isten ellen fölemelni meri.

* Könnyen bocsátotta-e el Fáraó országából az izraelitákat? mily csapások érték Fáraó országát? végre mily csapás érte az egyiptomiakat? mit kellett Isten parancsolatából minden izraelita házi-gazdának tenni? megbánta-e Fáraó, hogy az izraelitákat elbocsátotta? miképp keltek át az izraeliták a Vörös-tengeren? miképp járt Fáraó hadseregével? minek volt előképe a húsvéti bárány?

22. Az izraeliták a pusztában.

Átkelvén az izraeliták a Vörös-tengeren, egy nagy pusztába értek, melyben gabonát termelő földek nem voltak, sőt ivóvíz is igen kevés találtatott. Utjokban Isten őket egy felhőoszlop által vezette, mely nappal homályos volt, éjjel pedig mint a tűz

világított. Eledelükről is gondoskodott; *mannával* táplálván őket, mely naponkint az égből hullott alá s olyan volt, mint a fagyott dérhez hasonló dara.

Naponkint a nap felkelte előtt annyit kellett abból szedni, a mennyi egy napra elég volt; hatodik nap pedig a jövő szombat miatt, két napra valót. Íze igen kellemes volt.

Rafidim pusztában vizök nem lévén az izraelitáknak, Mózes, Isten parancsolatjából, csodatevő vesszejével megütött egy kősziklát, s abból azonnal víz fakadt ki.

Az izraeliták a harmadik hónapra a *Sínai* hegyig értek. Mózes, Isten parancsolatja szerint az egész népet a hegy alá vezette. Az ég dörgött és villámlott, a hegy füstölgött és égett, a trombita harsogott. Végre csendesség lőn, Isten kezdett szólani, s adá a *tizparancsolatot.*

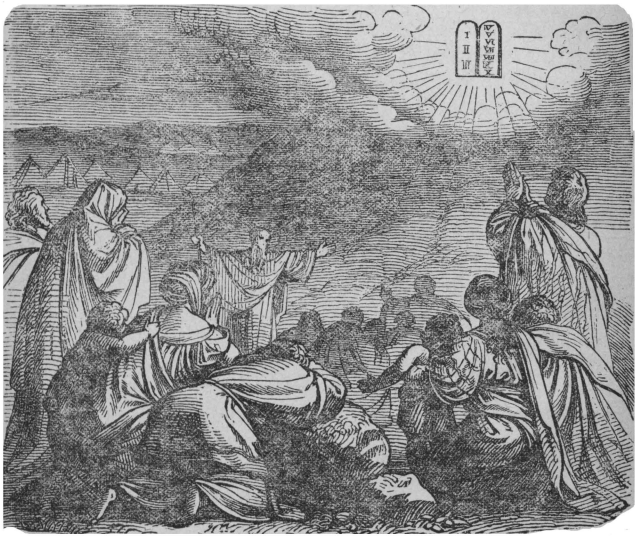

A nép rémüléssel telt el s igéré: «Mindent megteszünk, mit az Úr parancsol, és engedelmesek leszünk.» Mózes azután fölment a Sinai hegyre, hol negyven nap és negyven éjjel maradt és átvette az Úrtól a *két kőtáblát,* melyre maga az Úr irta föl a *tízparancsolatot.*

Ezalatt föllázadtak az izraeliták és kényszerítették Áront, hogy az asszonyok és leányok függőiből egy *aranyborjút* öntsön, melyet ők Isten gyanánt imádtak. Mózes lejövén a hegyről, a népnek ezen bálványozását látván, annyira felingerült, hogy a tízparancsolat két kőtábláját elveté s ez összetört. Az aranyborjút porrá zúzta. Áront engedetlensége miatt megdorgálta, a bűnösöket pedig szigorúan megbüntette. — Mózes ismét fölment a Sinai hegyre két kőtáblával, melyre fölírá Isten a *tízparancsolatot.* És Mózes a két kőtáblát letevé a *frigyszekrénybe.*

A *frigyszekrény* egy fából készült és gazdagon megaranyozott láda volt, oldalán két-két arany karikával s azokba illő két aranyozott rúddal. A láda tetején, aranyból készült két kerub volt, kiterjesztett szárnyakkal, arczczal egymásfelé fordulva s a szekrény fölé hajolva. Ez volt a kegyelem *trónja*. Innét szólott az Úr az izraelitákhoz. A frigyszekrényben találtatott a tízparancsolat két kőtáblája, valami a mannából, és Áron kivirágzott vesszeje. A frigyszekrény a *szövetség* sátorának legbenső részében, a *szentek szentében* állott. A szövetség sátorának tudniillik három része volt: *szentek szente, a szentély és előtornácz.*

Sok viszontagság után végre Mózes népével az ígéret földéhez közelebb érvén, elküldött oda tizenkét férfiút, köztük *Józsuet* és *Kálebet*, hogy azt kikémleljék. A kiküldöttek bejárták Kánaánt, és oly nagy szőllőfürtöt hoztak onnan magokkal, hogy két embernek rúdon kellett vinnie: s azt hozták hírül, hogy Kánaán földje tejjel és mézzel folyó, de hogy igen erős nép lakja. E miatt felzúdult a nép Mózes és Áron ellen; és vezért akara magának választani, ki őt Egyiptomba visszavezesse. Józsue és Káleb csendesítették és bátorították a népet; de a nép meg akará őket kövezni. E miatt azzal büntette meg Isten az izraelitákat, hogy csak 40 esztendő mulva

mehettek be az igért földre, mely idő alatt mindazok, kik 20 esztendőn felül voltak, a pusztában haltak meg, kivévén *Józsuet* és *Kálebet*. Még Mózes és Áron sem mehettek be az ígéret földére, mert egy alkalommal a víz hiánya miatt zúgolódván a nép, kételkedtek, vajjon fog-e az Úr ilyen engedetlen népnek forrást nyitni a kősziklából, ha azt Mózes vesszejével megüti.

Minthogy az izraeliták Áron főpapsága ellen is föllázadtak, Mózes, Isten parancsára, a tizenkét nemzetség fejedelmének tizenkét vesszejét leraká a szövetség sátorában. «A kinek vesszeje kivirágzik, mondá az Úr, azt fogom választani, hogy megszüntessem Izrael fiainak panaszát ellenetek.» Másnap bemenvén Mózes a szövetség sátorába, kivirágozva találta Áron vesszejét, melyet az Úr parancsolatára betett a frigyszekrénybe, jelül a pártütőknek.

Elunván Izrael népe a sok ide s tova utazást a pusztában, ismét fölzendült Mózes ellen. Az Úr e miatt mérges kígyókat bocsátott rájok, melyek marásától fölötte sokan meghaltak. Mózes az Úr rendeletéből egy rézkígyót állitott fel: a ki arra tekintett, a marásból kigyógyult.

E közben elkezdődtek Mózes végnapjai s összegyüjté maga körül Izrael fiait, inté őket, hogy tartsák meg az Úr törvényét. Ezután felment Nébó hegyére, hol megjelenvén az Úr, megmutatá neki az ígéret földjét. És Mózes nyugodtan meghalt életének 120-ik esztendejében. Eltemeté őt az Úr; de sírját e mai napig senki sem tudja. A nép 30 nap gyászolta őt.

Tanulság. 1) Mannával táplálta Isten az izraelitákat a pusztában: szeretetteljesen táplál ő minket ma is. Minden darab kenyér az ő adománya. Gerjedjen azért iránta szívünk hálára, valahányszor egy darab kenyeret veszünk kezünkbe. 2) A tízparancsolat adásakor azért mutatta magát Isten az ő rettenetes fölségében, hogy eltelve iránta

tisztelettel és félelemmel, azokat megtartsuk. 3) Valahányszor az izraeliták Istentől rendelt polgári és egyházi elüljáróik, Mózes és Áron ellen felzendültek, mindannyiszor keményen megfenyíttettek. Tiszteljük azért mind egyházi, mind polgári elüljáróinkat, és engedelmeskedjünk nekik, mert a ki ezeknek ellenszegül, a Szentírás szavai szerint az Isten rendeleteinek szegül ellen; minden hatalom Istentől lévén. 4) A fölállított rézkígyó a kereszten fölmagasztaltatott **Jézus Krisztusnak** volt előképe.

* Átkelvén az izraeliták a Vörös-tengeren, hová értek? mi által vezette őket a pusztában és mivel táplálta? mily csodálatosan kaptak Rafidim pusztában vizet? Hol és mikép adta Isten a tízparancsolatot? mi volt a frigyszekrény és mi tartatott abban? miosoda hírrel tértek meg Kánaánból az oda küldött kémek? mikép fogadták az izraeliták a hozott híreket? mivel büntette Isten a föllázadt népet? miért nem mehettek be Mózes és Áron sem az igéret földére? mikép történt Áron vesszejének kivirágzása? miért állította fel Mózes a rézkígyót? Hol halt meg Mózes? mit tanulhatunk mindezekből 1-ször, 2-szor, 3-szor, 4-szer?

23. Az izraeliták bemennek Kánaán földére s elfoglalják azt.

Mózes halála után Józsue vette át a vezérséget. Midőn a Jordán folyóhoz értek, annak alsó része lefolyt, felső része pedig feltornyosodott. A papok vitték elül a frigyszekrényt s a folyó közepén

megálltak, mig a nép átment. A vizek azután összszementek és folytak.

Jerihó városához érvén Józsue, Isten parancsolatára hat nap egymásután a város körül hordoztatta a frigyszekrényt, trombita szó mellett s az egész nép kíséretében. Hetedik nap pedig hétszer kerülték meg az izraeliták a várost, ezután hatalmasan fölkiáltottak, mire a város falai ledőltek, úgy hogy az izraeliták a fal-omladékokon szabadon behágtak a városba és azt elfoglalták.

Az izraeliták egymásután 31 királyt legyőzvén, Kánaán földét elfoglalták, s azt magok közt a tizenkét nemzetség szerint fölosztották.

*** Mózes halála után ki volt az izraeliták vezére? mily csodálatosan keltek át az izraeliták a Jordánon? mikép foglalták el Jerihó városát? mit cselekedtek az izraeliták az elfoglalt Kánaánnal?**

24. Az istenfélő Jób.

Jób igen gazdag és istenfélő férfiú volt. Volt neki hét fia és három leánya, sok cselédjei és marhája; Arábiában lakott, *Husz* nevü tartományban.

Isten Jób jámborságát próbára akarván tenni, egymás után sok és nagy csapásokat bocsátott rá: marháit a rablók elhajtották, szolgáit pedig megölték; juhait égből aláhulló tűz megemésztette; legidősb fiának háza összedőlvén, fiait és leányait agyonütötte. Jób e csapásokat békével tűrte, mondván: «Isten adta, Isten elvette. A mint az Úrnak tetszett, úgy történt. Az Úr neve legyen áldott.»

De ezzel még nem volt vége inségének; hanem még testét is tetőtől fogva talpig undok fekélyek borították el. Jób a szemétdombra ült ki s cseréppel vakargatta testét. Felesége is kifakadt ellene; barátai is szemrehányásokat tettek neki: de ő bízott Istenben és saját ártatlanságában, tűrt és imádkozott.

Isten Jóbot ezen példás béketüréséért ismét mindenféle javakkal megáldotta, s mindabból, a mivel annakelőtte bírt, kétszerannyit adott neki vissza. Jó gyermekekkel is megáldotta őt.

Tanulság. Érjenek minket bármily csapások, Istentől el ne pártoljunk; mert ő ismét megsegít.

* Ki volt Jób? mily csapások érték őt egymásután? mit mondott Jób ezen csapásokhoz? megáldotta-e Isten Jóbot?

V. A bírák.

25. Gedeon és Sámson.

Az izraeliták Kánaán földén az igaz Istentől sokszor elpártoltak. Mi miatt Isten ellenségeket bocsájtott rájok s mindaddig ostorozta, valamíg őhozzá vissza nem tértek. De mihelyt megtértek, azonnal bajnok férfiakat támasztott közöttök, kik az ellenségtől megszabadíták s az igazságot kiszolgáltatták. — E férfiak bíráknak neveztettek.

Így a madianiták egykor hét esztendeig leginkább aratáskor rontottak mindig az izraelitákra, s pusztították határaikat. Az Úr ekkor megszabadításukra Gedeont küldé, ki fegyverre szólítá az izraelitákat, 32,000 embert gyüjtött. Hogy azonban Izrael népe azzal ne dicsekedjék, mintha saját erejével szabadult volna meg, Gedeon által háromszáz emberig mind visszabocsáttattak.

Gedeon három részre osztá embereit, mindegyik kezébe fegyver helyett csak egy trombitát adott és egy cserép fazekat, melyben égő fáklya volt elrejtve. Így fölfegyverkezve megtámadták éjféltájban az ellenséget: harsogtatták a trombitákat,

összeverték a cserép fazekakat s az égő fáklyát magasan föntartva, a levegőben csóválgatták, kiáltván: «Az Úrnak és Gedeonnak fegyvere.» Ez oly nagy rémülést okozott a madianiták közt, hogy megfutamodván, egymást ölték.

Sámson szintén mint bíró kormányozta az izraelitákat, rendkivüli nagy erejével hathatósan védelmezte őket a filiszteusok ellen; míg végre lenyíratván haja, melyben ereje rejlett, ellenségeinek kezébe került, kik kiszúrták szemét és vele gabonát őrlettek. Azonban egy vendégség alkalmával, mely alatt a filiszteusok csúfot űztek belőle, Sámson az épület két fő oszlopát úgy megrázta, hogy a ház összedőlvén, vele együtt mindnyáját agyonütötte, úgy hogy halálával jobban megtörte az izraeliták ellenségeit, mint életében véghezvitt hőstettei által.

Tanulság. 1) Isten gyakran csekély eszközök által is nagy dolgokat visz véghez, hogy megmutassa, miszerint övé a hatalom és a dicsőség. 2) Sámson példája tanítja, hogy soha sem kell senkiből, még a legyőzött ellenségből sem csúfot űzni.

* Miért bocsátott Isten az izraelitákra ellenséget? Ha az izraeliták Istenhez tértek, minő férfiakat támasztott? miféle károkat okoztak a madianiták az izraelitáknak? Hány emberrel és mikép győzte le Gedeon a madianitákat? Ki volt és miről nevezetes Sámson? mit tettek vele a filiszteusok, és mint lőn életének vége?

26. Ruth.

A *bírák* idejében Kánaán földén egykor nagy éhség támadván, *Elimeleh* nevü férfiú *Noémi* nevű feleségével és két fiával Bethlehemből a moabiták tartományába költözött, hol meghalt. Fiai két moabita nőt vettek feleségül; az egyik *Orfát*, a másik *Ruthot*. Tíz év múlva meghalt a két férfi is. Ekkor Noémi visszaindult Bethlehembe, s két menye is kíséré őt.

Útközben meggondolván Noémi, hogy mily szegény ő, s hogy menyeit Bethlehemben illőleg nem tarthatja: kéré őket, hogy térjenek vissza hazájokba. Orfa engedett, és megcsókolván napát, zoko-

gás közt visszatért. De Ruth nem távozott, mondván: hogy csak a halál fogja őt elválasztani tőle.

Épen aratás ideje volt, midőn Bethlehembe érkeztek. És Ruth elment a szántóföldre árpakalászokat szedni az aratók után, hogy legyen kenyerök. Isten úgy intézte, hogy épen *Boóznak* egy igen gazdag és istenfélő férfiúnak szántóföldére ment, ki megtudván aratóitól, hogy Noémi menye s hogy mily szorgalmasan szedi naponkint reggeltől estig az elmaradt kalászokat, nyájasan szólott hozzá, ételt adott neki és megparancsolá aratóinak, hogy a kalászszedésben ne háborgassák, sőt szándékosan többet is hagyjanak el a kévékből, hogy azt minden arczpirulás nélkül fölszedhesse. Aratás után pedig jó erkölcseiért elvette őt feleségül.

Isten megáldotta házasságukat egy fiúval, kinek neve *Obed* volt. Obed *Isainak,* Isai pedig *Dávid* királynak volt atyja, kinek nemzetségéből származott *Mária,* **Jézus Krisztusnak** anyja.

Tanulság. 1) Mint Ruth az ő napát, úgy szeressék egymást az atyafiak. 2) A szorgalom és tiszta magaviselet legszebb ékessége minden embernek, de leginkább a nőnek. 3) Mily nemes Boóz magaviselete Ruth iránt! Tanuljunk tőle jót tenni a szegényekkel.

* Ki volt Noémi? Ki volt Ruth? mikép keresett Ruth magának és napának kenyeret? mikép bánt Boóz Ruthtal? mit tanulunk e történetből?

27. Héli.

Héli főpap volt, egyszersmind pedig mint a népnek bírája, kormányozta az izraelitákat. Ő jámbor férfiú volt, de fiai, *Ofni* és *Fineesz* gonoszak voltak. A népet az isteni szolgálatban botránkoztatták, sőt még az oltárról is erőszakosan elvették az áldozatokat. Héli dorgálta ugyan fiait gonoszságuk miatt: de illő szigorúsággal nem fenyítette őket.

Héli házában nevekedett a jó *Sámuel* is, kit anyja már gyermekkorában a papi szolgálatra szentelt. Sámuel jámbor és szófogadó volt; de jó példáját Héli fiai még sem követték.

Midőn egykor Héli és Sámuel az Úr hajlékában aludtak, történt, hogy az Úr Sámuelt nevén szólítá, kiáltván: «Sámuel! Sámuel!» Sámuel azt vélvén, hogy Héli szólítja, felugrott alvó helyéből, Hélihez ment és kérdezé: mit parancsol. Héli azt felelé: «Én nem hívtalak; menj el ismét és aludjál.» De midőn az másodszor és harmadszor történt, mondá Héli Sámuelnek: «Ha ismét szólíttatol, ezt mondd: szólj Uram! mert hallja a te szolgád.» Sámuel ismét szólíttatván, csakugyan ekkép cselekedett. És az Úr kijelenté Sámuelnek, hogy Hélit fiaival együtt meg fogja büntetni. Sámuel reggel mindent őszintén elbeszélt Hélinek, mit az Úr neki mondott.

A mi csakugyan be is következett. Ugyanis a filiszteusok megtámadták az izraelitákat s nagyon megverték. Hogy az ellenségen erőt vehessenek, Ofni és Fineesz elhozták a frigyszekrényt a táborba, és újra megütköztek a filiszteusokkal. De az izraeliták újra megverettek. Ofni és Fineesz szintén elestek; a frigyszekrény is a filiszteusok kezébe került. Ezt meghallván Héli, rémületében a székéről hanyatt esett és nyakát törte.

Tanulság. Jaj az oly gyermeknek, ki magát a templomban ajtatosan és illendően nem viseli, és ki szülőinek üdvös intésére nem hallgat.

* Ki volt Héli? milyenek voltak fiai? mily fiú volt Sámuel? mit jelentett ki az Úr Sámuelnek? mikép teljesedett be az Úr fenyegetése? mit tanulhatnak ebből a gyermekek?

28. Sámuel.

Héli halála után *Sámuel* kormányozta az izraelitákat, mint főpap és bíró. Ő bölcsen és igazságosan kormányozott; kormánya alatt a frigyszekrény is visszakerült a filiszteusoktól. Látták tudniillik ők, hogy a frigyszekrény előtt *Dágon* bálványuk is ledőlt és összetörött, azonfelül nyavalyák és más csapások is látogatták őket, azért két borjas tehenet befogtak egy szekérbe s erre rátették a frigyszekrényt. A két tehén bőgve és futva hozá a frigyszekrényt az izraeliták földére. Sámuel intésére Istenhez térvén az izraeliták, s megtámadván a filiszteusokat, úgy megverték, hogy ezek Sámuel alatt nem merték többé megtámadni az izraelitákat.

Elöregedvén Sámuel, fiait rendelte bírákul Izraelben, de mivel ezek könnyen megvesztegethető, s azért igazságtalan bírák voltak, a nép kívánta Sámueltől, hogy rendeljen nekik királyt. Sámuel Isten útmutatása szerint, *Sault* kente föl királynak, midőn ez atyjának elveszett szamarait keresvén, Sámuelnél mint prófétánál azok felől tudakozódott. Sámuel aztán bemutatá Sault a népnek. A nép látván Saul deli termetét, örült, és neki mint királynak ünnepélyesen hódolt.

Tanulság. Mily csodálatos: Saul atyjának elveszett jószágát keresi és királyi koronát lel! Mi is koronát, és pedig mennyei koronát találunk, ha a földi dolgainkban vallásos szándékkal hiven eljárunk.

* Héli halála után ki kormányozta az izraelitákat? mikép került vissza a filiszteusoktól a frigyszekrény? miért kívántak az izraeliták Sámueltől királyt? Kit kent föl Sámuel Izrael királyának és mily alkalommal? mint találhatjuk meg a mennyei koronát?

VI. A királyok.

29. Saul, Izrael első királya.

Saul eleinte jámbor és nemeslelkű király volt. Meg is áldotta Isten fegyvereit. Fiával a hős *Jo-*

nathással, több ellenségen győzedelmeskedett. De utóbb a *királyi* hatalom őt oly elbízottá tette, hogy épen nem félt Isten parancsolatjait áthágni.

Így harczra kelvén egykor a filiszteusokkal, Saul nem várakozott Sámuelre az áldozattal, hanem Isten rendelete ellen főpap nélkül mutatta azt be; másszor, legyőzvén az amalekitákat, a zsákmányt nem áldozta föl Istennek, hanem a legdrágább ruhákat és a legszebb marhákat megtartotta magának.

Isten Sámuel által tudtára adta Saulnak, hogy ezen engedetlenség miatt kiesett az ő kegyelméből s hogy királysága nem lesz állandó; mert becsesebb az Úr előtt az engedelmesség, mint az áldozat. És elküldé az Úr Sámuelt Bethlehembe, *Isaihoz,* hogy ennek fiai közől azt, akit ő választott, kenje föl királynak. Isainak nyolcz fia volt. Előhívta tehát először is a legidősb fiát. Ez megtetszett Sámuelnek, mert szép és nagytermetű volt. De az Úr lelke azt mondá Sámuelnek: «Ne nézzed arczát és termetét! Az emberek a külsőre tekintenek, Isten ellenben a szívet nézi. Ezt nem választom.» Isai sorra előhívta még hat más fiát is: de az Úr egyiket sem választotta királynak. Ekkor kérdé Sámuel Isait: ha nem volna-e még több fia? Egy, a legkisebb, *Dávid,* még hátra van, felelé Isai, ő a juhokat legelteti. Sámuel ezt is előkívánta. S mihelyest megpillantá, azonnal megértette az Úrtól, hogy ez az, a kit Isten királynak választott, és fölkente őt.

Sault pedig elhagyta az Úr lelke, mivel ő is elhagyta az Urat, és búskomorrá lett. Komorságának elüzése végett, szolgáinak tanácsára, magához hivatta Dávidot, hogy hárfájának pengetése által felvidítsa.

Tanulság. 1) Isten tiszteletében ne kövessük makacsul saját eszünket, hanem akkép tiszteljük őt, mint ő maga rendelte s az anyaszentegyház által meghatározta. 2) Isten a legszegényebb pásztor fiút is ismeri s ha ártatlan szivű és istenfélő, szereti.

* Milyen volt eleinte Saul? mikép hágta át Saul kétszer az Úr parancsolatját? Kit választott az Úr Saul helyett Izraelben királynak? miképen jutott Dávid Saul király udvarába? mit tanulunk ezekből?

30. Dávid legyőzi Góliáthot és Saultól üldöztetik.

Az izraeliták és filiszteusok közt ismét háború ütött ki. A két ellenséges tábor szemközt állott. A filiszteusok táborában egy *Góliáth* nevü óriás, egészen vasba öltözve, paizszsal és iszonyú dárdával fölfegyverkezve, gúnyosan szólítá fel Izrael vitézeit,

hogy vívjon meg vele valamelyik. Dávid hallván Góliáth gúnyos kihívását, ajánlkozott vele megvivni. Fegyverül csak pásztorbotját és parittyáját vitte magával, táskájába pedig öt sima követ a patakból.

Góliáth megpillantván Dávidot, szidalmazá őt, mondván: «Tehát eb vagyok-e én, hogy bottal jösz ellenem?» Dávid azt felelé: «Te karddal, paizszsal és dárdával jöszsz ellenem; én pedig a seregek Urának nevében megyek ellened;» és parittyájából egy sima követ oly erővel sújtott Góliáth hom-

lokához, hogy Góliáth azonnal a földre rogyott. Dávid sebesen oda futott, és kihúzván Góliáth kardját hüvelyéből, fejét levágta. Mit látván a filiszteusok, megfutamodtak.

A Góliáthon nyert győzedelem után Saul Dávidot ismét maga mellé vette; de midőn hallotta, hogy még az asszonyok is csak Dávid dicséretét éneklik, elkezdte Dávidot üldözni. Így midőn egykor Dávid Saul komorságát hárfája pengetése által akarta elűzni, Saul dárdájával Dávidot a falhoz akarta szegezni: de Dávid félre ugorván, a döfést szerencsésen kikerülte. Máskor pedig Saul fegyvereseket küldött Dávid lakására, hogy öljék meg. De felesége, Michol, lebocsátá férjét az ablakon s helyébe egy faképet fektetett az ágyba.

Jonathás mindenkép igyekezett atyját Dávid irányában kiengesztelni, de hasztalanul. Saul engesztelhetetlen maradt, Dávidnak tehát, Saul haragja elől futva, a pusztákban, a hegyek közt és erdőségekben kellett bujdosnia.

Tanulság. 1) A felfuvalkodott Góliáth saját erejében bízik, és egy ifjú parittyával ledönti őt! Így alázza meg Isten a kevélyt. Dávid Istenben bízik! és legyőzi az erős Góliáthot! Így dicsőíti meg Isten az alázatost és a benne bízót. 2) Saul szomorú képe az irígységnek, a haragtartásnak és az ellenségeskedésnek.

* Ki volt Góliáth? miféle kihívásokat tett az izraeliták tábora előtt? mit vitt magával Dávid fegyverül Góliáth ellen? mit felelt Dávid Góliáth fenyegetőzésére? mikép győzte le Dávid Góliáthot? mit tanulunk ezekből?

31. Dávid nagylelkűsége, Saul halála.

Saul 3000 fegyveressel vette Dávidot üldözőbe. Történt, hogy Saul épen azon barlangba ment magát kinyugodni, melyben Dávid embereivel el volt rejtőzve. Dávidot biztaták emberei, hogy ölje meg Sault. De Dávid csak Saul köntösének széléből vágott le egy darabot. Midőn Saul a barlangból távozott, Dávid utána ment, és mutatá neki ruhájának elvágott részét, kérvén őt, hogy győződjék meg róla, mikép ő nem akar neki ártani.

Máskor meg Dávid menvén Saul sátorába, őt alva találta. Dávid most sem bántotta Sault, hanem csak dárdáját és ivópoharát vitte el feje mellől. Azután a tábor ellenében fekvő hegyről mutatá Saulnak a dárdát és ivópoharát, s figyelmeztető, hogy ismét kezében volt élete, még sem cselekedett vele semmi rosszat. Saul egy időre kiengesztelődött.

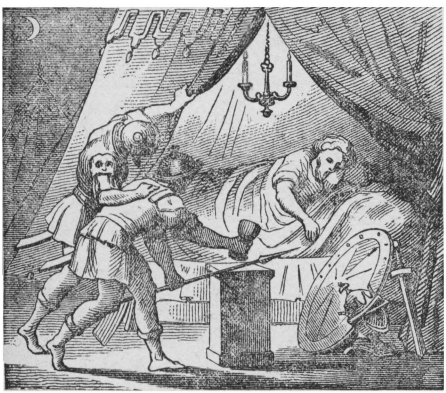

A filiszteusok ismét nagy haddal támadták meg az izraelitákat s meg is verték őket. Saul szintén sebet kapott és seregét Jonathás fiával együtt elvesztvén, az ellenséget pedig nyomában látván, tulajdon kardjába dőlt, és magát megölte.

Tanulság. 1) Ha üldöztetünk, Istenre bízzuk ügyünk igazságát, mint Dávid, emlékezvén mindig az Úr szaváról: «Enyém a bosszúállás, én akarok megfizetni.» (Zsid. 10, 30.) 2) Saul kétségbeesvén, magát megöli. Ily szomorú vége van az Istentől való elpártolásnak!

* Bosszút állhatott volna-e Dávid Saulon, hányszor és mi módon? mikép mult ki Saul a világból? mit tanulunk ezekből?

32. Dávid király.

Saul halála után Dávidot Júda és Benjamin nemzetsége kikiáltá királynak, a többi tíz nemzetség pedig Saul fiának *Izbozethnek* hódolt. Miután azonban Izbozethet két gonosz megölte, kiket Dávid ez iszonyú vétségök miatt halállal büntetett, a többi nemzetség is elismerte őt királynak.

Dávid jámbor lelkű király volt. Első és fő gondját az istentisztelet emelésére fordítá. Ezért a

frigyszekrényt Aminadab házából, hol sokáig tartatott, nagy pompával Jeruzsálembe vitette, hol Sion hegyén pompás sátort készíttetett számára. Dávid az ünnepélyt dicsőbbé akarván tenni, a szegények közt kenyeret és bort osztatott ki, hogy senki se legyen Izraelben, kinek a szükség e nagy napot keserűvé tegye. Hogy Isten fölségéhez képest illően dicsőítessék, Dávid egy énekkart is állított föl, mely Istent szünet nélkül dicsőítette. Templomot is akart építtetni; de Isten azt rendelé, hogy annak építését hagyja fiára.

Dávidot nagy szomorúság érte, Dávidnak tudniillik többi között *Absolon* nevű fia is volt, egész Izraelben a legszebb ifjú, különösen ékesíté őt szép hosszú haja. Ezen ifjú uralkodásra vágyván, kikiáltatá magát királynak, és fegyveres néppel atyja ellen indult. Dávidot annyira meglepte a veszély, hogy mezítláb és hajadon fővel kellett Jeruzsálem városából híveivel kifutnia.

Absolon Jeruzsálembe jövén, elfoglalta a királyi széket és nemsokára fegyveres néppel megfutamodott atyja után indult, s annak seregével megütközött, de elveszté a csatát; s midőn egy öszvéren ülve futott, hosszú hajánál fogva egy cserfának ágán fenakadt, hol Joab, Dávid fővezére három dárdát vert szívébe. Dávid Absolon fiát annyira siratta, hogy Joab alig vala képes őt egy kissé lecsillapítani.

Ámbár Dávid istenfélő király volt, mégis bűnbe esett. Többi között népét kevélység és elbizakodásból, számba vétette, mintegy annak sokaságában, nem pedig Isten segedelmében helyezvén bizalmát. E miatt elküldé az Isten hozzá Gád prófétát, ki szeme elé tartván vétkének nagyságát, választást engedett az éhség, háború, vagy döghalál büntetése között. Dávid mondván: «Jobb, hogy Isten kezébe essem, mint az emberekébe,» a döghalált választá, és csakugyan a döghalál pusztítá a népet.

Dávid igen siratta vétkét. És Istennek irgalmáért esedezvén, a büntetés megrövidítését kinyerte.

Dávid próféta is volt s mint ilyen, Isten különös kinyilatkoztatásából a **Megváltóról** sokat jövendölt. Azért *koronás prófétának* is neveztetik.

Elöregedvén Dávid, fiát *Salamont,* keneté föl királynak, s átadá neki az építendő templom rajzát mindazon kincscsel együtt, melyet ő az Úr templomának fölépítésére gyüjtött. Dávid nyugodt lélekkel mult ki, s eltemették Bethlehemben.

Tanulság. 1) Dávid sokat tett a külső istentisztelet emelésére, megmutatván ezzel, hogy Istent külsőleg is kell tisztelnünk. 2) Minden gyermek mélyen vésse szívébe, mit Isten negyedik parancsolatában parancsol: «Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszú életű légy a földön, melyet a te Urad Istened ád teneked.»

* Az egész Izrael népe fölött uralkodott-e Dávid azonnal Saul halála után? mit tett Dávid az isteni szolgálatra nézve? mire vitte Absolont az uralkodási vágy? mikép menekült meg Dávid Absolon elől? mikép lett vége Absolon életének? mikép vétkezett Dávid és mivel büntette meg őt Isten? miért neveztetik Dávid koronás prófétának? Elöregedvén Dávid, kit kenetett föl királynak? mit véssen minden gyermek szívébe?

33. Salamon.

Dávid halála után *Salamon* lett az izraeliták királya. Uralkodása kezdetén megjelent neki álmában az Úr, és mondá neki: «kérj, a mit akarsz, hogy megadjam neked.» Salamon nem kért mást, hanem csak értelmes szívet, hogy népét igazságosan kormányozhassa és bölcs választást tehessen a jó és a gonosz közt. Mi az Úrnak annyira megtetszett, hogy nemcsak a bölcsességet megadta neki, hanem még gazdagságot is adott hozzá, s még hosszú életet is ígért neki, ha valamint atyja, úgy ő is az Úr parancsolatait megtartja.

Bölcsességének szép jelét adá Salamon a következő ítélet hozásában: Két asszony egy élő gyermeken versengett, mindenik magáénak mondván azt. A dolog Salamon elé került. Ki is azt parancsolá egyik szolgájának, hogy a gyermeket vágja ketté, s adja felét az egyik asszonynak, felét pedig

a másiknak, bölcsen átlátván, hogy az igazi anya ezt engedni nem fogja.

Salamon, atyjának meghagyása szerint, Jeruzsálemben roppant templomot épített az Úrnak; melynek fényét nagyszerű márványkövek, czedrusfák és gazdag aranyozások vetélkedve emelék. A templomnak három fő része volt, a *nép pitvara, a szentély* és a *szentek szente,* hol a frigyszekrény állott. Még egy fényes királyi palotát is épített Salamon Jeruzsálemben.

Salamon bölcsessége s királyi udvarának fénye a távolban is magasztaltatott, annyira, hogy Szába királynéja Jeruzsálembe jött Salamon dicsőségét látni és bölcsességét hallani, hozván magával sok drága ajándékot. Midőn Salamon bölcs beszédét hallá s a templom és a királyi udvar fényét látá, azon vallomást tette, hogy Salamon bölcsessége és dicsősége a valóságban még nagyobb, mint a hír, melyet felőle hallott.

De ezen dicső és bölcs Salamont élemedett korában a királyi fény és a rendetlen testi kívánságok annyira megvakították, hogy pogány feleségeinek kedvéért ő maga is bálványozó lett.

Tanulság. Igazán bölcsecsé és boldoggá egyedül az Ur félelme teszi az embert. Ugyanazért: «*Keressük mindenek előtt Isten országát és az ő igazságát s a többi majd megadatik nekünk.*» (Máté 6, 33.)

* Mit kért Salamon uralkodása kezdetén az Urtól? Tetszett-e az Urnak Salamon kérése? Bölcsességének mily jelét adta Salamon az ítélethozásban? Épített-e Salamon az Urnak templomot s milyent? Nagy volt-e Salamon bölcsességének és udvara fényének híre? mennyire megvakították Salamont élemedett korában a királyi fény és a rendetlen testi kívánságok? mi teszi az embert igazán bölcsecsé és boldoggá?

34. Izrael népének meghasonlása. Izrael és Júda országa.

Salamon halála után fia, *Roboám* országolt Izraelben. De Izrael népe csakhamar meghasonlott s két külön királynak hódolt. Ez így történt. A nép Roboámot arra kérte, hogy az atyjától rá-

vetett súlyos adóból engedjen valamit. De Roboám nemcsak semmit sem engedett el az adóból: hanem azt felelé, hogy még jobban meg fogja a népet terhelni. E miatt tíz nemzetség Roboámtól elpártolván, Jeroboámot választá királynak, s egy külön országot alapított, mely *Izrael országának* neveztetett. Roboám mellett csak Júda és Benjamin nemzetség maradt. S ezen ország *Júda országának* hivatott.

Izrael országának királyai, Jeroboámtól kezdve mind erkölcstelenek és bálványozók voltak. Leggonoszabb közöttük mégis Ácháb volt, Jezabel feleségével. Ők Bál nevű bálványnak templomot építtettek, az Úr prófétáit megölették és sok más istentelenséget követtek el. Többi közt *Nábothon* is. Nábothnak tudniillik *Jezrael* városában a királyi palota szomszédságában egy szőlője volt. Ezt szerette volna a király bírni, de Náboth nem akará neki azt átengedni, mivel örökségképen kapta. Megtudván ezt Jezabel, Nábothot hamis tanúk által Isten káromlásáról vádoltatta, s mint ilyent agyon köveztette. Ekkor Ácháb elfoglalá a szőlőt. De Isten nem hagyta ezt büntetés nélkül, mert néhány év mulva mindketten meggyilkoltattak, Áchábnak vérét az ebek nyalták föl, Jezabelnek pedig még testét is fölfalták. Izrael országának fővárosa volt *Szamaria.*

Júda országa kisebb volt Izrael országánál; de azt jelességeire nézve felülmulta. Júdában volt a dicső templom és a *frigyszekrény.* A **Messiásra** nézve tett isteni ígéretek is egyedül Dávid házát illették. Júda országának fővárosa volt *Jeruzsálem.* Ennek királyai közt is voltak sok gonosz erkölcsűek, kik rossz példájokkal a népet bálványozásra vitték, de voltak Júda országában istenfélő királyok is, mint *Josafát, Joathám, Ezechiás* és *Joziás.* Ezek a bálványokat és az oltárokat lerontották; a templomban az igaz Isten tiszteletét

helyreállították: papokat és levitákat küldöttek szét az országban, kik az Úr törvényét a népnek felolvasták, s azt az igaz hitre és erkölcsös életre tanították.

Tanulság. Izrael és Júda országának történetében azt veszszük észre, hogy valahányszor az izraeliták az igaz Istennek híven szolgáltak, mindannyiszor jól ment dolguk; valahányszor pedig az igaz Istentől elpártoltak, mindannyiszor mindenféle csapás, éhség, háború, döghalál érte őket. Híven szolgáljunk tehát mi Istennek, hogy áldását ránk áraszsza.

* Ki országolt Salamon halála után Izraelben? mire kérte a nép Roboámot? mi következett abból, hogy Roboám a nép kérelmét megvetette? mily két ország támadt? Ki volt Izrael országának királyai közt a leggonoszabb? micsoda gonoszságot követtek el Áchâb s Jezabel Nábothon? mily büntetés érte őket gonoszságuk miatt? milyen volt Júda országa? Kik voltak Júdában a jámbor királyok? Mikor volt az izraelitáknak jó, mikor rossz dolguk?

35. Judith.

Nabukodonozor, asszíriai király, elküldé nagy hadi sereggel fővezérét, *Holofernest*, Júda országa ellen, hol legelőször is *Bethúlia* városát vevén ostrom alá, azt annyira sanyargatta, hogy lakosai már már föl akarták a várost adni. Volt Bethúliában egy istenfélő *Judith* nevű özvegy asszony. Ő inté a népet, hogy vele együtt Istenhez folyamodjék segítségért. Azután fölékesítvén magát, szolgálójával együtt kiment Holofernes táborába.

Holofernes nyájasan fogadta Judithot s megengedte neki, hogy korán reggel és késő este kimehessen a táborból, imádságát végezni. Negyed napra Holofernes nagy vendégséget adott, s lerészegedvén, mély álomba merült. Ekkor Judith Holofernes ágyához lépett, és saját kardjával levágta fejét s azt ruhába takarván, a városba vitte s a bástyára kitüzte. A Bethúliaiak ezután kirohantak a városból, s a vezér nélkül maradt ellenséget megszalasztották.

Tanulság. Ime, mily foganatos az imádság! Isten a hozzá folyamodókat el nem hagyja.

* Ki ostromolta Bethúlia városát? Ki szabadította meg Bethúlia városát az ostromtól, és miképen? meghallgatja-e Isten a hozzá folyamodókat?

VII. A próféták.

36. Előismeretek a prófétákról.

A próféták istenfélő férfiak voltak, kik isteni kinyilatkoztatásból jövendöltek, Isten segitségével csodákat míveltek s Izrael népét az igaz Isten tiszteletére, az igért **Megváltóban** való hitre s a tiszta erkölcsökre oktatták és buzdították.

Isten időről időre támasztott az izraeliták közt prófétákat, hogy mindenkor legyenek, kik Izrael népét az igaz hitre és isteni félelemre oktassák. Már *Mózes, Sámuel* és *Dávid* is ilyenek voltak; de legtöbb próféta volt mégis Izrael és Júda királyainak idejében; minthogy akkor, az elhatalmazott bálványozás és erkölcstelenség miatt, Izrael népének leginkább volt szüksége Istennek ilyetén választott embereire. Később a fogság alatt és a fogság után is éltek próféták.

A nevezetesebb próféták voltak: *Illés, Elizeus;* azután: *Izaiás, Jeremiás, Ezechiel, Dániel* és még más tizenkettő.

* Kik voltak a próféták? mindenkor voltak-e az izraeliták közt próféták? mikor élt mégis legtöbb próféta közöttök? miért volt legtöbb próféta Izrael és Júda királyainak idejében? Kik a nevezetesebb próféták?

37. Illés.

Illés Áchábnak, Izrael leggonoszabb királyának idejében élt. Ácháb gonoszságai iszonyúak voltak. Isten tehát azzal fenyegette Illés által Áchábot, hogy három esztendeig sem esőt, sem harmatot nem fog a földre bocsátani. De Ácháb nem csak meg nem tért, hanem még Illés élete ellen tört.

Illés, Isten parancsolatjára *Kárith* nevű patak mellé vonta magát, hol őt csodálatosan kenyérrel és hússal a hollók táplálták. Ott imádkozott a népért. Miután pedig a nagy aszály miatt a patak is kiszáradt, Illés Szarepta nevű városba, egy özvegy asszonyhoz ment lakni, kinek lisztjét és olaját

Illés csodálatosan úgy megszaporitá, hogy sem szekrényéből a liszt, sem korsójából az olaj ki nem fogyott. Történt, hogy nem sokára ezen özvegyasszonynak fia megbetegedett és meghalt. Illés imádkozott érette s az halottaiból föltámadt.

Három esztendeig és hat napig tartott a szárazság. Az inség a legnagyobb fokra hágott. Az izraeliták ismét Istenhez tértek. Ekkor Illés Isten parancsolatára kihívá a királyt, a népet és Bál

papjait Kármel hegyére, hogy áldozatot mutassanak be Bál istenöknek, tőle kérvén tüzet az áldozatra. Bál papjai ugrálva, testöket metélve, kértek istenöktől tüzet; de hasztalan. Ezután Illés emelt oltárt, rá tette az áldozatot és annyi vizet öntött rá, hogy a köröskörül ásott árkok is megteltek s kéré Istent, mutatná meg, hogy ő az igaz Isten. Erre azonnal tűz szállott le az égből és megemészté az áldozatot.. Mit látván a nép, arczra borult és felkiáltott: «Az Úr az Isten! Az Úr az Isten!»

Az áldozat bemutatása után fölment Illés a hegy tetejére s térdre borulva esőért imádkozott. Nem sokára egy tenyérnyi kis felhő mutatkozott a tenger felől és ebből legottan nagy eső lett.

Illés végre Elizeus láttára tüzes szekéren fergeteg közt égbe ragadtatott. Szelleme és csodatevő hatalma *Elizeusra* szállott.

* Mikor élt Illés? mivel fenyegette Isten Illés által Áchábot iszonyú gonoszsága miatt? Hova vonta magát Illés Ácháb elől és mily csodálatosan tápláltatott? mikép vigasztalá meg Isten a szareptai szegény özvegyasszonyt? mit tett Illés Kármel hegyén? Mikép távozott el Illés a földről?

38. Elizeus.

Midőn egykor Elizeus Bethel városába ment, néhány gyermek csúfolódva kiáltozott rá a dombról: «Jőj fel kopasz, jőj fel.» Erre az erdőből két medve rohant ki s a rossz gyermekek közől negyvenkettőt szétépett.

Egy szegény özvegyasszonynak két fiát rabszolgákká akarták tenni, mivel adósságait nem birá kifizetni. A szegény asszonynak nem volt egyebe egy korsó olajnál. Ezt Elizeus csodálatosan annyira megszaporította, hogy árából adósságait kifizethette, s még maradt is neki annyi, hogy belőle fiával együtt élhetett.

Námán, az assziriai királynak fő haditisztje, bélpoklosságba esvén, Elizeushoz folyamodott, hogy gyógyítsa meg. Elizeus szolgája által izené neki,

hogy mosakodjék meg hétszer a Jordán vizében s meggyógyul. Námán úgy cselekedett és meggyógyult. E miatt meg akará Elizeust ajándékozni, de Elizeus semmit sem fogadott el tőle. Mit látván *Giezi*, Elizeus szolgája, Námán után futott, s ura nevében ajándékot kért tőle azon szín alatt, hogy urához vendégek jöttek. Námán többet ajándékozott neki, mintsem kívánt. De Elizeus szolgáját ezen álnoksága miatt keményen megdorgálá, s Giezi büntetésül ugyanazon nyavalyába esett, melyből Námán kigyógyult.

Tanulság. 1) Az Elizeust csúfoló gyermekek szerencsétlen példája szolgáljon intésül a gyermekeknek, hogy az öregebbeket, főleg Istennek szolgáit ki ne gúnyolják; mert Isten az ily vásottságot nem hagyja büntetés nélkül. 2) Az árvák és az özvegyek iránt legyünk jószívűek, mint Elizeus s a mennyire tőlünk kitelik, rajtok segíteni mindenkor készek legyünk. 3) Jót mással ne mulandó haszonért, hanem Istenért cselekedjünk.

* **Mikép jártak azon vásott gyermekek, kik Elizeust kicsúfolták? miképen segített Elizeus a szegény asszonyon, kinek adóssága miatt két fiát rabszolgákká akarák tenni? miképen gyógyítá meg Elizeus Námánt a bélpoklosságtól? miképen járt Giezi, Elizeus szolgája? mit tanulunk ebből?**

39. Jónás.

Az Úr Isten Jónás prófétát Ninive városába küldötte, töredelmességet prédikálni, mivel e város gonoszságai nagyok voltak. De Jónás nem ment Ninivébe, hanem Joppéba futott, hajóra ült és az Úr színe elől Tarzisba akart hajózni.

Azonban a tengeren egyszerre oly nagy szélvész támadt, hogy a hajó majd elmerült. A hajósok sorsot vetettek, hogy megtudják, ki oka ezen veszedelemnek. A sors Jónásra esett, Jónás megvallá, hogy ő az Ur színe elől akart elfutni, s mondá, hogy vessék őt a tengerbe, s a szélvész azonnal meg fog szűnni. A hajósok csakugyan a tengerbe vetették Jónást, s a tenger azonnal megszűnt háborogni. De az Úr egy nagy halat rendelt oda, mely

Jónást elnyelte, s harmadnapra minden sérelem nélkül kitette a partra.

Kiszabadulván Jónás a hal gyomrából, elment Ninive városába s az Úr parancsolatja szerint töredelmességet prédikált. És csakugyan a nép királyával együtt sanyarú bőjt mellett, gyászruhába öltözött, és penitenciát tartott, hogy Istent megengesztelje. Az Úr látván töredelmességöket, meg is kegyelmezett nekik.

Tanulság. 1) Isten mindenütt jelen van: azért az ő szine elől sehova sem futhatunk. 2) Isten irgalmas. Mindenkor kész ő elfordítani tőlünk büntető ostorát, mint a ninivebeliektől, mihelyt szívből hozzá térünk.

* Hová küldötte Isten Jónás prófétát? Elment-e Jónás Ninivébe? mi történt Jónással a tengeren? megtértek-e a ninivebeliek? mit tanulunk ezekből?

40. A többi próféta.

A többi próféta nem annyira csodatetteiről, mint inkább tanitásairól és jövendöléseiről nevezetes.

A) A próféták tanitása.

A próféták a többi közt különösen azt tanitották, hogy:

Nincs több Isten az egy igaz Istenen kivül. A külső istenitisztelet, legyen az bármily fényes, belső buzgóság, igaz hit és erkölcsös élet nélkül, az Úr színe előtt nem kedves. Továbbá hogy:

Úgy nyerünk csak Istentől bocsánatot, ha megszűnünk rosszat cselekedni s jót mívelünk; s miután mindnyájunkat Isten teremtett, ne csalja s vesse meg az egyik ember a másikat; és így tovább.

B) A próféták jövendölései.

A próféták megjövendölték, hogy a **Messiás** el fog jönni; s megjövendölték az időt is, melyben meg fog jelenni; hogy egy *szűztől* Bethlehemben fog születni; hogy egy követ fogja megelőzni, ki az ő útját elkészíti előtte s hogy új törvényt fog szerezni, végre sokat fog szenvedni, meghalni s halála után megdicsőíttetni.

A próféták megjövendölték még Izrael népének fogságát is, a fogságból kiszabadulását, és sok egyebet.

Tanulság. Midőn a prófétákat több száz esztendővel előbb a **Messiás**ról jövendölni s mindazokat, a miket jövendöltek, **Jézus Krisztus**ban teljesedni látjuk, nem kell-e azon meggyőződésünknek erősbödnie, hogy a keresztény hit valósággal isteni mű?

* **Leginkább miről nevezetesek a többi próféták? mit tanítottak a többi közt különösen a próféták? mit jövendöltek a próféták a Messiásra nézve? Jövendöltek-e még más valamit a próféták? mit lehet itt észrevennünk?**

VIII. Az asszíriai fogság.

41. Izrael országának végpusztulása.

Miután az izraeliták, a próféták intéseire és csodatetteire sem indulván meg, nem jobbultak: eljött a végső büntetés ideje. Szalmanasszár, Asszíria királya ellepte fegyveres néppel Izrael országát. Szamaria városát elfoglalta, s Oseas királyt a néppel együtt fogságba hurczolta magával Asszíriába.

Tanulság. Sokáig tűri Isten a bűnöst, időt engedvén neki a jobbulásra; de ha a bűnös megátalkodik gonoszságában, a büntetés el nem marad.

* **Ki hóditotta meg és pusztította el Izrael országát? Hova vitte Szalmanasszár Izrael népét? Eléri-e végre a megátalkodott bűnöst Isten büntetése?**

42. Tóbiás.

Tóbiás istenfélő izraelita volt. A többi izraelitákkal ő is fogságba vitetett, hol előbbi jámbor életét folytatta, fogolytársait vigasztalta, inségökben segítette, a holtakat eltemette.

Idővel Tóbiást nagy szerencsétlenség érte. Midőn tudniillik Tóbiás egykor a holtak temetésében igen elfáradván a falnak dőlve aludt, meleg fecske szemét hullott szemébe, mitől megvakult. Vakságában annyira elszegényedett, hogy felesége fonással keresé mindennapi kenyerét. Tóbiás vakságát békével tűrte, s atyjafiainak, kik őt gúnyolák, hogy ugyan mi hasznát látja most minden jótettének, így felelt: «Ne szóljatok ilyent: mert szentek fiai vagyunk, s ama jövendő életet várjuk, melyet Isten adand azoknak, akik mindvégig hívek maradnak.»

Tóbiás *Gábel* nevű rokonának valaha pénzt kölcsönzött. Nagy szegénységében szüksége lévén a pénzre, elküldötte hozzá fiát, ki szintén Tóbiás nevet viselt, hogy a kölcsönzött pénzt kérje tőle vissza. Útitársul Tóbiásnak egy deli ifjú kínálkozott. Az öreg megáldotta őket s útnak indultak.

Útközben az ifjú Tóbiás a Tigris folyóban lábait mosván, egy nagy halat fogott: útitársa tanácsára kivette epéjét, és mint orvosságot eltette.

Ezzel folytatták útjokat, mígnem *Ráguelhez,* Tóbiás egyik atyjafiához értek. Ennek egyetlen egy, igen istenfélő, *Sára* leánya és nagy birtoka volt, Isten a dolgokat akkép intézte, hogy az ifjú Tóbiás Sárával házasságra lépett. Ezután Gábeltől az illető adósságot is beszedvén, visszaindultak.

Hazaérkezvén az ifjú Tóbiás, útitársa tanácsára a halepével megkente atyja szemeit, ki azonnal látott. Most az öreg és az ifjú Tóbiás vagyonuk felével akarták a kalauzt megjutalmazni; de ő semmit sem fogadván el, kijelenté, hogy ő *Ráfael,* az Úr angyala: és szemök elől eltűnt; ők pedig leborúlván, imádták Istent.

Tanulság. Így fordul az Istent igazán szeretőknek, és e szeretetből a legnagyobb inséget is békével tűrőknek, minden javukra.

* Ki volt Tóbiás? mily szerencsétlenség érte Tóbiást? mit mondott Tóbiás az atyafiaknak, kik őt gúnyolák? Hova küldötte fiát az öreg Tóbiás? mi történt Tóbiással útjában? mikép kapta vissza az öreg Tóbiás szeme világát? Ki volt az ifjú Tóbiás kalauza?

IX. A babiloni fogság.

43. Júda országának romlása.

Miután Júdeában sem használtak a próféták intései, ott is bekövetkezett az isteni büntetés. Eljött tudniillik Nabukodonozor, babiloni király, és Jeruzsálem városát a templommal együtt szétdúlta. Szedecziás királynak, miután fiait szeme láttára megölette, szemeit kiszuratta, s lánczra vervén, a néppel együtt fogságba hurczolta.

Tanulság. Jaj a meg nem térő bűnösnek! Isten, valamint tett igéreteiben, úgy kimondott fenyegetéseiben is változhatatlan.

* Ki hódította meg Júda országát? mikép bánt Szedecziás királylyal? Jaj-e a meg nem térő bűnösnek?

44. Dániel.

Nabukodonozor király a fogságba vitt zsidók közől néhány előkelő ifjút kiválasztott magának udvari szolgálatjára: ezek közt volt Dániel is, há-

rom barátjával, *Ananiással, Azariással* és *Mizaellel.* A király saját asztaláról rendeltetett nekik ételt. De Dániel három társával együtt félt, hogy a pogányok étkeivel Isten törvényét megszegi; azért fölvigyázójukat kérte, hogy csak főzeléket adjon nekik enni, inni pedig csupán vizet. A fölvigyázó nem akart Dániel kérésére állani: mivel attól tartott, hogy az ifjak majd megsoványodnak. De Dániel őt mindaddig kérte, míg nekik próbául tíz napot engedett. Tíz nap múlva tapasztalá a fölvigyázó, hogy ezen ifjak sokkal egészségesebbek és szebbek, mint azok, kik a király asztaláról táplálttattak. Engedett tehát Dániel kérésének.

Dániel bölcsességeért mind Nabukodonozor, mind később Dárius király előtt nagy tekintélyben állott. És Dániel e tekintélyét arra használta, hogy a pogányok közt a bálványozást lerontsa, az igaz Isten ismeretét s az igért **Megváltó**ban való hitet megerősitse és terjeszsze.

A babiloniak egy faragott *szobrot* imádtak *Bél* név alatt, Isten gyanánt. Ennek naponkint sok ételt és italt hordtak az oltárra, s azt hitték, hogy azt e bálvány éjjel megeszi és megiszsza. Dániel meg akarván a királyt a csalárdságról győzni, titkon hamut hintett a bálvány körül a templom padolatjára. A templom ajtaját maga a király zárta be és lepecsételte. Másnap reggel a pecsét sértetlennek találtatott, s bemenvén a király a templomba, az oltáron ugyan a bálvány előtt semmi ételt és italt nem talált, de miután Dániel sok kisebb és nagyobb emberi nyomot mutatott neki, végre meggyőződött arról, hogy a bálvány papjai feleségeikkel és gyermekeikkel együtt egy titkos ajtón éjjelenkint a templomba mentek s ők emészték föl az oda hordott ételt és italt. E miatt a király megharagudott s a bálványt a templommal együtt lerontatta.

A babiloniak Isten gyanánt még egy kigyót is

imádtak. Meg akarván Dániel mutatni, hogy ez nem lehet Isten, szurokból, zsirból és szőrből vegyített néhány falatot csinált, s a király előtt oda vetette a sárkánynak. Ez azokat fölfalta, s kis idő múlva fölpuffadván, megrepedt. «Ime, mondá Dániel, ezt tiszteltétek.»

De a babiloniak föltámadtak Dániel ellen, hogy isteneiket így megsemmisítette, s az oroszlánok vermébe vetették. Azonban az Isten megvédé őt,

s az oroszlánok nem bántották. Hetedik nap elment a király a veremhez, hogy Dánielt sirassa. De látván, hogy él, magasztalva Dániel Istenét, kivétette őt a veremből, s ellenségeit dobatta bele, kiket az oroszlánok szétszaggattak.

Dániel próféta is lévén, megjövendölte a többi közt az időt, melyben a **Megváltó** meg fog a földön jelenni, s hogy azt saját népe fogja elárulni és megölni.

Tanulság. 1) Legyünk mi is oly lelkiismeretesek Isten törvényeinek megtartásában, mint Dániel volt már ifjúsá-

gában. Ha a törvénynyel ellenkezőt kíván valaki tőlünk, jusson mindenkor eszünkbe, hogy inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek. 2) Nem válogatott étkek és italok, nem a sok evés, hanem a mértékletesség és minden gonosztól tartózkodás tartja meg az ifjú testet épségben, s adja meg annak a szép növést. 3) Oly férfiasan küzdjünk mi is, mint Dániel, körülményeinkhez képest, az igaz hit és az erkölcsiség mellett.

* Minő jelét adta Dániel isteni félelmének már ifjúságában? mire használta Dániel tekintélyét? miképen fedezte föl Dániel a bálványnyal űzött csalárdságot? miként tette Dániel semmivé a babiloniak másik bálványát, a sárkányt? mit tettek emiatt Dániellel a babiloniak? mint próféta mit jövendölt meg a többi között Dániel a *Megváltóról*? mit tanulunk Dániel életéből 1-ör, 2-or, 3-szor?

45. Dániel három társa az égő kemenczében.

Nabukodonozor aranyból készült nagy bálványszobrot állított föl Babilonban, s megparancsolá, hogy a jeladásra ezt minden jelenlevő leborulva imádja: a ki pedig ezt tenni vonakodik, az vettessék az égő kemenczébe. A jeladásra mindnyájan imádták a bálványszobrot, egyedül Dániel három társa, Ananiás, Azariás és Mizael voltak azok, kik ezt nem cselekedték. Dániel ekkor nem

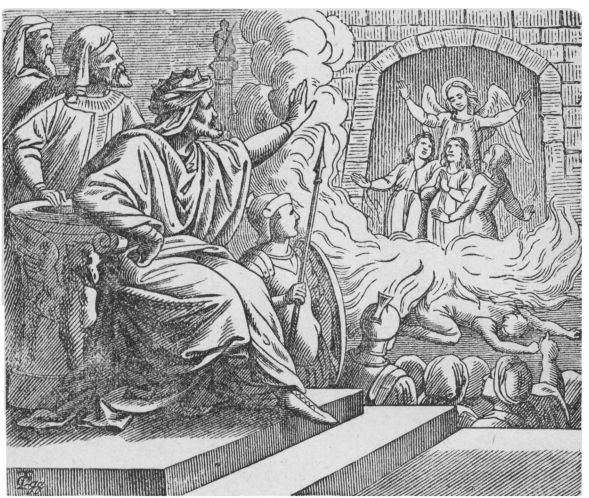

volt jelen. E miatt a király a három ifjút egy, a szokottnál hétszerte jobban fűtött kemenczébe vettette.

A király az égő kemenczébe tekintvén, abban a három ifjút a tűznek közepette járni látta, s még egy negyedik is velök, ki angyalhoz hasonlított. Kihívta tehát a király az ifjakat a kemenczéből és bámulva tapasztalta, hogy még hajok sem perzselődött meg. Erre a király halálos büntetés alatt megtiltá, hogy senki a zsidók Istenét káromolni ne merje.

Tanulság. 1) Legyünk mi is állhatatosak a jóban s attól semmi által se engedjük magunkat eltántoríttatni. A Mindenható lesz a mi oltalmunk is. 2) Mily nagy vétek az igaz Isten káromlása, már egy pogány előtt is ; mennyivel nagyobb véteknek kell hát annak lenni egy keresztény előtt ?

* Mit parancsolt Nabukodonozor az általa felállított bálványszoborra nézve ? Kik nem imádták az arany képet ? mit cselekedett a király a három ifjúval ? megégtek-e az ifjak a kemenczében ? mit tiltott meg a király ? mit tanulunk ezekből 1-ör, 2-or ?

X. Izrael népének kiszabadulása a fogságból, s további állapota az igért Megváltóig.

46. A jeruzsálemi város és templom ismét fölépül.

A próféták megjövendölték, hogy hetven esztendő múlva vége lesz a zsidók fogságának. Úgy is lett. A hetven esztendő eltelt: s ime Cyrus, a perzsák királya, megengedé a zsidóknak, hogy hazájokba visszamehessenek. Mintegy 40 ezren tértek vissza *Zorobábel* vezérlése alatt, s legelőször is a templom építéséhez fogtak.

Később *Nehemiás* is, ki Artaxerxes király főpohárnoka volt, engedelmet kapván a királytól, visszatért, s vezérlése alatt kezdték Jeruzsálem falait újra fölépíteni. A szomszéd népek gyakran az építőkre ütöttek, hogy az építést akadályozzák. Azért az egyik része fölfegyverkezve őrt

állott, a másik része pedig dolgozott, szintén fölfegyverkezve.

Esdrás, amaz istenfélő főpap pedig fölolvasá a népnek Isten törvényeit, és azokat megmagyarázá.

* Ki bocsájtotta haza a zsidókat a fogságból? Kinek vezetése alatt tértek vissza először is 40,000-en? minek építéséhez fogtak legelőször? Kinek vezetése alatt épültek föl Jeruzsálem falai? Esdrás mit cselekedett?

47. Eszther.

Eszther egy jó erkölcsű zsidó leány volt. Szülőinek halála után *Mardocheus* nevű nagybátyja nevelte őt. Szépsége és más jeles tulajdonságai miatt Asverus király őt feleségül vette.

A király első tisztje, *Ámán,* nagyon haragudott Mardocheusra, mivel ez őt úgy, a mint kívánta, tudniillik térdhajtással, nem tisztelte. E miatt az egész zsidó népen bosszút akarván állni, bevádolta a királynál a zsidókat, mint lázongókat, s rá birta a királyt, hogy azon parancsolatot adá ki, miszerint a zsidók egy határozott napon mind megölessenek.

Eszther ezt megtudván Mardocheustól, három nap bőjtölt és imádkozott. Azután pedig bement a királyhoz. A perzsa törvények szerint halálos büntetés alatt meg volt tiltva bárkinek is hivatlanul bemenni a királyhoz. Ezért a király a belépő Esztherre mérgesen tekintett, mire Eszther elájult. A király ekkor megsajnálván Esthert, kegyelmének jeléül kinyujtá feléje a kezében tartott

királyi pálczát s nyájasan tudakozá, mi volna kérése. Eszther kéré a királyt, hogy Ámánnal együtt jöjjön hozzá ebédre: ekkor majd megmondja kérelmét. Mit a király meg is tett. Ebéd fölött kérdé a király Eszthert, mi volna kérése? Eszther kéré a királyt, hogy jöjjön el hozzá még egyszer Ámánnal ebédre.

Ámán ez által igen megtisztelve érezte magát s még kevélyebb lett. Azért, midőn látta, hogy Mardocheus még most sem hajt előtte térdet, annyira vitte őt a fölfuvalkodás és a bosszú, hogy egy magas akasztófát állíttatott föl, melyre Mardocheust fölfüggesztesse.

A király és Ámán ismét megjelentek a királynénál ebédre. Ekkor fölfedezé a királyné Ámán gonoszságát és kéré, hogy kegyelmezzen meg neki és népének. A király e miatt annyira megboszszankodott Ámánra, hogy ugyanazon akasztófára függeszteté föl, melyet Ámán Mardocheusnak készített.

Tanulság. Így alázza meg Isten a kevélyeket, és dönti azon verembe, melyet másnak ásnak.

* Ki volt Eszther? Ki nevelé őt fel? Ki vette őt magának feleségül? miért haragudott Ámán Mardocheusra? mily parancsolat kiadására bírta Ámán bosszúból a királyt? mit tett Eszther, hogy nemzetét a végveszélytől megmentse? mi vége lett Ámánnak? mikép szoktak járni a kevélyek?

48. Eleazár s a hét Machabeus testvér.

A zsidóknak ismét nagy ellenségök támadt *Antiochusban,* Szíria királyában. Ez Jeruzsálem városát hadával megtámadván, kirabolta, a templomot kincseitől megfosztotta. Mózes törvényét halálos büntetés alatt megtiltotta, a zsidókat iszonyú kínzások közt bálványozásra és sertéshús-evésre kényszerítette, a többi között *Eleazárt* is, egy főirástudót és kilenczven éves tisztes öreget. Maguk a pogányok is sajnálák őt, s rá akarák venni, hogy hozasson magának olyan húst, melylyel szabad élnie, s tetesse magát, mintha a királytól

parancsolt áldozathúsból ennék. De Eleazár készebb volt meghalni, mint ezt cselekedni.

Antiochus király a hét Machabeus testvért is anyjokkal együtt szintén sertéshús-evésre akarta a legnagyobb kínzások közt kényszeríteni. Így először is a legidősebbnek kivágatta nyelvét, fejéről lehúzatta a bőrt, kezeinek és lábainak újjait elvágatta, őt magát pedig tüzes rostélyra fektette,

s elevenen megsüttette. Így szenvedett a többi testvér is, egyik a másik után, vértanúi halált, s végre anyjok, mindnyájan a legnagyobb lelkierővel, a kínoztatás közt egymást buzdítván, s a föltámadás reménységével bátorítván.

Tanulság. Végtelenül jobb meghalni, mintsem Isten akaratát megszegni. Ezt tartsuk mindig szemünk előtt, küzdjünk mi is állhatatos és bátor lélekkel, mint az ősz Eleazár s a hét Machabeus testvér, a hitünket vagy erkölcsünket veszélyeztető kisértetek ellen. Ha máshol nem, meglesz jutalmunk a jövendő életben s a föltámadásban.

* Mikép üldözte Antiochus a zsidókat? mily állhatatosságot tanúsított hitében az ősz Eleazár? mily kínok közt halt meg a hét Machabeus testvér? mit tanulunk Eleazártól s a hét Machabeus testvértől?

49. Matathiás és fia, Machabeus Júdás.

Az időben fölkelt Matathiás pap, s fönhangon kiáltván: «A ki a törvény mellett buzgólkodik, az jöjjön utánam,» öt fiával a hegyek közé vonult, s mindenfelől hozzá gyülekeztek Izrael bajnokai, kikkel lerontá a bálvány-oltárokat és megvédte a törvényt a pogányok erőszaka ellen.

Matathiás halála után fia *Júdás*, ki *Machabeusnak* neveztetik, vette át a vezérséget. Oroszlánként küzdött ő Izrael bajnokaival Antiochus roppant hadi serege ellen, ezt megverte, s Jeruzsálem városát visszafoglalta, a bálványokat lerontotta s a templomot az igaz Isten tiszteletére ismét fölszentelte.

Meghallván ezt Antiochus, Jeruzsálembe sietett, hogy azt visszafoglalja, s földig lerontsa. De útjában a kocsiból kiesvén, a legundokabb és kiállhatatlan bűzű, kínos nyavalyába esett. Ekkor ugyan Istenhez folyamodott és megtérést ígért; de imádsága meg nem hallgattatott, mert megtérése nem volt igazi, s borzasztó kínok közt végezte életét.

Júdás e közben mindegyre harczolt Izrael ellenségei ellen, s Isten segedelmével több véres csatában megverte őket: míg végre egy, a szírusok ellen vívott csatában Júdás maga is elesett, s az egész nép nagyon siratta őt.

Tanulság. Tanuljunk Matathiástól Isten szent ügye, szent hitünk mellett buzogni, mondván, mit ő mondott: «Mentsen Isten, hogy mi Isten törvényét és szertartásait elhagyjuk.»

* Mit tett Matathiás hitének védelmére? mily győzelmet vívott ki Antiochus hadseregén a machabeusi Júdás? mi történt Antiochussal útjában, midőn Jeruzsálem felé sietett, azt visszafoglalni? Buzogjunk-e mi is, mint Matathiás, hitünk mellett?

50. Júda országa végkép elenyészik.

Machabeus Júdás halála után a zsidók még mintegy száz esztendeig saját nemzetbeli fejedelmeik által kormányoztattak, míg végre a rómaiak őket meghódították.

A rómaiak Heródest tették Zsidóország királyává. Ez származására nézve nem volt zsidó, hanem idumeus: tehát *idegen*. Következőleg Heródesben elvétetett a királyi pálcza Júdától, s egy idegenre szállott. És így elkövetkezett azon idő, melyben Jákob jövendölése szerint a **Megváltónak** születnie kellett, kinek szentséges neve:

Jézus Krisztus.

* A machabeusi Júdás halála után még hány esztendeig voltak a zsidóknak saját nemzetbeli fejedelmeik? Kit tettek a rómaiak Zsidóország királyává? származásra nézve zsidó volt-e Heródes? És ezzel milyen idő következett be Jákob jövendölése szerint?

MÁSODIK RÉSZ.

AZ ÚJ-SZÖVETSÉG.

I. Közelebbi előkészületek a Megváltó eljöveteléhez.

1. Zachariás és Erzsébet.

Heródesnek, Júdea királyának napjaiban, vala egy *Zachariás* nevű pap, kinek felesége *Erzsébetnek* nevezteték. Mindketten igazak voltak Isten előtt, gyermekök nem volt s már nagy időt értek.

Midőn egykor Zachariás szent hivatala szerint, a jeruzsálemi templomban az Úrnak jóillatú áldozatot mutatott be, megjelent neki Gábriel arkangyal s tudtára adá, hogy Erzsébet neki egy fiút fog szülni, kinek neve leszen *János*, ki nagy lesz az Úr előtt, bort és egyéb részegitő italt nem fog inni. Illés lelkével és erejével fogja az Urat megelőzni, s neki szent népet készíteni. Zachariás az angyal jelenésén megijedvén, első zavarodtában

nem akart neki hinni s e miatt őt Isten némasággal büntette.

A nép ezalatt a templom előrészében várakozott Zachariásra, s csodálkozott rajta, hogy Zachariás oly sokáig késik. Végre kijött Zachariás a szent helyről, s nem szólhatván, jelek által adá tudtára a népnek, hogy mennyei jelenést látott.

* Ki volt Zachariás? kicsoda Erzsébet? mily angyali jelenése volt egykor Zachariásnak a jeruzsálemi templomban? Hitt-e Zachariás első zavarodtában az angyalnak? Miképen tudta meg a nép, hogy Zachariás mennyei jelenést látott?

2. A Fiú-Isten megtestesülése.

Isten elküldötte Gábor arkangyalt Názárethbe, egy istenfélő szűzhöz, kinek neve vala *Mária*. Az angyal ekképen köszönté Máriát: «Üdvözlégy, malaszttal teljes. Az Úr van teveled, áldott vagy az asszonyok között.» Mária megijedt. Az angyal bátorítá őt, mondván: «Ne félj Mária, mert kegyelmet találtál Istennél. Ime méhedbe fogansz, és fiat szülsz s nevét **Jézus**nak hívod. Nagy leszen ő, s a Magasságbeli fiának hivatik, s az Úr Isten átadja neki Dávidnak, az ő atyjának királyi székét, és országol Jákob házában örökké s országának nem lesz vége.»

Erre Mária azt mondá az angyalnak: «Miként leszen ez, holott férfiút nem ismerek?»

Az angyal azt felelé: «A Szentlélek száll tereád

s a Magasságbeli ereje megárnyékoz téged: azért a Szent is, ki tőled születik, *Istenfiának* hivatik.»

Erre Mária nagy alázatossággal mondá: «Ime az Úr szolgálója, legyen nekem a te igéd szerint.» És az angyal eltünt.

Tanulság. 1) Izaiás jövendölése szerint a **Megváltónak** egy szűztől kelle születnie; Dávid jövendölése szerint pedig az ő nemzetségéből származnia. S ime, mindezt teljesedésbe menni látjuk. Mária *szűz* volt, és jegyesével, Józseffel együtt Dávid nemzetségéből való. 2) Máriát szűzi ártatlansága, isteni félelme, alázatossága érdemesíték az Isten anyjának méltóságára. Ezen erények által nyerjük meg mi is Isten kegyelmét.

* Mikép üdvözlé Gábor arkangyal Máriát? Miképen bátorította az angyal a megijedt Máriát? Mit mondott végre Mária? Mily jövendöléseket látunk itt teljesedésbe menni? Mily erények érdemesítették Máriát az Isten anyjának méltóságára?

3. Mária és Erzsébet.

Az angyali jelenés után elment Mária Erzsébethez s bemenvén hozzá, köszönté őt. Alig üdvözlé Mária Erzsébetet, ez betelt Szentlélekkel és mondá Máriának: «Áldott vagy te az asszonyok közt, és áldott a te méhednek gyümölcse. Honnét van az, hogy Uramnak anyja jő hozzám?» Erre Mária mennyei lelkesüléssel dícsérte Istent, mondván: «Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én szívem Üdvözítő Istenemben.»

Mintegy három hónapig maradt Mária Erzsébetnél, azután visszatért Názárethbe.

Tanulság. Az igaz rokonok boldogsága: egymást kölcsönösen szeretni, szeretetből egymást látogatni és közös ajtatossággal Istent dicsérni.

* Kihez ment Mária az angyali jelenés után? Mikép üdvözlé Erzsébet Máriát? Mikép dicséré Mária Istent? Mi az igaz rokonok boldogsága?

4. Keresztelő szent János születése és növekedése.

Eltelvén az idő, Erzsébet megszülte a gyermeket és *János*nak akará neveztetni. De az atyafiak ellenezték, minthogy a rokonok közt ily nevű

senki sem volt, s atyjáról Zachariásnak akarták őt neveztetni. Megkérdezék tehát Zachariást, ki nem szólhatván, egy jelző táblára ezt írá: «*János* az ő neve.» Ekkor Zachariás nyelve is megoldatott, és betelvén Szentlélekkel, magasztalá Istent. A kis gyermek pedig szépen növekedett és erősödött lélekben.

Tanulság. Vajha mi is úgy növekednénk és erősödnénk lélekben, tudniillik az isteni félelemben, és engedelmességben, mint keresztelő szent János. Mert ha már gyermekkorunkban sem imádkozni, sem tanulni, sem engedelmeskedni nem akarunk, mi lesz belőlünk, és mi jót várhatunk Istentől?

* Megkapták-e Zachariás és Erzsébet az ígért gyermeket? miért ellenezték az atyafiak a János nevet? mily csoda történt Zachariással?

II. Jézus Gyermek-kora.

5. Jézus születése.

Augusztus római császár parancsot adott ki, hogy minden alattvalója azon városba irassa be

magát, melyből származik. József és Mária tehát *Bethlehembe* mentek, mivel onnan származtak. A szállások mind el lévén foglalva, kénytelenek voltak egy istállóban megvonni magokat. — És itt szülte Mária Jézust és pólyába takarván, jászolyba fektette.

Bethlehemhez közel pásztorok valának, kik éjjel nyájaikat őrizték. Egyszerre nagy fényesség közt megjelent nekik az Úr angyala, és tudtokra adá a **Megváltó** születését. Erre az angyalok nagy serege gyült össze s örvendve éneklé: «Dicsőség a magasságban Istennek, és békesség földön a jóakaratú embereknek!»

A pásztorok pedig sietve mentek Bethlehembe s ott találták az isteni kisdedet, pólyába takarva és jászolyba fektetve s imádták őt.

Tanulság. *Micheás* próféta megjövendölé, hogy a **Megváltó** Bethlehemben fog születni. S ime, Micheás próféta jövendölése beteljesedett.

* Mily parancsot adott ki Augusztus, római császár? Hová ment tehát Mária és József? Miért Bethlehembe? Hol kellett ott magokat megvonniok? Kiknek hirdettetett legelőször az Úr angyala által Jézus születése? Mily énekkel üdvözlék az angyalok Jézus születését? Mit cselekedtek a pásztorok? Mily jövendölés teljesedett be Jézus születésekor?

6. Jézus bemutattatik a templomban.

A kisded Jézus születése után nyolczadik nap körülmetélteték. Eltelvén pedig a negyven nap, Mária és József, Mózes törvénye szerint, fölvitték Jézust a templomba, hogy ott az Úrnak bemutassák, és áldozatképen, mert szegények voltak, egy pár galambot ajánljanak föl neki. Ekkor jött a templomba Símeon is, egy öreg, ki már régen várta Izrael vígasztalását s kinek a Szentlélektől megígértetett, hogy meg nem hal, valamíg az Üdvözítőt meg nem látja. Ez karjaira vette az isteni kisdedet, s ájtatos megindulással mondá: «Most bocsátod el Uram! szolgádat a te igéd szerint békességben; mert látták szemeim az Üdvözítőt.»

Hasonlóképen magasztalta az Urat Anna pró-

féta-asszony is, s az Üdvözítő elérkezéséről szólott mindnyájoknak, kik Izrael váltságát várták.

Tanulság. Mária a szegények áldozatát mutatta be az Úrnak, jól tudván, hogy Isten nem az ajándékot, hanem a szívet tekinti, mely azt adja.

* Nyolczadnapra születése után mi történt Jézussal? Negyven nap mulva hová vitték Jézust? Mit cselekedett Símeon a kisdeddel? Mit tett Anna próféta asszony? Leginkább mire tekint Isten, midőn neki ajándékot viszünk?

7. A napkeleti bölcsek.

A mint Bálám próféta megjövendölte, a **Megváltó** eljövetelekor egy rendkívüli csillag támadt az égen, mely az ő születését jelentette. Ezen csillag után indulván a napkeleti bölcsek, Jeruzsálembe jöttek. Itt kérdezősködtek: «Hol van a zsidóknak most született királya?»

Ezen Heródes nagyon megijedt, mert féltette királyi székét. Összehívatta tehát a papi fejedelmeket és az írástudókat, és kérdezé őket: «Hol kell

Krisztusnak születnie ?» Ezek megmutatták a Szentírásból, hogy a Messiásnak Bethlehemben kell születnie. Ekkor Heródes színeskedve mondá a napkeleti bölcseknek, hogy csak menjenek Bethlehembe s ha megtalálják a gyermeket, visszajövet mondják meg neki, hol van, hogy elmenvén, ő is imádhassa.

A napkeleti bölcsek megtalálván az isteni kisdedet, leborulva imádták, s aranyat, tömjént és mirhát ajándékoztak neki. — Álmukban megparancsolá nekik az Úr, hogy vissza ne térjenek Heródeshez. Ők tehát más úton mentek vissza hazájokba.

Tanulság. Adjunk mi is Jézusnak, mint a napkeleti bölcsek, ajándékot, arany helyett tiszta szívet, tömjén helyett az ő dicsőségeért buzgó lelket, mirha helyett a bűnnek egészen meghalt testet. Ez ajándékok neki bizonyosan kedvesek, ránk nézve pedig áldásosak lesznek.

* Kik jöttek napkeletről Jézust imádni, s mi úton indúltak ? Mikénti viselte magát Heródes ? Mit ajándékoztak a napkeleti bölcsek az isteni kisdednek ? Jeruzsálem felé tértek-e vissza a napkeleti bölcsek ? Mily ajándékot adjunk mi Jézusnak ?

8. Jézus szülői Egyiptomba futnak.

Látván Heródes, hogy a napkeleti bölcsek nem jönnek hozzá vissza, Bethlehemben és környékén a két esztendős és két esztendőn alul levő gyermekeket mind megölette, azt vélvén, hogy köztük lesz az új király is, a kisded Jézus. De Józsefet megintette álmában az angyal, hogy fusson Jézussal és anyjával Egyiptomba; mivel Heródes keresni fogja a

gyermeket, hogy megölje, József legottan fölkelt, és éjjel Egyiptomba futott a kisdeddel. Csak Heródes halála után tért vissza József Jézussal és ennek anyjával Egyiptomból, de nem Bethlehembe, hanem Názárethbe.

Tanulság. Heródes szomorú példája annak, mily borzasztó gonoszságra viszi az embert a kevélység és az uralkodni vágyás.

* Micsoda kegyetlenséget követett el Heródes, miután a napkeleti bölcsek nem jöttek hozzá vissza? Miért? Miképen menekedett meg Jézus? Mikor és hova tért vissza József Egyiptomból? Minek szomorú példája Heródes?

9. A tizenkét esztendős Jézus a templomban.

Tizenkét esztendős korában fölment Jézus szülőivel Jeruzsálembe a husvéti ünnepekre. Az ünnepeknek végök lévén, visszatértek a szülők. Jézus Jeruzsálemben maradt, mit szülői nem vettek mindjárt észre; minthogy pedig azt gondolták, hogy az útitársak közt van, egész nap keresték őt az atyafiak és az ismerősök közt. De azok közt nem találván, visszamentek Jeruzsálembe, hol az írástudók közt ült, hallgatván és kérdezvén őket, úgy, hogy okosságán mindnyájan csodálkoztak.

Jézus visszatért Názárethbe, hol szülőinek engedelmeskedett, és növekedett nemcsak korban, hanem bölcsességben és kegyelemben is, mind Istennél, mind pedig embereknél.

Tanulság. Járjunk mi is, mint Jézus, örömest a templomba, s viseljük ott magunkat ájtatosan, vigyázzunk a

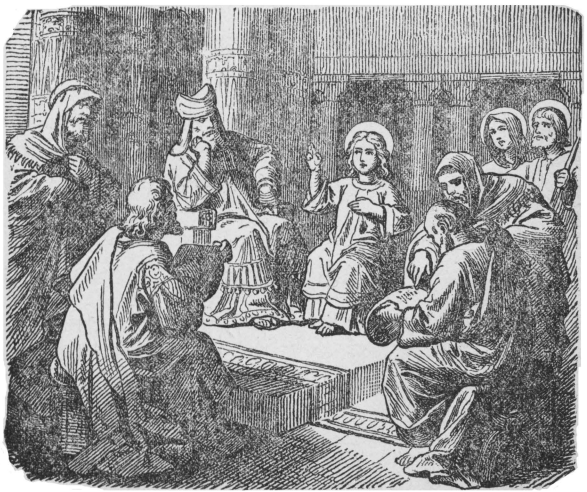

lelkipásztor tanítására; szülőinknek pedig engedelmeskedjünk, mindennap necsak korosabbak, hanem jobbak is legyünk.

* Hova ment Jézus szülőivel tizenkét esztendős korában? Visszatért-e szülőivel mindjárt az ünnepek után? Hol találták föl Jézust harmadnapra? mikép növekedett Jézus Názárethben? mit tanulunk a tizenkét esztendős Jézustól?

III. Előkészületek Jézus nyilvános életéhez.

10. Keresztelő szent János prédikálása.

Keresztelő szent János az Úr parancsolatjára eljött a pusztából, hol eddig tartózkodott: megjelent Jordán környékén és nyilván hirdette: «Tartsatok bűnbánatot, mert közelget mennyek országa!» János öltözete teveszőrből volt; ágyékai körül bőr övet viselt, eledele pedig sáskából és erdei mézből állott.

Sokan jöttek szent Jánoshoz. A kik magokba szállván, bűneiket megbánták, szent Jánostól megkereszteltettek.

Keresztelő szent János prédikálása oly nagy figyelmet gerjesztett, hogy némelyek őt Messiásnak tartották. Követeket is küldöttek hozzá a zsidók Jeruzsálemből, megkérdezni őt, hogy ki ő? Vajjon nem az ígért Messiás-e? János megvallotta, hogy ő nem Krisztus: sőt hogy nem is méltó Krisztus saruinak kötelékeit megoldani.

Tanulság. *Malachiás* próféta megjövendölé, hogy egy *Illés* lelkületével biró férfiú fogja a Messiást megelőzni, ki az embereket annak elfogadására előkészítendi. S ime Keresztelő szent János volt az a férfiú, ki mind ruházatra, mind lélekerőre nézve Illéshez hasonlítván, nagy buzgósággal készíté elő az Úr útját.

* Hol és mit prédikált Keresztelő szent János? mily nagy figyelmet gerjesztett Keresztelő szent János prédikálása? mily jövendölés teljesedett szent Jánosban?

11. Jézus megkereszteltetik, böjtöl és megkisértetik.

Midőn egykor Keresztelő szent János a Jordán vizében sokat keresztelt, Jézus ide eljött Názáreth-

ből, hogy magát általa megkereszteltesse. És János csakugyan nagy alázatossággal meg is keresztelte Jézust. — Jézus megkereszteltetvén, imádkozott. És ime, megnyíltak az egek, a Szentlélek galamb képében szállott rá s az égből e szavak hallatszottak: «Ez az én kedves fiam, a kiben nekem kedvem telt.»

Megkereszteltetése után elment Jézus a pusztába, hol negyven nap és negyven éjjel böjtölt.

A negyven napi böjtölés után Jézus megéhezett. Akkor közelített hozzá a sátán, és mondá neki: «Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké legyenek.» Jézus azt felelé: «Írva van, hogy nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely Isten szájából jön;» azaz: minden egyébbel, mit Isten az ember élelmére teremtett. — Ezután vivé őt a sátán Jeruzsálembe, s ott a templom tetejére állítván, mondá neki: «Ha Isten fia vagy, bocsásd alá magadat; mert írva van, hogy angyalainak parancsolt felőled, és kezeiken hordoznak téged, hogy kőben lábaidat meg ne üssed.» Mondá neki Jézus: «Ismét írva van: Ne kísértsd a te Uradat, Istenedet.» — Végre fölvitte Jézust a gonosz lélek egy magas hegyre, s ott megmutatván neki a világ minden országait, mondá: «Mindezeket neked adom, ha leborulva imádasz engem.» Ekkor mondá Jézus: «Menj el sátán! mert írva van: Imádd a te Uradat, Istenedet, és csak neki szolgálj.» Erre a sátán eltávozott, s jöttek az angyalok és szolgáltak Jézusnak.

Tanulság. 1) A *keresztség* nyitja meg nekünk is az eget: mivel az tesz minket Isten fiaivá, s a mennyország örököseivé. 2) Kerüljük a kísértést; de ha ki nem kerülhetjük, emlékezzünk meg Istenről és szent igéjéről s a kísértet nem fog rajtunk erőt venni.

* Kitől és hol kereszteltetett meg Jézus? mi történt Jézus keresztelésekor? mit cselekedett Jézus a pusztában megkereszteltetése után? miképen kísérté meg Jézust a gonosz lélek a negyvennapi böjtölés után? mit tanulunk mindezekből?

12. Keresztelő szent János bizonysága Jézusról és Jézus első tanítványai.

Jézus eljövén a pusztából, a Jordán felé ment. Keresztelő szent János őt közelíteni látván, rá mutatott, és sok nép előtt fölkiáltott: «Ime, Isten báránya! Ime, ki elveszi a világ bűneit. Ő az, kiről mondottam, hogy utánnam jön egy férfi, ki előttem lett. És bizonyságot teszek, hogy ő Istennek fia.»

Másnap ismét a Jordán mellett álla Keresztelő szent János, s vele két tanítványa, *András* és *János;* és látván Jézust arra jönni, ismét mondá: «Ime, Isten báránya.» Erre a két tanítvány Jézus után ment. Jézus látván őket, megszólítá: «Kit kerestek?» Ők azt válaszolták: «Tanító, hol lakol?» Mondá nekik Jézus: «Jőjjetek és lássátok!» S legottan követték őt.

András azután fölkeresé öcscsét *Simont* és Jézushoz vezeté őt. Jézus rátekintvén, mondá neki: «Te Simon vagy, Jónás fia: de ezentul *Péternek* neveztetel.» — Másnap összetalálkozván Jézus Fülöppel, megszólítá: «Kövess engem!» és Fülöp azonnal követé, s még *Náthánaelt* is, a ki később *Bertalannak* neveztetett, Jézushoz hítta.

* Mikép kiáltott föl Keresztelő szent János, midőn a Jordán mellett Jézust közelíteni látta? Mikép lettek András és János Jézus tanítványaivá? mit mondott Jézus Simeonnak? Kik lettek még Jézus tanítványai?

13. A kánai menyegző.

Galileának Kána nevű városában menyegző volt. Hivatalos vala rá Jézus is szent anyjával és tanítványaival együtt.

Elfogyván a násznép bora. Jézus szent anyjának közbevetésére megtöltetett hat kővedret vízzel és parancsolá a szolgáknak, hogy merítsenek abból és vigyenek a násznagynak. A násznagy ivott belőle, s a legjobb bornak találta.

Ez volt az első csodatétel, melyet cselekedett

Jézus, és kinyilatkoztatta dicsőségét. Azért tanítványai hittek őbenne.

Tanulság. Jézus menyegzőn volt, s ott a vizet borrá változtatta. Nekünk is szabad vigadnunk, s a bort mint Isten adományát használnunk: csak Istent szemünk elől el ne veszítsük, és szoros mértéket tartva, lelkünk üdvét ne veszélyeztessük.

* **Milyen csodát tett Jézus a kánai menyegzőn? Hogyan szabad nekünk vigadnunk?**

IV. Jézus három évi nyilvános élete.

14. Jézus a jeruzsálemi templomban és éjjel Nikodemussal.

Közel lévén a zsidók húsvétje Jézus is fölment Jeruzsálembe, s azonnal bement a templomba. Ott ő árusokat és vevőket talált. Ezeket kötélből font ostorral űzé ki onnan, mondván: «Ne tegyétek Atyám házát kereskedés házává!»

Jézusnak első nyilvános föllépése a templomban oly nagy figyelmet gerjesztett, hogy a zsidók csodálkozva kérdék őt, hogy micsoda jelt mutat nekik, miután ezeket cselekszi? És sokan hittek Jézusban, mert látták a csodákat, melyeket a húsvéti ünnep alatt Jeruzsálemben cselekedett.

Egy *Nikodemus* nevü főrendű zsidó férfi pedig éjjel ment Jézushoz, hogy tőle bővebb tanítást kérjen. Jézus Nikodemust a többi között a keresztség, a megváltás s a hit szükséges volta felől oktatta.

Tanulság. A templom Isten háza. Meg ne szentségtelenítsük azt illetlen magaviselet, beszélgetés, nevetgélés, ide s tova tekintés, vagy akármily gonoszság által; mivel akkor méltán kell félnünk tőle, hogy Isten reánk is áldása helyett ostort fog.

* Mikép cselekedett Jézus a templomban az árusokkal és a pénzváltókkal? mily figyelmet gerjesztett Jézusnak első nyilvános fellépése a jeruzsálemi templomban? miről oktatta Jézus Nikodemust? miként kell viselnünk magunkat a templomban?

15. Jézus Jákob kútjánál.

Jézus Jeruzsálemből Názárethbe vissza térvén, Szamarián ment keresztül. Utjában elfáradva közel *Szichem* városához, az úgy nevezett *Jákob* kútjánál leült. Ugyanakkor egy szamariai asszony is oda jött vizet meríteni. Jézus vizet kért tőle; min az asszony igen csodálkozott, mivel a zsidók nem társalkodának a szamariabeliekkel. Jézus azután arról oktatta az asszonyt, hogy az ő tanítása akkép oltja el az embernek lelki szomját, valamint a víz eloltja a testi szomjat, és hogy annak, ki azt befogadja, örökkévaló boldogságot szerez.

Jézus az asszonyt még arról is oktatta, hogy az Istent lélekben és igazságban kell imádni. S végre kijelenté neki, hogy ő a *Messiás*. Mire az asszony örömében a kútnál feledve korsóját, beszaladt a városba s kihívá lakosait, hogy lássák: vajjon nem ő a Krisztus?

A szamariabeliek az asszony szavára kisiettek Jézushoz és behívták őt városukba. Jézus két napig tartózkodott náluk, oktatván őket. És sokan hittek ő benne.

Tanulság. Szivesen induljunk mi is, mint a szamariabeliek, azok után, kik minket Jézushoz hívnak.

* Kivel találkozott Jézus Jákob kútjánál? mire oktatta a szamariai asszonyt? mikép bántak a szamariabeliek Jézussal? mit tanulunk a szamariabeliektől?

16. Jézus tanítása Názárethben.

Jézus jeruzsálemi útjából visszaérkezvén Názárethbe, egy szombaton a zsinagógába ment, s kezébe vevén Izaiás próféta könyvét, abból e szavakat olvasta: «Az Úr lelke én rajtam; azért kent föl és küldött engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessem.» Jézus e szavakat önmaga felől magyarázva tanított.

A názárethbeliek eleinte álmélkodtak Jézus tanításán; de csakhamar származását kezdék ócsárolni, s midőn Jézus őket makacsságuk miatt dorgálá, annyira fölingerültek ellene, hogy kiűzték a városból, s azon hegyre vivék, melyen városuk épült, hogy őt onnan letaszítsák. De Jézus nagy méltósággal keresztülmenvén közöttük, eltávozott, s elment Kafarnaumba.

Tanulság. Ne álljunk ellen az Isten igéjének, vagy a jóra buzdító bármely oktatásnak: mert az ily ellenszegülés Jézust, s vele az ég és föld mindennemű áldását eltávolítja tőlünk.

* Izaiás prófétának mily szavait magyarázta meg Jézus a názárethi zsinagógában önmagáról? mikép fogadták a názárethbeliek Jézus tanítását? Veszedelmes-e az Isten igéjének, vagy a jóra buzdító bármely oktatásnak ellenállni?

17. Jézus Péter hajójában.

Egykor sok nép gyülvén össze Genezareth tava mellett, Jézus Péter hajójába szállott s abból tanított. Miután megszünt tanítani, mondá Péternek, hogy vesse meg hálóját a halfogásra. Péter így

szólott: «Mester! egész éjjel fáradozván, semmit sem fogtunk: de a te igédre megvetem a hálót.» És oly sok halat fogott, hogy a háló is szakadozni kezdett. Intett tehát Jánosnak és Jakabnak, kik egy másik hajóban voltak, hogy jőjjenek segítségére. S megtöltének halakkal két hajót, úgy, hogy majd elmerültek.

Ezt látván Péter, Jézus lábaihoz borult, és mondá: «Menj ki tőlem, Uram, mert bűnös ember vagyok.» Jézus bátorítá őt, mondá: «Ne félj! mostantól fogva embereket fogsz, azaz: mostantól fogva embereket fogsz gyüjteni Isten országába.» S kivonván a tanítványok hajóikat szárazra, odahagyták mindenöket s követék Jézust.

Tanulság. Dolgozzunk mi is, mint Péter, szorgalmasan s az Isten segítségében helyezett bizalommal. A ki Péter halászatát oly csodálatosan megáldá, a mi munkánkat és fáradságunkat is meg fogja áldani.

* Mint történt a Genezareth taván ama csodálatos halfogás? Látván Péter a sok halat, mit mondott Jézusnak? mit felelt Jézus Péternek? mit tanulunk ezekből?

18. Jézus tanítása a hegyen.

Egykor sok népet látván Jézus maga körül összeseregelve, egy magasabb helyen leült s kezdé a népet oktatni, hogy az *igazi boldogság* egyedül a lélek jóságában áll. Megmagyarázta Isten tíz parancsolatát. Parancsolta továbbá, hogy felebarátunknak szívből megbocsássunk; hogy ellenségeinket szeressük; tegyünk jót azokkal, a kik minket gyülölnek, s imádkozzunk azokért, a kik minket üldöznek és rágalmaznak; mert csak így lehetünk méltó fiai Atyánknak, ki mennyekben van, s ki napját felkölti a jámborokra és a gonoszokra, s esőt ad az igazaknak és a hamisaknak; végre, a mit akarunk, hogy az emberek nekünk tegyenek, azt cselekedjük mi is nekik.

Azt is tanítá még Jézus ez alkalommal, hogy ne a földön gyüjtsünk magunknak kincseket, hol azokat a rozsda és a moly megemésztik, s hol a tolvajok kiássák és ellopják; hanem az égben, hol azokat a rozsda és a moly meg nem emésztik, sem a tolvajok ki nem ássák. Hogy bízván az isteni gondviselésben, keressük először Isten országát s az ő igazságát; s mindazok, a mikre szükségünk van, megadatnak nekünk.

* Miben áll az igazi boldogság? Miképen kell ellenségünkkel bánnunk? Hol gyüjtsünk magunknak kincseket? Mit kell mindenek előtt keresnünk?

19. Jézus és a kafarnaumi százados.

Midőn Jézus a hegyen tartott tanítás után beméne Kafarnaumba, egy százados, kinek szolgája haldoklott, elküldé hozzá a zsidók elüljáróit, azon kéréssel, hogy jöjjön el, és gyógyítsa meg az ő beteg szolgáját. Jézus azonnal elindult. Midőn pedig Jézus már nem vala messze a százados házától, ez elküldé hozzá barátait, hogy ne fáradjon házába, mivel ő nem méltó erre. Végre

maga a százados is Jézus elé járult, mondván: «Uram! nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jőjj, hanem csak mondd szóval, és meggyógyul az én szolgám.» Jézus megdícsérte a százados hitét s mondá neki: «Legyen úgy, a mint hittél!» és a szolga azonnal meggyógyult.

Tanulság. Mily szép volt az, hogy a százados szolgájáról annyira gondoskodott! Igen, a szolgát, kivált a jó szolgát úgy kell tekinteni, mint a család tagját, kinek lelki és testi javáról gondoskodni a családfőhöz tartozik.

* Mily kéréssel küldé a kafarnaumi százados Jézushoz a zsidók elüljáróit? mit mondott a százados, midőn látta, hogy Jézus az ő házába akar jönni? meggyógyult-e szolgája? Hogyan kell tekinteni a szolgát?

20. Jairus leánya s egy beteg asszony.

Jairus, a zsinagóga fejedelmeinek egyike, azon kéréssel járult Jézushoz, hogy haldokló leányát gyógyítaná meg, Jézus azonnal elment vele. Tanítványai és sok nép követék őt.

A Jézust követő sokaság közt volt egy asszony, ki már tizenkét év óta vérfolyásban szenvedett. Ez asszony erősen hitte, hogy meggyógyul, ha Jézus ruhájának csak szegélyét illeti is. E bizodalommal szívében mindaddig tolakodott a sokaság közt, valamíg csak Jézushoz nem fért, és hátulról ruháját érintette. Jézus megfordulván, dícsérte az asszony hitét, mondván: «Bízzál leányom! a te hited meggyógyított téged.» És meggyógyult az asszony azon órában.

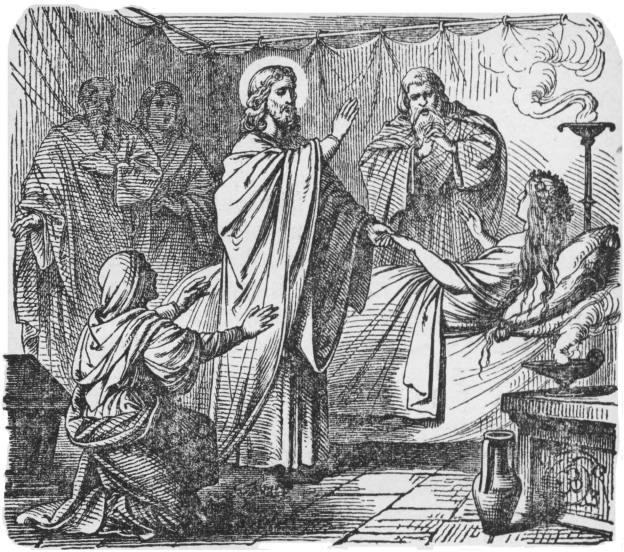

Ezalatt a szolgák azon hírrel jöttek Jairus elé, hogy leánya már meghalt, ne fáraszsza tovább a Mestert. Jézus vígasztalá az elszomorodott atyát s folytatta útját.

Jairus házába érvén Jézus Péterrel, Jakabbal, Jánossal s a megholt leány szülőivel bement a halott szobájába; hol megfogván a meghalt leány kezét, mondá: «Leány: mondom neked, kelj föl!» És a leány fölkelt és járt.

* Mily kéréssel járult Jairus Jézushoz? mily beteg asszony volt a sokaság közt? miben bízott az asszony? meggyógyult-e az asszony? micsoda hírrel jöttek Jairus elé az ő szolgái? miképp támasztá föl Jézus a holt leányt?

21. Jézus apostolokat és tanítványokat választ s elküldi őket tanítani.

Látván Jézus, hogy napról napra több nép követi őt, részint hogy tanítását hallgassa, részint

hogy bajaiban tőle segítséget nyerjen: miután egy egész éjszakát imádságban töltött, kiválaszta tanítványai közől tizenkettőt, kiket *apostoloknak* nevezett. Neveik ezek: *Péter* és ennek bátyja *András, Jakab, János, Fülöp, Bertalan, Tamás, Máté, Jakab,* Alfeus fia, *Tádé, Simon* és iskarioti *Júdás.*

És elküldé őket, hogy hirdessék Isten országát; hatalmat adván nekik a betegek gyógyítására. Utasitásul különféle oktatásokat adott nekik: hogy legyenek okosak, mint a kígyók, s szelidek, mint a galambok; hogy ha valahova bemennek, igy köszöntsenek: «*Békeség e háznak!*» hogy ha őket valaki befogadja és hallgatja, az magát Krisztust fogadja és hallgatja, a ki pedig megveti őket, az magát Krisztust veti meg. Jézus még azt is megjövendölé nekik, hogy sokat fognak érette szenvedni; de bátorítá is őket, hogy ne féljenek, mivel ő segítségökre lesz.

Jézus még más *hetvenkét* tanítványt is választott s kettőnként elküldé őket előre, a hová ő menendő volt.

Tanulság. Jézus tanításának hirdetőivé erőtlen és szegény embereket, többnyire halászokat választott: hogy megmutassa, miszerint tanításának az egész világoni elterjedése nem emberi, hanem isteni munka.

* **Hányat választott ki Jézus tanítványai közől apostoloknak? Kik valának az apostolok? mivel bízta meg Jézus apostolait? miesoda oktatásokat adott nekik utasításúl? mit jövendölt nekik? Az apostolokon kívül még hány tanítványt választott Jézus? miért választott Jézus tanítása hirdetőiül többnyire csak szegény halászokat?**

22. Jézus és a naimi ifjú.

Midőn Jézus egykor Naim városába ment, a város kapuján épen egy meghalt ifjút hoztak ki. Ez egy özvegy asszonynak egyetlen fia volt. Az anya keseregve kisérő holt fiát, a népsokasággal együtt, a temetőbe.

Látván Jézus a kesergő anyát, megindúlt fájdalmán, és mondá neki: «Ne sírj.» Azután megállítá azokat, kik a halottat vitték, s igy szólott

a halotthoz: «Ifjú, mondom neked kelj föl.» Mire az ifjú azonnal felült, és kezdett szólani, s Jézus átadá őt anyjának.

E csodatételre nagy félelem fogá el a népet, mely magasztalá Istent, mondván: «Nagy próféta támadt köztünk, és Isten meglátogatá az ő népét.»

* Kit vittek ki egykor Naim városának kapuján, midőn Jézus épen a városba ment? Kinek fia volt azon meghalt ifjú? Mikép támasztá föl Jézus a holt ifjút?

23. Jézus tanítványait imádkozni tanítja.

Jézus gyakran imádkozott, sőt egész éjszakákat töltött imádságban. Tanítványait is serkenté a buzgó imádságra, bizonyosakká tevén őket, hogy minden jót megkaphatnak, ha a mennyei Atyát az *ő nevében bizalmasan és állhatatosan kérik.*

Midőn egykor Jézus megszünt imádkozni, tanítványai közől egyik kéré őt: «Uram, taníts meg minket imádkozni!» És Jézus megtanítá őket a «*Mi Atyánk*»-ra.

Tanulság. Ha Isten mindenható és legszentebb Fia oly gyakran imádkozott, sőt egész éjszakákat töltött az imádságban: mennyivel inkább kell imádkoznunk nekünk, nyomorult és bűnös embereknek, kik Isten nélkül semmit sem tehetünk!

* Gyakran imádkozott-e Jézus? Serkenté-e tanítványait is imádságra? mily szép imádságra tanítá Jézus tanítványait? Kell-e nekünk is imádkoznunk?

24. Jézus tanítványai a háborgó tengeren.

Jézus egykor tanítványaival a galileai tengeren akart átkelni. Az egész napi prédikálásában elfáradván, a hajóban elaludt. Egyszerre nagy szélvész támadt, úgy hogy a hajó csaknem elmerült. A tanítványok nagyon megijedtek, s fölkelték Jézust, mondván: «Uram, szabadíts meg minket, mert elveszünk!»

Jézus fölemelkedvén, mondá: «Mit féltek, kicsinyhitűek?» És parancsolt a szeleknek és a tengernek: s azonnal csendesség lőn.

Ezen az emberek szerfölött csodálkoztak és mondták: «Kicsoda ez, hogy még a szelek és tenger is engedelmeskednek neki?»

Tanulság. Higyjünk és bízzunk mi is rendületlenül az Úr Jézusban, bármily nagy veszélyben forogjunk is; mert neki most is megvan ugyanazon hatalma s ugyanazon szeretete. Ő segített tanítványain, segítend rajtunk is.

* Mi történt, midőn egykor Jézus tanítványaival a galileai tengeren át akart kelni? Megijedtek-e akkor a tanítványok a szélvész miatt? mikép csendesítette el Jézus a szélvészt? Kiben bízzunk, ha bármily nagy veszedelemben forgunk?

25. Jézus és a bűnbánó Magdolna.

Midőn egykor Jézus Simon nevű farizeus házában ebédelt, a városból egy bűnös asszony jött oda, s leborulván Jézus előtt, sűrű könyekkel áztatá lábait s ezeket csókkal illetvén, drága kenettel öntözte, s hajával törülgette. Látván a farizeus

Jézus lábainál a bűnös asszonyt, azt gondolta magában, ha Jézus próféta volna, tudná, miféle asszony ez, a ki őt illeti, mert bűnös. Jézus látván a farizeus gondolatait, egy példabeszédben helyre igazítá azokat s az asszonyhoz fordulván, mondá neki: «Megbocsáttatnak bűneid.» Ezt hallván a letelepültek, mondák magukban: «Kicsoda ez, a ki még a bűnöket is megbocsátja?» Jézus pedig szelíden így szólott még az asszonyhoz: «A te hited megszabadított téged: menj el békével.»

Tanulság. 1) Boruljunk mi is töredelmes szívvel, mint ez asszony, az Úr Jézus lábaihoz, ha vétkezünk, mert az ő irgalmassága még most is ugyanaz. Minket sem fog ő magától eltaszítani. 2) Meg ne vessük bűnös felebarátunkat, mint az a farizeus: mert Istené az ítélet s az, a kit mi bűnösnek tartunk, néha nálunknál sokkal jobb.

* **Mikép viselte magát egy bűnös asszony Jézus irányában, Simon nevű farizeus házában? mit gondolt magában Simon, midőn az asszonyt Jézus lábainál látta? minő vígasztalással bocsátá el Jézus az asszonyt? mit tanulunk ezekből először és másodszor?**

26. Keresztelő szent János a tömlöczbe vettetik s megöletik.

Történt, hogy ama kegyetlen Heródesnek, ki Bethlehemben a kisdedeket megölette, szintén Heródes nevű fia, testvérének feleségét magáévá tette. Keresztelő szent János e miatt Heródest megintette, mondván: «Nem szabad testvéred fe-

leségét birnod.» Heródes azért Keresztelő Jánost tömlöczbe vettette.

Heródes egykor születése napján nagy vendégséget adott, melyben leányának *Saloménak* tánczát úgy megkedvelte, hogy esküvel igéré, miszerint kérjen bármit, ő megadja neki. A leány anyjának, *Heródiásnak* tanácsára, szent János fejét kérte. Heródes igen elszomorodott e kérésre: de mivel megesküdött, levágatta Keresztelő szent János fejét és leányának adatta.

Tanulság. Midőn itt látjuk az igaznak fejét leesni, a gonosznak fején pedig a koronát ragyogni: ne győződjünk-e meg még inkább róla, hogy csakugyan kell egy másik életnek lenni, hol a gonoszság érdemlett büntetését, a jámborság pedig jutalmát veendi?

* **Miért vettette Heródes Keresztelő szent Jánost börtönbe? mit ígért esküvel Heródes Saloménak? mit kért Salomé? Teljesítette-e Heródes leánya kérését? miről kell nekünk e történetnél még inkább meggyőződnünk?**

27. Jézus és az ötezer ember a pusztában.

Jézus egykor félre vonult egy puszta helyre, hogy ott magát tanítványaival kinyugodja. Észrevevén ezt a nép, mintegy ötezeren oda is követték őt, hogy tanítását hallgassák.

Jézus látván a sok népet, tanított. Beesteledvén az idő, parancsolá Jézus tanítványainak, hogy telepítsék le a népet. Volt pedig a sokaságban egy ifjú, kinek öt árpakenyere és két hala volt. Jézus tehát vevén az öt árpakenyeret és két halat, s mennybe tekintvén megáldá, s tanítványainak nyujtá, hogy ezek oszszák el a nép közt. És mindnyájan megelégedtek. A megmaradt hulladékból pedig a tanítványok még tizenkét kosarat tele szedtek.

Látván a nép e csodatettet, Jézust királylyá akará tenni; de ő ezt észrevevén, a hegyre távozott maga egyedül.

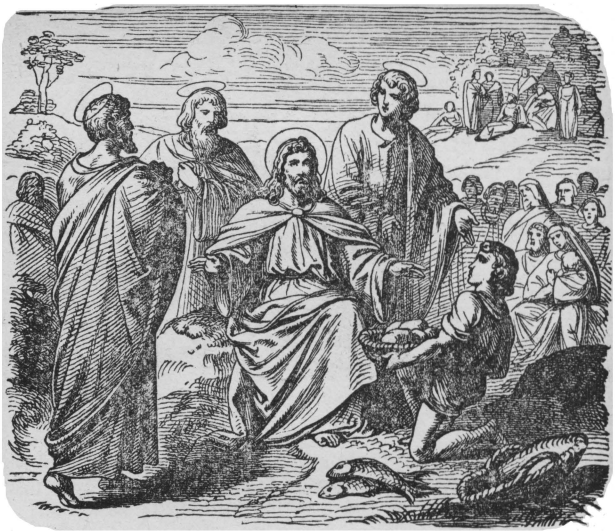

Tanulság. Mily nagy csodatette az ma is az isteni szeretetnek és hatalomnak, hogy vállán viszi ki a szántóvető a magot földére, s terhelt szekéren hordja vissza csűrébe! Ki ne emelje tehát föl szemeit hálás érzelemmel az égbe, midőn kenyeret szeg?

* Miért távozott egykor Jézus tanítványaival egy pusztahelyre? mily csodálatosan táplált ott Jézus ötezer embert? mivé akarta a nép Jézust tenni? Nem ily csodálatosan táplál-e minket Isten most is?

28. Jézus Pétert az anyaszentegyház fejévé teszi.

Jézus egykor kérdé tanítványait: «Kinek tartotok engem?» Péter felelé: «Te vagy Krisztus, az élő Istennek fia.»

Erre Jézus azt mondá Péternek: «Boldog vagy Simon, Jónás fia! mivel nem a test és vér jelentette ki ezt neked, hanem atyám, ki a mennyekben van. És én mondom neked, hogy Te *Péter*

(kőszikla) vagy; s e kősziklára építem anyaszentegyházamat, s a pokol kapui nem fognak rajta erőt venni. És neked adom mennyek országának kulcsait; a miket megkötsz a földön, meg lesznek kötve mennyekben is, s a miket feloldasz a földön, föl lesznek oldva mennyekben is.»

Tanulság. Jézus itt Pétert az anyaszentegyház fejévé teszi, mintegy jutalmul vallomásáért, neki adván a főhatalmat benne. Ezt jelenti a *mennyország kulcsainak átadása:* mivel egy ház vagy város kulcsainak átadása mindenkor a főhatalom elismerése. Ezen főhatalom szent Péter utódjaira, a *római* pápákra is átmegy, kik szintén mint szent Péter, az anyaszentegyház látható fejei.

* Mit felelt Péter, midőn Jézus kérdezé tanítványait, hogy ők kinek tartják őt? mit mondott e vallomásra Jézus Péternek? mivé tette Jézus Pétert e vallomásáért? Ki most is az anyaszentegyház látható feje?

29. Urunk színváltozása.

Jézus maga mellé vevén Pétert, Jakabot és Jánost, fölment egy magas hegyre (a Tábor hegyre); fölérvén a hegyre, imádkozott. Midőn imádkozék, arcza egyszerre fényleni kezdett mint a nap, s ruhái fehérek lőnek, mint a hó. Mózes és Illés is megjelent, beszélvén Jézussal.

Ezt látván Péter, elragadtatásában fölkiáltott: «Uram jó nekünk itt lenni. Ha akarod, csináljunk három hajlékot. Neked egyet. Mózesnek egyet és Illésnek egyet.»

Míg ő szólt, ime fényes felhő vette körűl őket, s e szavak hallatszottak az égből: «Ez az én szerelmes fiam, a kiben nekem kedvem telt: őt hallgassátok.»

A mennyei szózatra a tanítványok félelmökben arczra borultak. Jézus azután hozzájok ment, s bátorítá őket. Fölemelvén szemeiket, Jézuson kívűl senkit sem láttak.

Lemenvén a hegyről, megparancsolá Jézus az ő tanítványainak, hogy senkinek se mondják meg, a miket a hegyen láttak, míg ő halottaiból föl nem támad.

Tanulság. Jézus dicső színváltozása, a mennyei Atya szózata, Mózes és Illés megjelenése újra bizonyítják, hogy Jézus az *Isten fia,* és *Üdvözítőnk,* kit Mózes és a próféták előre hirdettek.

* **Miképen történt Urunk színváltozása? Kik jelentek meg Urunk színváltozásánál? mit mondott elragadtatásában Péter? Micsoda szavak hallatszottak az égből? mily hatást tett a mennyei szózat a tanítványokra? Lemenvén a hegyről, mit parancsolt Jézus tanítványainak? mit bizonyít Urunk színváltozása?**

30. Jézus a kisdedek közt.

Néhány anya bizalmasan hozá egykor gyermekeit Jézushoz, hogy áldását adja rájok. De a tanítványok nem akarták őket Jézushoz bocsátani, mivel Jézus a tanításban és a betegek gyógyításában igen el volt fáradva. Látván ezt Jézus, mondá tanítványainak: «Engedjétek a kisdedeket hozzám jönni; mert ilyeneké a mennyek országa.» Erre Jézus megölelé a kisdedeket s rájok tevén kezeit, megáldá őket.

Midőn pedig egykor Jézus tanítványai arról vitatkoztak, hogy ki előbbvaló köztük, Jézus előhívott egy kisdedet, azt tanítványai közé állítá, s mondá: «Bizony mondom nektek, hacsak nem lesztek olyanokká, mint e kisded, nem mentek be mennyeknek országába;» és «Jaj annak, ki ezen kisdedek közül csak egyet is megbotránkoztat.»

Tanulság. 1) mily jó gyermekek lehettek azok, a kiket Jézus ölébe vett és megáldott? Legyünk mi is oly jók, s Jézus minket is meg fog áldani. 2) Ne legyünk fönhéjázók, hanem alázatosak, mint az a kisded, a kit Jézus tanítványai közé állított. Az alázatosság a kereszténység legszebb ékessége s minden erények alapja.

* Miért hozá egykor néhány anya gyermekét Jézushoz? Mit tett Jézus a kisdedekkel? Miről vitatkoztak maguk közt Jézus tanítványai? Miképp igazítá őket útba Jézus? Szereti-e Jézus még most is a jó gyermekeket? Mi minden erénynek alapja?

31. Jézus és a gazdag ifjú.

Egykor egy ifjú járult Jézushoz, és kérdé őt: «Jó tanító! mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerhessem?» Jézus ezt felelé neki: «Ha az örök életre be akarsz menni, tartsd meg a parancsolatokat.»

Erre azt mondá az ifjú: «Én azokat megtartottam ifjúságomtól fogva. Minek híjával vagyok még?» Mondá neki Jézus: «Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el a mid vagyon, és oszd el a szegények közt, s kincsed lesz mennyekben és jőjj, kövess engem.»

Ezt hallván az ifjú, megszomorodott és eltávozott, mert sok jószága volt. Ekkor mondá Jézus az ő tanítványainak: «Fiacskáim! vajmi nehéz azoknak, a kik pénzökben biznak, Isten országába bemenni.»

Tanulság. Mily jóindulatú volt ez az ifjú. Ő kivánta tudni, mit kelljen cselekednie, hogy üdvözüljön; s ifjúságától megtartá Istennek parancsolatait. Oh bár e tekintetben mi is követnők példáját! De legyünk egyszersmind nálánál erősebb lelkűek, s ne kössük szívünket a földi kincsekhez annyira, hogy miattok az ég kincsét veszélyeztessük.

* Mily kérdéssel járult egykor egy gazdag ifjú Jézushoz? Mit tanácsolt neki Jézus? Minő hatást tett az ifjúra Jézus tanácsa? mit mondott Jézus a gazdagokra nézve? mit tanulunk ezen ifjútól?

32. Jézus Márthával és Máriával.

Bethániában lakott *Lázár* két húgával, *Mártha* és *Máriával*. Jézus gyakran megszállott nálok, minthogy igen istenfélők voltak. Midőn egykor

házokba ment, Mária azonnal lábaihoz ült, s hallgatta beszédét, Mártha pedig szorgoskodott szolgálni az Úrnak.

Látván Mártha húgát Jézus lábainál ülni, azt mondotta Jézusnak: «Uram! nem gondolsz-e vele, hogy húgom egyedül hagy engem szolgálni? Mond neki, hogy segítsen nekem.»

Jézus erre azt válaszolá Márthának: «Mártha, Mártha! te szorgos vagy és sokat törődöl. Azonban egy a szükséges. Mária a legjobb részt választá, mely el nem vétetik tőle.»

Tanulság. Ha a sok szükségtelen gondtól menekedni, elégedetten élni s üdvözülni akarunk, legyen mindig elménkben és szívünkben, mit Jézus Márthának mondott: *Egy a szükséges;* tudniillik: Isten igéjének hallgatása és megtartása.

* Kinél szokott Jézus Bethániában gyakran megszállni? Mikép fogadták egykor Jézust házukba Mária és Mártha? mit mondott Jézusnak Mártha Máriára nézve? mit felelt Jézus Márthának? mi az az egy, a mi szükséges?

33. Az irgalmas szamaritánus.

Midőn egykor Jézust egy írástudó, kivel a többi közt a felebaráti szeretetről beszélt, kérdezé: «De vajjon kicsoda az én felebarátom?» ő a következő példabeszédet mondá:

«Egyszer egy ember Jeruzsálemből Jerihóba menvén, latrok kezébe esett, kik megfosztották őt ruhájától, több sebet ejtettek rajta, s félholtan hagyván őt, eltávoztak. Történt, hogy arra egy zsidó pap ment: de ez látván a megsebesültet, kikerülte. Később egy levita ment arra; ez is mégpillantván a megsebesültet, tovább ment. Végre egy szamaritánus jött. Ez meglátván a szerencsétlent, megkönyörült rajta; bekötözte sebeit, bort és olajt öntött azokba, s föltevén őt saját barmára, a vendégfogadóba vitte és gondját viselte. Másnap tovább készülvén, elővett hét pénzt, s oda adta a fogadósnak, meghagyván neki, hogy ezen megsebesültnek viselje gondját, s ha mit azon

felül költeni fog rá, visszatértekor majd megfizeti neki.»

Ezek után kérdezé Jézus az írástudót, hogy mit vél: ki volt e három közül annak felebarátja, ki a latrok kezébe esett? az írástudó felelé: «A ki irgalmasságot cselekedett vele.» Mondá tehát neki Jézus: «Menj el, és te is hasonlókép cselekedjél.»

Tanulság. Különbség nélkül minden embert, legyen az bármely vallású, bármily sorsú, mint felebarátunkat kell szeretnünk, és rajta, ha szerencsétlen, segítenünk; és pedig nemcsak egy-két krajczár odavetésével, hanem tehetségünk szerint, úgy, hogy rajta igazán segítve legyen.

* **Egy írástudónak mily kérdése adott alkalmat arra, hogy Jézus példabeszédet mondott az irgalmas szamaritánusról? Miképen szól azon példabeszéd? mikép kell felebarátunkon segítenünk?**

34. A tékozló fiú.

Jézus egykor a következő példabeszédet mondá: Egy atyának vala két fia. A fiatalabbik kikérte atyjától örökségét, azzal idegen földre ment, és kicsapongó élete által azt nemsokára eltékozolta.

Minekutána az ifjú mindenét elpazarolta, s azon tartományban még éhség is támadt, oly nagy inségre jutott, hogy kénytelen volt szolgálatba állani, hol a sertések őrzését bizták rá. De itt még az sem engedtetett meg neki, hogy a sertések eledeléből jóllakhatott volna.

A nyomorúság rávette az ifjút, hogy magába szállván, mondá:

«Fölkelek, Atyámhoz megyek és azt mondom neki: Atyám! vétkeztem az ég ellen és ellened: nem vagyok már többé méltó, fiadnak hívatni, csak béreseid közé fogadj be engem.» Az ifjú úgy is cselekedett.

Az atya távolról meglátván fiát, eléje sietett, nyakába borult, s megcsókolá őt, s szolgáinak megparancsolá, hogy öltöztessék a legszebb köntösbe, újjára húzzanak arany gyűrűt, s a legkövérebb borjút öljék le a lakomára.

Ezalatt haza érkezett a mezei munkáról az atyának öregebbik fia, s megtudván a szolgáktól a vigadozás okát, neheztelt, hogy kóborló öcscse kedvéért, atyja oly nagy lakomát készített, holott az ő kedveért, ámbár neki mindig híven szolgált, soha ilyesmit nem tett. «Fiam, mondá az atya, te mindig velem vagy, és mindenem a tied. Most pedig illik vígadozni; mivel a te öcséd meg volt halva, s föltámadt, el volt veszve és megtaláltatott.»

Tanulság. Ha vétek által a mennyei atyától eltávoztunk, és kegyelmét eltékozoltuk: igaz bánat, erős fogadás, vétkeink őszinte megvallása, azaz: gyónás — igaz megtérés — által siessünk hozzá vissza. Az ő öröme nagy: de a mi boldogságunk még nagyobb lesz.

* Mit csinált a tékozló fiu örökségével? milyen inségre jutott, miután mindenét elpazarolta? mire határozta magát a tékozló fiú nyomorúságában? mikép fogadta őt atyja? miért neheztelt az öregebb fiú? mikép csillapítá őt atyja? mi kivántatik a bűnös részéről, hogy a mennyei atya őt ismét kegyelmébe fogadja?

35. A dúsgazdag és a nyomorult Lázár.

Volt egy dúsgazdag, ki bíbórba és bársonyba öltözködve naponkint fényesen vendégeskedett.

Vala egy Lázár nevű koldus is, a ki fekélyekkel rakva, a dúsgazdag ajtaja előtt feküdt. Örömest csillapította volna ő éhségét a dúsgazdag asztaláról lehulló kenyér-morzsalékokkal is; de azokból sem adott neki senki. Csak az ebek látszottak rajta könyörülni, nyalogatván sebeit.

Lőn pedig, hogy meghalt a koldus, és fölvitetett az angyalok által Ábrahám kebelébe. A dúsgazdag is meghalt és pokolba taszíttatott.

A dúsgazdag pokoli kínjai közt fölemelvén szemét, látá a távolban Ábrahámot és kebelében Lázárt; ekkor fölkiáltott: «Atyám, Ábrahám! könyörülj rajtam és küldd el Lázárt, hogy ujjának hegyét vízbe mártván, meghűtse nyelvemet, mert gyötörtetem.» Ábrahám azt felelé: «Fiam, jusson eszedbe, hogy elvetted a sok jót életedben; Lázár pedig a sok rosszat. Ő most vigasztaltatik, te pedig gyötörtetel.»

Ekkor a dúsgazdag arra kérte Ábrahámot, hogy küldje el Lázárt az ő atyafiaihoz, hogy bizonyságot tegyen nekik: hogy ők is a kínzásnak ezen helyére ne jussanak, mert ha valaki a holtak közül menend hozzájok, annak jobban fognak hinni, mint Mózesnek és a prófétáknak. Ábrahám azt felelé: «Ha Mózest és a prófétákat nem hallgatják, annak sem fognak hinni, ki a holtak közől föltámadna.»

Tanulság. Ily mennyei boldogságra változott a jámbor Lázár földi nyomorúsága; s ily pokoli kínra a gonosz dúsgazdag földi boldogsága. Mert Isten mindenkinek megfizet érdeme szerint. Legyünk szegények vagy gazdagok: úgy éljünk, hogy a mennyei jutalomtól el ne essünk.

* Mikép élt a dúsgazdag, s mikép a nyomorult Lázár? meghalván a koldus, hová vitetett, s hová jutott a dúsgazdag? a dúsgazdag pokoli kínjai közt mire kérte Ábrahámot? mit felelt neki Ábrahám? hogyan éljünk, legyünk szegények bár vagy gazdagok?

36. Jézus és Zacheus.

Midőn egykor Jézus Jerihóba ment, egy Zacheus nevű gazdag fővámszedő kívánta őt látni, de kis termetű lévén, s a nép sokasága miatt hozzá nem juthatván, fölmászott egy vad fügefára, hogy arról az arra általmenő Jézust megláthassa.

Jézus föltekintvén a fára, mondá Zacheusnak: «Zacheus! sietve szállj le, mert ma házadban kell maradnom.» Zacheus sietve leszállott a fáról s örömmel fogadván Jézust házába, mondá: «Ime javaimnak felét a szegényeknek adom: s ha valakit valamiben megcsaltam, négyszer annyit adok helyébe.»

Erre mondá Jézus: «Ma üdvössége lett e háznak: mivel ő is Ábrahám fia. Mert az ember fia eljött, fölkeresni és üdvözíteni, a mi elveszett vala.»

Tanulság. Még a jótékonyság is csak úgy kedves Isten előtt, a bűn is csak úgy bocsáttatik meg, ha előbb az eltulajdonított jószág, vagy jó hírnév visszatéríttetik.

* Miért mászott Zacheus a fára? mikép ígérte meg Zacheus, hogy minden netaláni csalásaiért eleget tesz? Vissza kell-e téríteni az eltulajdonított jószágot és a jó hírnevet?

37. Jézus és a sok beteg.

A merre csak ment Jézus, mindenütt hordtak eléje sok beteget, vakot, sántát, némát, inaszakadtat, ördögtől megszállottat, s csupán szóval, vagy kezeinek rájok tevésével mind meggyógyítá őket.

Így midőn Kafarnaumban egy házban tanított, négy erős férfiú egy ágyban fekvő inaszakadtat hozott oda. De a tolongó sokaság miatt az ággyal Jézushoz nem férhetvén, fölvitték a beteget a ház lapos födelére, fölbonták a padolatot, és a beteget ágyastól Jézus elé bocsáták. Jézus látván hitöket, mondá az inaszakadtnak: «Bízzál fiam, megbocsáttatnak a te bűneid.» Mit hallván a farizeusok, mondák magukban: «Ez káromkodik.»

Jézus látván gondolatjokat: «Hogy megtudjátok, úgymond, miszerint az ember Fiának van hatalma a bűnöket megbocsátani,» mondá az inaszakadtnak: «Kelj föl, vedd ágyadat, és menj.» A beteg fölkelt s haza ment.

Jeruzsálem városának egyik kapujánál egy gyógyforrás volt öt tornáczczal, mely *irgalmasság házának* neveztetett. E tornáczok alatt sok beteg feküdt, várván a víznek fölzavarását. Mert bizonyos időben fölzavará az angyal a forrást, s a ki ekkor legelsőnek bocsátkozott bele, tüstént meggyógyult. A gyógyforrás tornácza alatt talált Jézus egy embert, ki már harmincznyolcz esztendő óta beteg volt. Jézus kérdezé őt: «Akarsz-e meggyógyúlni?» A beteg felelé: «Uram! nincs emberem, a ki, midőn a víz fölzavartatik, engem a tóba bocsásson.» Mondá neki Jézus: «Kelj föl, vedd ágyadat és menj.» És tüstént meggyógyult, fölvette ágyát, és ment. — Szombat vala pedig, mikor ez történt. Látván a zsidók, hogy a meggyógyult ágyát viszi, s megtudván tőle, hogy ezt Jézus parancsolta neki: üldözni kezdték Jézust, mivel ezeket szombaton cselekedte. De Jézus megczáfolá őket, megmutatván nekik, hogy szombaton, azaz: vasár- és ünnepnapokon is szabad, sőt kell is a felebaráti szeretet cselekedeteit gyakorolni.

Másszor meg Jézus egy szombaton Jeruzsálem útczáin járván, egy születésétől fogva vak ifjút látott, ki az útfélen ült s kéregetett. Jézus nyálával kis sarat csinált a porból, megkené vele a vak szemeit, és mondá neki: «Menj, mosakodjál meg Siloe tavában.» A vak megmosdott, s azonnal látott. Ezt megtudván a farizeusok, szigorúan megvizsgálták az egész dolgot: kérdezék az ifjúnak szülőit, vajjon csakugyan vak volt-e fiok. Midőn pedig az ifjú védelmezé Jézust, állítván róla, hogy ő nem lehet bűnös, mivel Isten a bűnösöket meg nem hallgatja, s ha Istentől nem volna,

ilyesmit nem cselekedhetnék: kivetették őt a gyülekezetből.

Midőn pedig egykor Jézus Jerihóhoz közeledett, az útfélen egy vak koldus ült. Ez hallván, hogy sok nép megy arra, kérdezé: mi az? S megtudván, hogy Jézus megy arra, fölkiáltott: «Jézus, Dávid fia! könyörülj rajtam!» Az emberek inték őt, hogy hallgasson; de ő annál hangosabban kiáltozá: «Dávid fia! könyörülj rajtam!» Jézus magához vezetteté őt, és kérdé: «mit akarsz, hogy neked cselekedjem?» A világtalan felelé: «Uram! hogy lássak.» Jézus erre mondá neki: «Láss: a te hited megszabadított téged.» És nyomban megnyíltak szemei.

Tanulság. 1) Ezen és számtalan sok csodák, melyeket Jézus tett, bizonyságot tesznek Jézus isteni hatalmáról; annál is inkább, minthogy Jézus a csodálatos gyógyításokon kívül, saját hatalmával, még sok betegnek bűneit is megbocsátá, mit csak Isten tehet. 2) Mily áldásos vala Jézus földi élete! Életet, egészséget osztogatott, a merre csak ment. Terjesszünk mi is erőnkhöz képest magunk körül mindennemű jót és áldást.

* Sok beteget gyógyított-e Jézus? mikép történt ama betegnek gyógyulása, kit ágyastól a ház fedeléről bocsátottak Jézus elé? mikép gyógyított meg Jézus a jeruzsálemi gyógyforrásnál egy 38 esztendő óta betegeskedőt? mikép történt a születésétől fogva vak ifjúnak meggyógyulása? mint kapta vissza a jerihói vak szeme világát? mit bizonyítanak Jézus csodálatos gyógyításai? És mire serkentenek minket?

38. Jézus Lázár sírjánál.

Lázár Bethániában halálosan megbetegedett. Húgai: Mártha és Mária, tüstént hírül adták ezt Jézusnak; de mire Jézus oda érkezett, Lázár már négy nap óta halva feküdt a sírban.

Mihelyt megérkezett Jézus, Mártha és Mária zokogva lábaihoz borultak. Sok nép gyült össze. A nép sírt. Jézus is könyezett és magát Lázár sírjához vezettette. A sírbolt bemeneteléhez egy kő vala hengerítve. Jézus mondá, hogy vegyék el a követ s ég felé emelvén szemeit, imádkozott.

Azután nagy szóval fölkiáltott: «Lázár! jőjj ki!» És a holt Lázár legottan föltámadt, és előjött élve.

E csodára sokan hittek Jézusban. Ellenben a papi fejedelmek és az írástudók tanácsot tartottak s elhatározták, hogy Jézust megölik. Jézus azért visszavonult Efraim városába.

Tanulság. Midőn itt látjuk, hogy Jézus már a harmadik halottat támasztja föl, ne boruljunk-e mi is Márthával Jézus lábaihoz, mondván: Valóban, Uram! én hiszem, hogy te vagy ama Krisztus, az élő Istennek Fia, kinek a világra kell vala jönnie.

* Lázár hány napos halott volt már, midőn Jézus megérkezett? miképp támasztá föl Jézus Lázárt? mit cselekedtek erre a papi fejedelmek? mit tanulunk mi is Márthával, midőn itt Jézus által már a harmadik halottat föltámasztatni látjuk?

39. Jézus ünnepélyes bemenetele Jeruzsálembe.

Húsvét előtt hat nappal ismét Bethániába ment Jézus, innen pedig másnap Jeruzsálembe. Az Olajfák hegyénél felült egy szamárra. Sok nép kísérte

ők. Némelyek ruhájokat teríték le, mások pálmaágakat hintettek útjára, s mindnyájan öröm hangon kiáltozák: «Hosanna Dávid fiának! Áldott, ki az Úr nevében jön! Hosanna a magasságban!»

Jézus közelebb jövén Jeruzsálem városához, könyezett rajta szomorú sorsa miatt, mely azt érni fogja, azért mivel látogatásának idején meg nem ismerte.

Jézus egyenesen a templomba ment, ott tanított, sok vakot és sántát gyógyított. Oly általános volt az öröm, hogy még a gyermekek is kiáltozák: «Hosanna Dávid fiának!» Az írástudók bosszankodtak és mondták Jézusnak, hogy tiltsa el a gyermekeket! Jézus azonban helyeselte a gyermekek dicsőítő énekét.

Tanulság. 1) Jézusnak Jeruzsálembe való ünnepélyes bemenetelének emlékezetét *Virágvasárnapon* üljük. 2) A gyermekek dicsőítő éneke tetszett Jézusnak. Szép is, midőn a gyermekek ajtatosan énekelnek és imádkoznak.

* Mily örömtisztelgések közt ment be Jézus Jeruzsálembe? miért könyezett Jézus Jeruzsálem városa fölött? miképen dicsőíték Jézust a gyermekek? mely napon üljük Jézus Jeruzsálembe való ünnepélyes bemenetelének emlékezetét? Kedves-e Jézusnak a gyermekek ájtatos éneke és imádsága?

40. A szegény asszony két fillére.

A jeruzsálemi templomban volt egy szekrény, melybe az izraeliták ajándékaikat rakták a templom számára. Sok gazdag nagy ajándékokat tett abba. Egy szegény asszony is betevé két fillérét.

Jézus akkor épen a szekrény irányában ült s mondá tanítványainak: «Bizony mondom nektek, e szegény asszony többet adott, mint ama gazdagok, mert mindazok abból adtak, a mivel bővelkedtek, ez pedig szegénységében egész élelmét odaadta.»

Tanulság. Isten nem annyira a neki föláldozott adományra néz, mint inkább az ajándékozó szívére. Isten előtt egy fillér, jó szándékkal és szeretetből adva, többet ér, mint a gazdagok aranyai, ha ezek csak hiúságból adatnak.

* Mnő szekrény volt a jeruzsálemi templomban? mily ajándékot tett a szekrénybe egy szegény asszony? mit mondott Jézus e szegény asszony ajándékára nézve? Leginkább mire néz Isten az ajándékozásnál?

41. Jézus jövendölése.

Jézus sokat jövendölt. Így nevezetesen megjövendölte, hogy a pogányok kezébe fog adatni, megcsúfoltatni, megöletni; de harmad napra föltámadni.

Másszor meg, midőn végnapjaiban kijövén a jeruzsálemi templomból, mutaták a tanítványok annak nagyszerűségét, így szólt: «Bizony mondom nektek, nem hagyatik itt kő kövön, mely le ne rontassék.» Ezeket mondván, kivezeté tanítványait az Olajfák hegyére s leülvén a templom átellenében, körülményesen megjövendölé, mint fogja az ellenség e várost a templommal együtt elpusztítani.

Azután szólott második, dicsőséges eljöveteléről az utolsó ítéletre; mikor majd eléje gyüjtetnek minden nemzetségek, melyeket ő majd el fog különözni: a jókat ugyanis jobbja, a gonoszokat pedig balja felől helyezvén. Azoknak, a kik jobbja felől lesznek, mondani fogja: «Jőjjetek, Atyám áldottai: birjátok az országot, mely a világ kezdetétől fogva nektek készíttetett.» Azoknak pedig, akik balkéz felől lesznek, így szóland: «Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, mely az ördögnek készíttetett, s az ő angyalainak.» — És elmennek ezek az örök tűzre, az igazak pedig az örök életre.

Tanulság. 1) Jézus csak mint *mindentudó* jövendölhette meg oly pontosan saját kínszenvedésének, halálának és föltámadásának, úgyszintén Jeruzsálem pusztulásának körülményeit. 2) A mit Jézus kínszenvedése, halála és föltámadása, úgyszintén Jeruzsálem pusztulása felől megjövendölt, az szóról szóra beteljesedett. A mit Jézus saját, második dicsőséges eljöveteléről az utolsó ítéletre jövendölt, az is minden bizonnyal szintén be fog teljesedni. Úgy éljünk tehát, hogy ama rettenetes napon Jézus jobbjára állíttassunk.

* Megjövendölte-e Jézus saját kínszenvedését, halálát és föltámadását? mit jövendölt Jézus Jeruzsálem városáról? mit jövendölt Jézus második dicsőséges eljöveteléről az utolsó ítéletre? mire mutatnak Jézus jövendölései? Be fog-e teljesedni Jézus jövendölése az utolsó ítéletről is?

42. A végvacsora.

Elérkezvén a húsvéti ünnepek, Jézus elküldé Pétert és Jánost Jeruzsálembe, hogy ott neki a húsvéti bárányt elkészítsék. Estve megjelent tanít-

ványaival; leült velök az asztalhoz s megevé a húsvéti bárányt, ez alkalommal megmosván nagy alázatossággal tanítványainak lábait.

A húsvéti báránynak vétele után, szent kezébe vevé Jézus a kenyeret; és felemelvén szemeit az égre, megáldá, megszegé, s tanítványainak nyujtá, mondván: «*Vegyétek és egyétek: ez az én testem, mely érettetek adatik.*» — Hasonlóképen kezébe vette a poharat, hálákat adott s nyújtá tanítványainak, mondván: «*Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem az új-szövetségben,* mely

sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.» — És megparancsolá tanítványainak: «*Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.*»

Ezután mondá Jézus tanítványainak, hogy ő csak kevés ideig lesz még velök. A tanítványok elszomorodtak. Jézus vígasztalá őket: megígérvén nekik, hogy majd küldi a *Szentlelket,* a ki örökké velök marad s őket mindenekre meg fogja tanítani. — Ezek után fölkelt Jézus, az Olajfák hegye felé ment. Tanítványai szomorú csendességben követék őt.

Tanulság. Az utolsó vacsorán szerzé Jézus az *Oltáriszentséget.* Oly nagy volt t. i. Jézus szeretete irántunk, hogy tőlünk egészen meg nem válhatott, hanem önmagát kívánta nekünk hátrahagyni emlékül és eledelül a kenyér és a bor színe alatt az *Oltáriszentségben.*

* Hol és kik által készítteté el magának Jézus a húsvéti bárányt? A húsvéti bárány vétele után mit cselekedett Jézus a kenyérrel és a borral? mily szentséget szerzett Jézus az utolsó vacsorán?

V. Jézus kínszenvedése és halála.

43. Jézus az Olajfák hegyén imádkozik és elfogatik.

Az Olajfák hegyének oldalában *Gethszemane* nevű kert volt. Ide ment be Jézus tanítványaival, és hátrahagyván őket, Péterrel, Jakabbal és Jánossal belebb ment a kertbe. Majd ezektől is mintegy kőhajításra eltávozván, arczra borult, s három ízben imádkozott, mondván: «Atyám! ha akarod, vedd el tőlem e poharat; mindazáltal ne az én akaratom legyen, hanem a tied.» És oly nagy szorongatás fogta el keblét, hogy véres veríték folyt le arczáról. Ekkor megjelent egy angyal az égből és erősíté őt. Tanítványai pedig e közben aludtak. Jézus kétszer szakítá félbe imádságát, hozzájok ment és inté őket: «Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.»

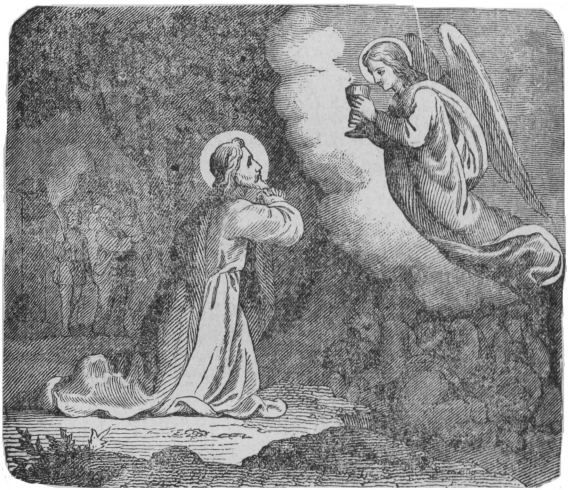

Azalatt iskarióti Júdás, ki egy volt Jézus tanítványai közől, elárulta Mesterét a papi fejedelmeknek harmincz ezüst pénzen. És most fegyveres néppel jelent meg a gethszemani kertben, és köszöntve Jézust: «Üdvözlégy tanító!» megcsókolta őt. Jézus szelíden mondá neki: «Júdás! csókkal árulod el az ember Fiát?» És bátran a katonák elé lépvén, kérdé őket: «Kit kerestek?» — «A názárethi Jézust,» felelék azok. «Én vagyok,» mondá Jézus. E szóra az egész sereg, mintha villám sujtott volna közéje, megrettenve földre esett. Jézus mégis kezökbe adta magát. Megfogták tehát és megkötözték.

Ezt látván Péter, Jézus védelmére kardot rántott s a főpap *Malchus* nevű szolgájának fülét levágta. De Jézus eltiltá őt, s helyére tevén a szolga fülét, meggyógyította.

Erre a tanítványok félelmökben elszéledtek, csupán Péter és János követék távolról Jézust.

Tanulság. 1) «Atyám, ne az én akaratom legyen, hanem a tied.» Így imádkozzunk mi is, midőn szorongatások és szenvedések érnek. Az ily imádság bátorító és erősítő angyalunk fog lenni. 2) Mily nagy háládatlanság: mesterét, jótevőjét eladni! Mily nagy álnokság: őt csókkal elárulni! Mily útálattal kell szívünknek ezen két nagy gonoszság iránt eltelnie.

* Mit tett Jézus az Olajfák hegyén a gethszemáni kertben? nagy szorongatás fogta el Jézus kebelét? mit cselekedtek ezalatt a tanítványok? Ki árulta el Jézust a papi fejedelmeknek és mennyi pénzen? mikép köszönté Júdás Jézust? mi történt a katonákkal, midőn Jézus mondá, hogy ő a názárethi Jézus? mikép védelmezé Péter Jézust? mit kell nekünk is imádkoznunk, mikor szorongatások érnek? mily két gonoszság iránt kell szívünknek Júdás árulására útálattal eltelnie?

44. Jézus a főtanács és Pilátus előtt.

A katonák Jézust mint valamely gonosztevőt megkötözvén, először *Annás*, azután *Kaifás* főpaphoz vitték, kinél az írástudók és a nép vénei együtt voltak. Több hamis tanú állott elő, különféléről vádolandó Jézust; de tanúságuk meg nem egyezett.

Végre a főpap kérdezé Jézust: vajjon ő-e Krisztus, az élő Isten fia? Jézus isteni méltósággal felelé: «Én vagyok.» Erre a főpap ketté szakította ruháját, Jézust istenkáromlónak mondá, s mint ilyent, a halálra méltónak. — A főtanács szolgái pedig Jézust pökdösték, arczul verték, és vele iszonyú csúfságot űztek. Jézus tűrt és hallgatott.

Péter Jézust Kaifás udvarába távolról követte. Hűvös lévén az éj, a szolgák tüzet raktak, hogy annál melegedhessenek. Péter a tűzhöz ment melegedni, hol először egy szolgáló kérdésére, azután más körülállók erősítésére háromszor tagadta meg Krisztust. És a kakas megszólalt. — Midőn Jézus a pitvarba vezettetett, sajnálkozva tekintett Péterre. Mire Péter azonnal magába szállott s eszébe jutott, a mit neki Jézus előre megmondott: «Mielőtt a kakas kétszer szólna, háromszor tagadsz meg engem.» S kimenvén az udvarból, keservesen sírt.

Virradóra Pontius Pilátushoz, Júdeának római helytartójához vezették Jézust. Pilátus kihallgatván a vádakat és Jézussal magánosan szólván, őt az egész nép előtt ártatlannak vallotta.

Megtudván Pilátus, hogy Jézus Galileából való, elküldé őt Heródeshez, Galilea fejedelméhez, ki épen akkor a húsvéti ünnepeken Jeruzsálemben volt. De mivel Jézus Heródes kérdésére semmit sem felelt, ez őt csúf ruhába öltöztette s visszaküldötte Pilátushoz.

Pilátus mindenkép igyekezett Jézust szabadon bocsátani. A zsidóknál szokás volt, Egyiptomból történt kiszabadulásuk emlékezetére a húsvéti ünnepeken egy foglyot szabadon bocsátani. Épen akkor *Barabbás* nevű nagy gonosztevő volt fogva. Pilátus e körülményt használni akarván, kérdé a zsidókat, hogy kit bocsásson el nekik: Jézust-e vagy Barabbást? A nép Barabbást kívánta sza-

badon bocsáttatni. Pilátus tehát Barabbást szabadon bocsátá.

Jézust pedig a poroszlók megfosztván ruhájától, oszlophoz kötözték, kegyetlenül megostorozták s tövisekkel koronázák: azután ócska vörös köpönyeget adtak rá s kezébe nádszálat, és csúfolva térdet hajtának előtte, mondván: «Üdvözlégy, zsidók királya!» Hogy Pilátus a zsidókat szánakozásra birja, az annyira elkínzott Jézust kivezeté a nép elé, s rá mutatván, mondá: «Ime az ember!» De a zsidók egyre csak azt kiáltozák: «Feszítsd meg; feszítsd meg őt!» Végre azzal fenyegeték Pilátust, hogy ha Jézust szabadon bocsátja, nem lesz barátja a császárnak, mivel Jézus magát királylyá teszi. Pilátus megijedt, s ártatlanságának jeléül megmosván kezét az egész nép előtt, átadá Jézust a zsidóknak, hogy őt keresztre feszítsék.

Júdás már akkor megbánta bűnét, visszaadta a papi fejedelmeknek a harmincz ezüst pénzt, és kétségbeesvén, magát fölakasztotta.

Tanulság. 1) Jézust mi is mindannyiszor megtagadjuk, valahányszor vétkezünk. Azért ne vétkezzünk. De ha mégis elesnénk, mint Péter, sirassuk meg mi is azonnal vétkünket, hogy mint Péter, ismét kegyelmet nyerjünk Istentől. 2) Az emberek legnagyobb jóltevője, azok legártatlanabbika és legszentebbike, az Istennek egyszülött Fia, *Krisztus Jézus* mint gyaláztatik, kínoztatik, s végre halálra ítéltetik! Ő jusson mindenkor eszünkbe, midőn ártatlanul szenvedünk.

* Hová vezették a katonák Jézust? mit kérdezett a főpap Jézustól? mit tett és mondott a főpap Jézus feleletére? mikép bántak Jézussal a szolgák? mint történt, hogy Péter Jézust háromszor megtagadta? magába tért-e Péter? mily vallomást tett Pilátus Jézusról? mikép bánt Jézussal Heródes? mint igyekezett Pilátus Jézust szabadon bocsátani? mivel fenyegették a zsidók Pilátust? mit tett Pilátus önmentségére? mit tett Júdás, látván, hogy Jézust halálra ítélik? mikor tagadjuk meg mi is Jézust? Ki jusson eszünkbe, ha ártatlanul szenvedünk?

45. Jézus keresztre feszíttetik és meghal.

Miután a halálos ítélet Jézusra kimondatott, a katonák sebes vállaira tették a keresztfát, és kivezették a *Kálvária*-hegyre, hogy ott fölfeszítsék.

Az annyira elkínzott Jézus a keresztnek terhe alatt összeroskadt. Azért czirenei Simont kényszeríték a katonák, hogy Jézus helyett vigye a keresztfát.

Fölérvén Jézussal a Kálvária-hegyre, sebes testéről azonnal levonák ruháját, s két lator közt a keresztre feszíték. Pilátus ezen felíratot tétette a keresztfára: «Názárethi Jézus, a zsidók királya.» Ez a zsidóknak nem tetszett, és kérték Pilátust, hogy változtassa meg a fölírást; de Pilátus ezt felelé: «Amit írtam, megírtam.»

Kimondhatatlan kínokat szenvedett Jézus a keresztfán, s a zsidók még akkor is egyre csúfolták és gyalázták őt. Jézus pedig csendesen tűrt és ellenségeiért imádkozott, mondván: «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudták, mit cselekszenek.» Az egyik latornak, ki megkéré Jézust, hogy emlékezzék meg róla, ha országába jön, megígérte, hogy: «Ma velem leszesz a paradicsomban.» Azu-

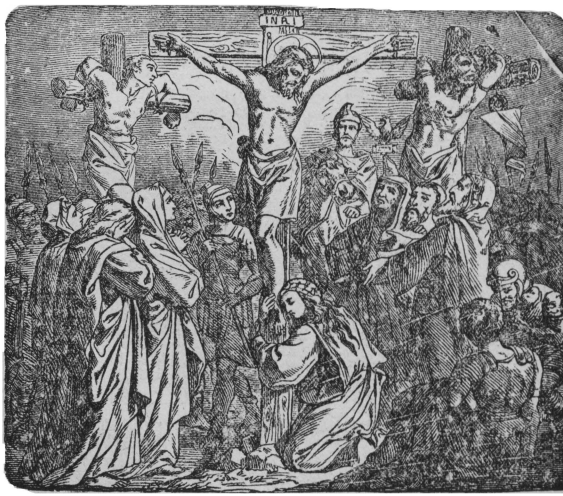

tán édes anyját ajánlá Jánosnak, ezt pedig az ő anyjának gondviselésébe.

Végre nagy szóval fölkiáltott Jézus: «Beteljesedett! — Atyám! kezeidbe ajánlom lelkemet.» S lehajtván fejét, kiadá lelkét. — A nap pedig elsötétedett, a föld megindult, a szent kárpit a templomban kettéhasadt, a kősziklák megrepedtek, a koporsók megnyiltak, és sokan a halottak közől feltámadtak.

Midőn a százados, ki a keresztnek ellenében állott, látá azokat, a mik történtek, fölkiáltott: «Ez valóban Isten Fia volt!» S az egész nép hazamentében mellét verte.

Tanulság. Verjük mi is mellünket; szeretetet, engedelmességet és igazi megtérést esküdvén Jézusnak, ki ennyit szenvedve halt meg érettünk a keresztfán.

* Fel birta-e vinni Jézus a keresztfát a Kálvária-hegyre? A Kálvária hegyen mit cselekedtek Jézussal a katonák? mily föliratot tett Pilátus a keresztfára? mikép imádkozott Jézus ellenségeiért? mit ígért a megtért latornak? kinek gondviselésébe ajánlá édes anyját? mily szavak közt adá ki Jézus szent lelkét? mi történt ekkor?

46. Jézus eltemetése.

Miután egy katona lándzsával Jézus oldalát kinyitotta, melyből vér és víz folyt, *arimatheai József* és *Nikodémus* még azon nap estve, melyen Jézus meghalt, Pilátus engedelmével, drága kincs gyanánt levették a keresztfáról a szent testet, és tiszta gyolcsba takarák, fűszerekkel bekenék és egy kősziklából kivágott új sírboltba tették, melyben még nem feküdt senki. A sírbolt bejárására pedig egy nagy követ hengerítettek.

A papi fejedelmek megemlékezvén róla, miként Jézus mondá, hogy ő harmad napra föltámad: őröket állítottak a sírbolt mellé, hogy Jézus tanítványai valamikép el ne lopják a testet s azt ne mondják a népnek, hogy föltámadt. Még a követ is lepecsételték, mely a sír bemeneteléhez volt hengerítve.

Tanulság. Jézus eltemetésénél teljesedni látjuk Izaiásnak jövendölését: «A gonosztevők közt jelöltetett ki temetése, de sírját gazdagnál találta.» (Izaiás 53, 9.)

* **Kik temették el Jézus holttestét? Hová temettetett el? mit tettek a papi fejedelmek elővigyázatból? Izaiásnak mily jövendölése teljesedett be?**

VI. Jézus megdicsőítése.

47. Jézus föltámadása.

Harmad napra, a Húsvét ünnepének hajnala előtt, nagy földindulás lőn, az Úr angyala nagy fényesség közt lejövé a mennyből, elhengeríté a követ és rá ült. És Jézus halottaiból dicsőségesen föltámadt. Az őrök megrémülvén, a városba futottak, elbeszélék a mik Jézus sírjánál történtek.

Vasárnap virradóra néhány ájtatos asszony Jézus sírjához sietett, hogy a szent testet fűszerekkel és drága kenettel megkenjék. Az úton még az iránt aggódtak, ki fogja nekik a követ a sírbolt bejárásától elhengeríteni. Azonban Jézus sírjához érkezvén, a követ már elhengerítve, a koporsót pedig

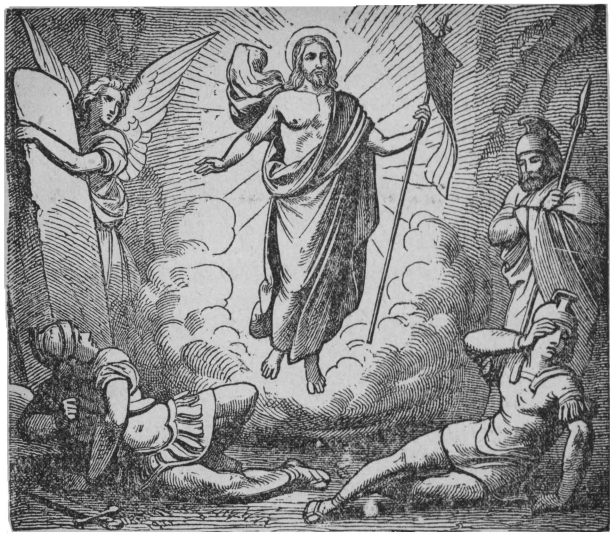

üresen találták. A koporsó mellett egy angyalt láttak, hófehér ruhába öltözve. Az asszonyok megijedtek: de az angyal bátorítá őket, mondván, hogy a názárethi Jézus föltámadt.

Azalatt a papi fejedelmek megvesztegeték pénzzel az őröket, hogy azt híreszteljék, miszerint a tanítványok lopták el Jézus holttestét, midőn a katonák aludtak.

Tanulság. Dicsőséges feltámadása által az Úr Jézus istenségének s a halál és a pokol fölött nyert győzedelmének igaz voltát mintegy megpecsételte. Higyjünk tehát neki, hogy mi is az örök dicsőségre föltámadhassunk.

* Halála után hányad napra támadt föl Jézus? miért ment néhány jámbor asszony vasárnap virradóra Jézus sírjához? mikép jártak az asszonyok? mit cselekedtek azalatt a papi fejedelmek az őrökkel? minek adta Jézus föltámadása által legerősebb tanúbizonyságát?

48. Jézus övéinek megjelenik.

Jézus feltámadván halottaiból, legelőször megjelent Mária Magdolnának, ki azalatt jött a sírbolthoz, míg a többi ájtatos asszonyok a sírtól

a városba siettek. Jézus őt nevéről szólítá. Mária lábaihoz borult. — Ezután megjelent Jézus a Jeruzsálembe visszasiető asszonyoknak. — Az asszonyok mindent elbeszéltek a tanítványoknak; de ezek nem akartak nekik hinni. Péter és János tehát elsiettek a sírhoz és úgy találván mindeneket, álmélkodtak azokon, a mik történtek.

Jézus később megjelent Emmausba menő két tanítványának. Útközben magyarázta nekik Mózesből és a prófétákból azon helyeket, melyek a Messiásról szólnak; és csak akkor ismerték rá, midőn Emmausban letelepedvén, a kenyeret megáldá és megszegé. Mire Jézus szemök elől azonnal eltünt.

Máskor, midőn az apostolok a zsidóktóli félelem miatt zárt ajtónál a szobában együtt ültek, egyszerre megjelent köztük Jézus, s megmutatá kezeit és lábait; sőt hogy minden kétséget elhárítson, még ennivalót is kért és evett előttök. — Tamás apostol ekkor nem volt jelen. Mihelyt megérkezett, örömmel mondá neki a többi: «Láttuk az Urat.» De Tamás nem akart nekik hinni. Nyolcz nap múlva ismét megjelent Jézus az ő tanítványai közt. Ekkor köztük volt Tamás is. Jézus mondá Tamásnak: «Bocsásd ujjaidat kezeim és oldalam sebébe, s ne légy ezután hitetlen, hanem hivő.» Tamás Jézus lábaihoz borulván, fölkiáltott: «Én Uram és én Istenem!»

Jézus még többször is megjelent tanítványainak: nevezetesen egy hegyen, hol ötszáznál többen látták őt és hallották beszédét.

* Kinek jelent meg Jézus föltámadása után legelőször? Hittek-e a tanítványok az asszonyoknak, midőn mondák, hogy Jézus föltámadt? mikép ismert Jézusra a két tanítvány Emmausban? mikép győződött meg Tamás arról, hogy Jézus csakugyan föltámadt? megjelent-e Jézus még többször is a tanítványoknak?

49. Jézus mennybemenetele.

Jézus föltámadása után negyven napot töltött a földön. Ez idő alatt bővebben oktatta tanítványait azokra, mik Isten országát illetik.

A negyvenedik napon kivezette Jézus tanítványait az Olajfák hegyére, hol megáldván őket, fölemelkedett az égbe, és ül Isten jobbja felől. Az apostolok bámulva néztek Jézus után s elszomorodtak. De azonnal két angyal jelent meg az égből, s azzal vigasztalta őket, hogy Jézus akképen fog egykor ismét eljönni, a mint őt most fölmenni látták.

Tanulság. Jézus fölment mennybe, a hova akarja, hogy mi is eljussunk, s a hová csakugyan el is jutunk, ha tanítása szerint hitben, reménységben és szeretetben üdvösségünket munkáljuk.

* **Hány napot töltött még Jézus föltámadása után a földön? mit tett ez idő alatt? Hol és miképen ment föl Jézus mennybe?**

VII. Az apostolok cselekedetei.

50. A Szentlélek eljövetele.

Az apostolok Jézus mennybemenetele után visszamentek Jeruzsálembe, hol állandó imádság közt

várták a Szentlélek eljövetelét. — Júdás helyébe Mátyást választák apostolnak.

Tized napra egyszerre zúgás támadt, mely erős szélként jöve az égből, s betölté az egész házat, a melyben az apostolok együtt valának; és mindegyik fejére tüzes nyelvek alakja szállott. Ekkor mindnyájan betelének Szentlélekkel.

Épen akkor a Pünkösd ünnepére sok zsidó gyült össze Jeruzsálemben, még a külső tartományokból is. Ezek a szélzúgásra seregesen tódultak azon házhoz, melyben az apostolok voltak. És mennyire álmélkodtak, midőn mindegyik a maga nyelvén hallá az apostolokat szólni? Péter oly foganattal hirdeté Jézust, hogy mindjárt háromezren megtértek.

Tanulság. Mily tudatlanok és félénkek voltak az apostolok: és most mily bölcsen és bátran hirdetik Jézust! Ez a Szentlélek működése volt. Az apostolok tanítása tehát isteni mű. Mint olyant, fogadjuk és tartsuk meg.

* Jézus mennybemenetele után mit cselekedtek az apostolok? miképen szállott le a Szentlélek az apostolokra? min csodálkoztak leginkább a Jeruzsálemben levő különféle nemzetségbeli zsidók? Hányan tértek meg Péter prédikálására?

51. Az apostolok tanítanak, csodákat tesznek és üldöztetnek.

Péter és János fölmentek a templomba. A templom egyik ajtajánál egy sántán született koldus ült, a ki tőlök is alamizsnát kért. Péter feléje fordulva mondá: «Ezüstöm és aranyom nincs; de amim van, adok; a názárethi Jézus Krisztus nevében, kelj föl és járj!» És megfogván kezét, fölemelé őt. A sánta azonnal járt. Erre felszólalván Péter, Jézust hirdeté, mint kinek ereje által gyógyult meg a beteg is. És ötezren tértek meg Jézushoz. A papi fejedelmek pedig megfogták Pétert és Jánost; de bántani még sem merték őket, hanem keményen megtilták nekik, hogy Jézust ne merjék prédikálni.

Azonban sem Péter és János, sem a többi apostolok a papi fejedelmek szavára nem hallgattak, hanem egyre hirdették Jézust; azon felül még sok csodát is tettek, mi által a hívek száma mindegyre növekedett. Ezt látván a papi fejedelmek, megfogták az apostolokat, és tömlöczbe vetették. De az Úr angyala éjszaka csodálatosan kivezeté őket a tömlöczből, és elküldé őket a templomba Jézust hirdetni.

Másnap a papi fejedelmek elő akarták az apostolokat hozatni a börtönből. De mennyire elcsodálkoztak, midőn az elküldött szolgák azon hírrel tértek vissza, hogy ők a tömlöczajtókat ugyan zárva s az őröket előttök állva találták, de a tömlöczöt üresen lelték; és hogy az apostolok a templomban tanítanak.

A papi fejedelmek az apostolokat ismét a főtanács elé hozatták, s meg akarták öletni. De *Gamáliel,* egy nagy tekintélyű farizeus, figyelmezteté

társait, hogy hagyjanak békét az apostoloknak: «mert ha ezen intézmény (az ő tanításuk) emberi koholmány, magától megbomlik; ha pedig Istentől van, ti akkor el nem ronthatjátok.» A papi fejedelmek tehát engedtek Gamáliel tanácsának; de mégis megostoroztatták az apostolokat s újolag megtiltották nekik, hogy Jézust ne hirdessék.

Az apostolok pedig örvendeztek, hogy méltóknak találtattak Jézus nevéért gyalázatot szenvedni.

Tanulság. Soha sem kell félni Jézust megvallani; mert a ki őt az emberektől való félelemből vagy szégyenből megtagadja, azt az Úr Jézus is meg fogja egykor tagadni az ő mennyei Atyja előtt.

* Mit mondott Péter a jeruzsálemi templom egyik ajtajában ülő s tőle alamizsnát kérő sánta koldusnak? Hányan tértek ekkor ismét Jézushoz? mikép üldözték a papi fejedelmek az apostolokat? mikép szabadultak ki az apostolok a tömlöczből? Ki szólalt föl az apostolok mellett, és mikép? mint tűrték az apostolok megostoroztatásukat? Szabad-e Jézust félelemből meg nem vallani?

52. Jeruzsálemben az első keresztény hívek.

Jeruzsálemben az Isten országa szépen kezdett virágozni. A hívek állhatatosak voltak az imádságban és a kenyérszegésben, vagyis az Oltáriszentség vételében. — Mindnyájoknak egy szívök és egy lelkök volt. Sokan közülök még birtokait is eladták s azok árát átadták az apostoloknak, hogy a hívek közös javára fordítsák.

Ananiás is eladta földjét: de annak az árából feleségének, *Szafirának* tudtával megtartott valamit magának s csak egy részt adott az apostoloknak, Péter ezen csalfaság miatt megdorgálá Ananiást; mire ez legottan szörnyet halt. — Mintegy három óra múlva jött Szafira, az ő felesége, semmit sem tudván a történtekről, Péter kérdé Szafirát, annyiért adták-e el földjüket, a mint férje mondá? Ő azt felelé: annyiért. Péter őt is megdorgálta, mire Szafira is azonnal szörnyet halt.

Tanulság. 1) Tanuljunk a jeruzsálemi első keresztényektől egyszívűek és egylelkűek lenni. 2) Isten útálja a csalárdságot és a ravaszságot.

* Miben voltak állhatatosak a jeruzsálemi első keresztény hívek? mit cselekedtek birtokaikkal? mikép akará Ananiás és felesége Szafira Pétert megcsalni? mily büntetés érte mindkettőjöket? mit tanulunk ezekből?

53. A diakonusok. — István és Fülöp.

Az első keresztény hívek közt panaszok támadtak, hogy a görög özvegyek a mindennapi osztogatásokban rövidséget szenvednek. Választottak tehát az apostolok hét jámbor férfiút, kik *diakonusoknak*, szerpapoknak neveztettek; ezek tisztje volt: a hívek táplálása felől gondoskodni s az Úr szolgálatában az apostoloknak segítségül lenni.

Ilyen diakonusok, szerpapok voltak többi között István és Fülöp.

István teljes lévén hittel és isteni malaszttal, sok csodát tett a nép közt. Némelyek a zsidók közül, mivel bölcsességének ellen nem állhattak, megharagudtak reá s hamis tanúkat fogadtak, kik arról vádolták a főtanács előtt, hogy Istent és Mózest káromlotta. Angyali méltósággal állott szent István a főtanács előtt s kezdte a jelenlevőket Jézus felől oktatni, és makacsságuk miatt dorgálni. E miatt a zsidók fölindultak ellene, kihurczolták a városból s ott agyonkövezték. Szent István térdreborulván, Jézusnak ajánlá lelkét és ellenségeiért imádkozott, mondván: «Uram, ne tulajdonítsd ezt nekik vétkül.» S elaludt az Úrban.

Szent István agyonköveztetésével, Krisztus hívei ellen üldözés támadván Jeruzsálemben, azok Júdeában és Szamariában elszéledtek. Így jutott *Fülöp* is Szamariába, hol sok beteget gyógyított, s Jézust oly foganattal hirdette, hogy a szamariabeliek közül sokan megkereszteltettek. Ezt meghallván az apostolok, elküldék oda Pétert és Jánost, kik föladták nekik a *bérmálás szentségét.*

Fülöp pedig az Úr parancsolata szerint elment azon útra, mely Gáza városából Jeruzsálembe visz. És épen akkor jött arra Kándáczes szerecsen király-

nénak fő házitisztje, kocsijában ülvén és Izaiás próféta könyvét olvasván. Fülöp melléje ült a kocsiba s megmagyarázván Izaiás prófétát, hirdeté neki Jézust. Útjokban vízhez érvén, mondá a főtiszt: «Imhol a víz: mi tilt el engem, hogy meg ne kereszteltessem?» Fülöp mondá: «Ha hiszesz teljes szívből, szabad.» Ő pedig felelé: «Hiszem, hogy Jézus Krisztus Istennek fia.» Erre leszálltak mindketten a kocsiról s Fülöp megkereszteié a főtisztet.

* Mily panaszok támadtak az első keresztények közt? A panaszok elhárítása végett mit tettek az apostolok? mi volt a diakonusok tiszte? mit cselekedtek a zsidók Istvánnal? Ki térítette meg a szamariabelieket? minő szentséget adtak föl a szamariabelieknek Péter és János apostolok? mikép történt Kándáczes szerecsen királyné fő házitisztjének megtérése és megkereszteltetése?

54. Saul megtérése, vagyis Pál fordulása.

Saul (ki később szent Pál nevet nyert) egyik leghevesebb üldözője volt a keresztényeknek. Már mint ifjú részt vett szent István megköveztetésében, a mennyiben a kövezők ruháját őrizte. Saul házról-házra járt s irgalom nélkül tömlöczbe hur-

czolta a kereszténeket. Végre Damaskus városába is elindult a főpaptól kapott fölhatalmazó levéllel, hogy onnan a kereszténeket fogva vigye Jeruzsálembe.

Azonban útjában egyszerre égből alászálló világosság vette körül, mely földre sujtotta őt, egyszersmind e szózatot hallá: «Saul, Saul! miért üldözesz engem?» Saul kérdé: «Ki vagy, Uram?» Az Úr felelé: «Én vagyok Jézus, a kit te üldözesz.» Réműlve kérdé Saul: «Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem?» Jézus mondá: «Kelj föl, menj a városba, ott megmondják, mit kell cselekedned.» A férfiak, kik Saullal voltak, hallák ugyan a szózatot, de senkit sem láttak. Saul a nagy fényességtől megvakult; azért kézen fogva vezették őt társai Damaskus városába. Saul a városban három napig sem nem evett, sem nem ivott, hanem mindegyre imádkozott. Az után Isten parancsolatából *Ananiás* nevű tanítvány elment Saulhoz s rátette kezeit, mire Saul szemeiről valami halhéjhoz hasonló esett le. Saul erre visszakapta szeme világát és megkereszteltetett.

Saul megtérése után legottan hirdetni kezdte Jézust a zsinagógákban, s mindnyájan álmélkodtak rajta, hogy az üldözőből egyszerre Jézusnak ily buzgó hirdetője lett.

Tanulság. Saul üldözte Krisztus egyházát, mert nem ismerte; így üldözik azt sokan mai nap is, mert nem ismerik. Bár egy égből alászálló világosság ezeket is megvilágosítaná, hogy az igaz egyház kárára és önvesztökre az üdvözítő igazság ellen ne törjenek.

* Ki volt Saul? miért ment Damaskusba? mi történt vele az útban? Ki keresztelte meg Sault Damaskusban? mit tett Saul legottan megkeresztelése után?

55. Péter meggyógyítja Éneást, Tabithát pedig halottaiból föltámasztja.

Midőn Júdeában és környékén az üldözés egy időre lecsillapodott, Péter rendre látogatá a külön helyeken tartózkodó kereszténeket.

Többi között eljött Liddába is. Ott egy *Éneás* nevű beteget talált, ki már nyolcz esztendő óta feküdt inaszakadtan az ágyban. Péter hozzá menvén, mondá neki: «Éneás! az Úr Jézus Krisztus meggyógyít téged; kelj föl.» Éneás azonnal ép egészségben fölkelt. Erre ismét sokan Jézushoz tértek.

Azalatt Joppe városában egy *Tabitha* nevű asszony halt meg, ki életében igen istenfélő s a szegények iránt igen jótékony volt. Ezt legottan hírül vivék Péternek Liddába, s kérék őt, hogy jöjjön Joppéba. A mint Péter a városba érkezett, azonnal a meghalt asszonyhoz vezették. Itt körülvették őt a síránkozó özvegyek és mutogatták neki köntöseiket, melyeket Tabitha nekik készítgetett. Péter a holttest mellett térdeire borúlván imádkozott: azután fölkiáltott: «Tabitha! kelj föl.» És a halott azonnal fölkelt.

* Mikép gyógyíta meg Péter Liddában egy Éneás nevű beteget? kit támasztott föl Joppe városában?

56. Pétert egy angyal kiszabadítja a tömlöczből.

Idő jártával Heródes Agrippa ismét kezdette üldözni a kereszténeket. Először is Jakabot, János testvérét, öleté meg. Látván pedig, hogy ez a zsidóknak tetszik, Pétert is tömlöczbe vettette, s erősen őriztette; a húsvéti ünnepek után őt is meg akarta öletni.

Közben a hívek Péterért szűntelen imádkoztak. Az utolsó éj is elérkezett: a következő napon kellett a kivégzésnek történnie. Péter két vitéz közt lelánczolva aludt. S ime, az Úr angyala nagy fénynyel megjelent mellette, s fölkeltvén, mondá neki, hogy kövesse őt. Erre a bilincsek Péter lábairól lehulltak; s a nélkül, hogy az őrök észrevették volna, az angyal kivezeté őt a zárt börtönből. Ekkor az angyal eltünt. Péter csak ekkor jött magához, mivel eddig csak álomnak vélte a történtet.

Péter egy ismerős házhoz ment, hol a hívek egybegyülve imádkoztak. Elgondolhatni, mennyire bámultak mindnyájan a történeten.

Tanulság. Ime, mily foganatos a kereszténveknek egymásért végzett imádsága! Különösen kedves Isten előtt, ha az alattvalók szívből ragaszkodván elüljáróikhoz, érettök imádkoznak.

* Kit öletett meg a hívek közől legelőször Heródes? mit cselekedett Heródes Péterrel? mily csodálatosan szabadítá ki Pétert egy angyal a tömlöczből? Foganatos-e a kereszténveknek egymásért végzett imádsága?

57. Szent Pál Barnabással Lisztrában, és Szilással a fogságban.

Szent Pál élete szakadatlan apostoli működés volt. Bejárta ő Ázsiát, Macedóniát, Görögországot és sok más tartományokat, s mindenütt a legnagyobb foganattal hirdette Jézust.

Többi között sz. Pál apostoli útjában Barnabással *Lisztra* városába is eljött. Itt egy sántán született embert ezen szavakkal: «Állj föl lábaidra egyenesen,» meggyógyított. Látván e csodát a lisztrabeliek, őket isteneknek tartották, s már le akarák vágni tiszteletökre az ökröt. De szent Pál megszaggatá ruháját, kiáltván: «Mi is hozzátok hasonló emberek vagyunk; mi csak hirdetjük nektek az élő Istent, ki az eget és a földet alkotta.» Alig csendesíté le Pál a népet, midőn más helyekről zsidók jövének, kik annyira fellázították a népet Pál ellen, hogy rá rohanván, majd agyon kövezték.

Utóbb sz. Pál *Szilás* nevű tanítványával elment *Filippébe,* Macedóniának fővárosába. De itt is támadtak ellenségei, és Szilással együtt megostoroztatott és tömlöczbe vettetett. Éjfél körül nagy földindulás lett, úgy, hogy a börtön ajtai megnyíltak s a foglyok tagjairól a bilincsek lehulltak. Látván ezt a tömlöcztartó, egész háznépével együtt fölvette a keresztség szentségét. Reggel megtudván a város elüljárói, hogy Pál római polgár,

megkövették őt, mert a római polgárt nem volt szabad megostorozni s kérék, hogy Szilással menjen ki a városból; mire sz. Pál el is ment.

* Mikép gyógyíta meg sz. Pál Lisztrában egy sántát? Látván a pogányok e csodát, mit cselekedtek? minő veszélyben forgott sz. Pál élete? mikép bántak sz. Pállal és Szilással Filippében? mi dolog történt éjfélkor a tömlőczben, melyben sz. Pál és Szilás volt? mit cselekedtek reggel a város elüljárói sz. Pállal és Szilással?

58. Sz. Pál további apostoli működése.

Szent Pál apostoli útjában Görögország fővárosába, *Athenébe* is ment. Volt Athenében egy oltár ily felírással: «Ismeretlen Istennek.» Sz. Pál erről alkalmat vevén, a főtanács előtt ekképen kezdett szólani: «Ime, az Istent, a kit ti mint ismeretlent tiszteltek, hirdetem én nektek;» és nagy bölcseséggel szólt az igaz Istenről. A jelenlevők figyelemmel hallgatták őt. De midőn a holtak föltámadásáról kezdett szólni, némelyek kinevették őt; mások pedig azt mondák: «ez iránt még egyszer akarunk téged más alkalommal hallani.» Voltak, kik sz. Pálnak eme beszédére Jézusban hittek.

Athenéből sz. Pál *Korinthusba* ment; itt másfél esztendeig tartózkodott. És miután sokat Jézushoz térített, elment *Efezusba,* hol Isten általa igen sok csodát mívelt. Sokan tértek itt Jézushoz, és megvallák bűneiket, azaz, *meggyóntak.* A kik pedig bűbájos mesterséget űztek, együvé hordták könyveiket, és nyilván megégették: jóllehet azok ötvenezer ezüst pénzbe kerültek.

Midőn pedig sz. Pál *Troasban* egykor egész éjjelig tanított, egy ifjú, ki a tanítás alatt az ablakon ült, elnyomatván az álomtól, leesett a harmadik emeletről, és szörnyet halt; de szent Pál hozzámenvén, ráborult s az ifjú föltámadt.

Sz. Pál apostoli útjában *Miletus* városába is eljött. Minthogy szent Pál igen sietett, hogy Pünkösd ünnepét Jeruzsálemben tölthesse, nem mehetett már Efezusba, hanem *Miletusba* hivatá az ottani közönség papjait és érzékeny szavak közt

búcsút vevén tőlök, hajóra ült, Jeruzsálembe evezendő.

Tanulság. A Jézushoz tért efezusi hívek nemcsak vétkes cselekedeteiket vallák meg, azaz, nemcsak meggyóntak, hanem még rossz könyveiket, bármily drágák voltak is, nyilvánosan elégették. Így kell nekünk is, ha igazán akarunk gyónni, a vétekre vezető alkalmatosságot, bármily sokba kerülne, eltávolítani magunktól s az adott botrányt jóvátenni.

* Mily föliras volt Athenében egy oltáron ? Ezen oltárról vevén alkalmat sz. Pál, miképen szólott ? mily hatása volt beszédének ? meddig tartózkodott sz. Pál Korinthusban ? mi által mutatták meg az efezusi hívek, hogy ők valóban Jézushoz tértek ? mily csodát tett sz. Pál Troasban ? Hol búcsúzott el sz. Pál az efezusi egyház papjaitól ? mit tanulunk a gyónásra nézve az efezusi hívektől ?

59. Sz. Pál Jeruzsálemben, Maltában és Rómában.

Alig töltött sz. Pál néhány napot Jeruzsálemben, midőn némely ázsiai zsidók megpillantván őt a templomban, föllázíták ellene a népet, azon ürügy alatt, hogy ő mindenütt a zsidó nemzet törvénye ellen tanít s még a pogányokat is bevezeti a templomba. A nép rá rohant s meg is ölte volna, ha a római sereg őrnagya, Liziás, őt kezeikből fegyveres erővel ki nem szabadítja s a várba nem viteti.

Megtudván Liziás sz. Pál unokájától, miképen negyven zsidó megesküdött, hogy addig sem nem esznek, sem nem isznak, míg Pált meg nem ölik: erős katonai őrizet alatt küldé sz. Pált Czezareába, *Felix* római helytartóhoz. Felix két esztendeig tartá sz. Pált fogva. Utódja, Fesztus, kérdé sz. Pált, ha Jeruzsálemben kívánja-e ügyét elítéltetni? De ő a császár elé kívánta ügyét vitetni.

Sz. Pál tehát Lukács és mások kíséretében, katonai őrizet alatt hajón Rómába vitetett. Miután előbb már tizennégy napig iszonyú szélvész által ide s tova hányattak a tengeren, *Malta* szigetnél hajótörést szenvedtek. A sziget lakói barátságosan fogadták a hajótörést szenvedteket: tüzet raktak, hogy ruháikat megszáríthassák és melegedjenek. A mint sz. Pál tűzre való fát szedett

és azt a tűzre vetette, egy mérges kígyó kiszökvén a tűzből, kezére fonódott. Látván ezt a sziget lakói, Pált nagy bűnösnek — gyilkosnak — tartották: de midőn látták, hogy sz. Pálnak, ki a kígyót a tűzbe lerázta, mi baja sem lett, Istennek gondolták.

Sz. Pál három napot töltvén a szigeten, meggyógyítá Publiusnak, e sziget tisztviselőjének atyját és mindazon betegeket, kiket hozzá vittek, rájok tevén kezét. Azért a sziget lakói a hajót hálaadásból mindennemű élelmi szerekkel ellátták.

Végre megérkezett sz. Pál Rómába, hol katonai őrizet alatt volt; de mindamellett egész szabadsággal hirdette Jézust, valamint a zsidóknak, úgy a pogányoknak is, kik őt lakásán fölkeresték.

* Miképen bántak sz. Pállal a zsidók Jeruzsálemben? Ki szabadította ki sz. Pált a zsidók kezeiből? Hová vitette Liziás sz. Pált és miért? mily veszély érte sz. Pált a tengeren? miképen járt sz. Pál Malta szigetén egy mérges kígyóval? mily csodálatos gyógyításokat tett sz. Pál a szigeten? mint hálálták ezt meg a sziget lakói? mikép bántak sz. Pállal Rómában?

Ezzel végződik a bibliai történet.

Sz. Pál két év múlva kiszabadulván a tömlöczből, ismét bejárta azon községeket, a melyeket Krisztus hitére térített. Azután ismét Rómába ment, hol Neró császár alatt feje vétetett.

Sz. Péter ugyanazon császár alatt keresztre feszíttetett; de kívánsága szerint fejével lefelé.

A többi apostolok is, miután a világ különféle részeiben hirdették Krisztust, többnyire vértanúi halállal multak ki a világból.

FÜGGELÉK.

Palesztina vagy a Szentföld leírása.

I. Palesztina általános leírása.

1. Palesztina nevei.

Azon tartományt, melyben Jézus született, tanított, szenvedett, meghalt, föltámadt és mennybe

ment, mi keresztények *Szentföldnek* nevezzük. A Szentírásban *Kánaánnak* neveztetik, a kánaániaktól, kik azt eleinte lakták; — *ígéret földének*; mert Isten azt Ábrahámnak és maradékainak birtokúl ígérte; *Izrael országának* is hivatik Jákob patriarkától, ki *Izraelnek*, maradékai pedig *Izraelitáknak* neveztettek. — Legközönségesebb neve jelenleg *Palesztina*.

* Minek nevezzük mi keresztények azon tartományt, melyben Jézus élt? miért neveztetik Kánaánnak? miért ígéret földjének? miért Izrael országának? mi a legközönségesebb neve jelenleg?

2. Palesztina fekvése és népessége.

Palesztina Ázsiában fekszik, *napnyugatra* a Földközi-tenger partján. — Palesztina hosszabb, mint széles: Hossza 36, szélessége 21 mértföldet tett. Legvirágzóbb korában, Dávid és Salamon idejében népessége 6 millióra ment, Jézus idejében pedig 2—3 millióra.

* A világ melyik részében fekszik Palesztina? Hány mértföldet tett Palesztina hossza, hányat szélessége? mily nagy volt Palesztina népessége?

3. Palesztina hegyei.

Palesztina általában hegyes tartomány. Nevezetesebb hegyei ezek:

1. Éjszakról a *Libanus* s az átellenében fekvő *Antilibanus* hegyláncza, melyen azok a híres czédrusfák nőttek, melyekből Salamon a jeruzsálemi templomot építé. Az Antilibanus magasabb, mint a Libanus, és csúcsai egész esztendőn át hóval fedvék. A legkitünőbb hegyorom: Hermon, 10,000 lábnyi magas.

2. *Karmel* hegyláncz. Igen termékeny; oldalait különféle fák, szőlők és más ültetmények ékesítik. A jáczintok és a tulipántok itt vadon nőnek. Illés és Elizeus próféták sokat tartózkodtak e hegyen.

3. *Tábor* hegye. Alakja olyan, mint egy czukorsüvegé. Egészen külön áll. Ezen történt meg *Urunk színváltozása*.

4. Az *Olajfák* hegye, egy óranegyedre Jeruzsálemtől. Tövében volt a *Gethszemane-kert.* Örökre nevezetes helyek.

5. *Quarantánia.* Ezen bőjtölt Üdvözítőnk 40 nap és 40 éjjel, és kísértetett meg az ördögtől.

6. *Nebo* hegye a Jordánon túl. Erről nézte Mózes az ígéret földjét s ezen halt meg.

* Melyek Palesztinának legnevezetesebb hegyei? miről nevezetes Kármel, Tábor stb. hegyei?

4. Palesztina vizei.

Palesztina vizei közt nevezetesebbek:

1. *Merom* tava, éjszak felé, csak a tél végén s a tavasz elején, midőn tudniillik a Libanus hegyen a hó olvad, van víz benne. Nyáron át majdnem egészen kiszárad, kivéve azt a vonalt, melyen a Jordán keresztül foly.

2. *Genezáreth* tava, mely másképen *Galileai* vagy *Tiberiás tengernek* is neveztetik. Negyedfél mértföldnyi hosszú, egy mértföldnyi széles. Vidéke igen kies és termékeny. Partjain a legvirágzóbb városok voltak. Ezen csillapítá el Jézus a háborgó hullámokat, ezen történt a csodálatos halfogás is.

3. A *Holt-* vagy *Sóstenger* 14 mértföldnyi hosszú, 3 mértföldnyi széles. Ez valaha igen termékeny völgy volt, melyben *Szodoma* szomszéd városaival együtt feküdt, míg az Úr kénköves tüzes eső által azokat el nem pusztította. Ebben a tengerben semmi sem él; s ha valamit bele mártanak, az sóhártyával vonatik be. — E tenger partjain gödröket szoktak ásni, s azokba a tengerből vizet vezetni, mely elgőzölögvén, sót hagy maga után. E sóval él az egész tartomány.

4. Palesztinának folyóvizei közt legnevezetesebb a *Jordán.* Az Antilibanus hegyének tövében fakad, és három mértföldnyire a föld alatt futván, ismét kitör a földből: aztán Merom és Genezáreth tavakon keresztül a Holttengerbe ömlik, egész

Palesztinát mintegy ketté hasítván. — E folyón vezette át Józsue oly csodálatosan az izraelitákat; ebben keresztelt sz. János; ebben keresztelé meg Jézust is.

* Mit tudsz Merom taváról? mit Genezárethről? Mikép támadt a Holttenger? mi nevezeteset tudsz Jordán vizéről?

5. Palesztina éghajlata és időjárása.

Palesztina éghajlata általában véve szelíd és nem oly változó, mint a saját országunké. Palesztinában csak nyár és tél van. A nyár májustól októberig tart; a tél novembertől áprilisig.

Nyáron át nagy melegség van. Eső nem esik szeptember közepéig. Az éjszakák azonban hidegek, bő harmatot adnak, mi pótolja az eső hiányát.

A tél csak esőzésből áll; s ha esik is hó, az a lapályokon egy napig sem tart. Szeptemberben vetik a gabonát, április közepén van az aratás.

* Milyen Palesztina éghajlata? milyen Palesztinában a nyár, milyen a tél? Mikor vetnek, mikor aratnak Palesztinában?

6. Palesztina termékenysége és természeti csapásai.

Palesztina hajdan igen megáldott és termékeny tartomány volt. Azért a Szentírás *tejjel és mézzel folyó tartománynak* nevezi. — Rozson és zabon kívül megtermett Palesztina mindennemű gabonát, százszorosan is visszaadván a magot. A szőlővesszők néha háromszor is hoztak gyümölcsöt. A mi gyümölcsfáinkon kívül voltak Palesztinának még füge-, narancs-, czitrom-, pálma- és olajfái. A marhatenyésztés is virágzó állapotban volt. Csak lovai nem voltak.

Palesztina jelenleg nem ily virágzó, mert sokat szenvedett a pogány nemzetektől. Most is már több századoktól fogva a török járma alatt nyög. Valóban teljesedésbe ment rajta az Urnak ama fenyegetése, hogy elpusztul ez az ország, ha az igaz Istentől eltér. (Mózes V. 29. r.)

De mindamellett, hogy Palesztina fekvése igen kies és földje igen termékeny volt, mégis nem kevés csapások szokták érni; ilyen:

1. A *földindulás*. Palesztina sokat szenvedett a földindulástól. Újabban is 1836-ik január 1-én Jeruzsálemet, Bethlehemet stb. nagyon megrongálta a földindulás.

2. A *sáskák*. Ezek néha oly sűrű csoportokban szálltak Palesztina felé, hogy a napot is elhomályosították, s a mezőket, vetéseket mind fölemésztették; ezt azután közönségesen drágaság, éhség szokta követni.

3. A *számum*. Ez kénköves szagú s igen veszedelmes szél; a ki beszívja, meghal. Azért közeledtekor hasra fekszenek az emberek, s arczukat a földhöz szorítva, a mennyire csak lehet, nem lélekzenek. A barmok is mintegy beássák magokat a földbe.

* Mily termékeny tartomány volt hajdan Palesztina? Milyen jelenleg Palesztina? mily természeti csapások érik Palesztinát? Mit tudsz a sáskákról? mit tudsz a számumról?

7. Palesztina fölosztása.

Az izraeliták elfoglalván Palesztinát, azt 12 nemzetségeik közt sors által fölosztották.

Jézus idejében Palesztina négy tartományra volt fölosztva, tudniillik Júdea, Szamaria, Galilea és Perea tartományokra.

Palesztina ekkor a rómaiak hatalma alatt volt, kik azt helytartóik által igazgatták.

* Mikép osztották föl az izraeliták Palesztinát? mily tartományokra volt felosztva Jézus idejében? Kinek hatalma alatt állott Palesztina Jézus idejében?

Palesztina egyes tartományai.

1. Júdea.

Júdea nevét Júda nemzetségétől kapta. Határai *éjszakról* Szamaria, *napkeletről* a Jordán és a Holttenger; *délről*, Köves-Arábia és Egyiptom; *nyugatról* a Földközi-tenger. — Nevezetesebb városok valának:

1. *Jeruzsálem.* Nemcsak Júdeának, hanem egész Palesztinának fővárosa volt. Erős fallal volt körülvéve és tíz kapuval ellátva. Lakosainak száma rendesen 120,000-re ment. Igen nevezetes volt Jeruzsálemben a templom; nem az, melyet Salamon király épített, mivel ezt Nabukodonozor lerontatta, hanem a melyet a zsidók, visszatérvén a fogságból, Zorobábel vezérlése alatt építettek s Heródes király nagyobbított és szépített. — A városon kívül, de tőle nem messze, volt a *Kálvária-hegy,* hol Krisztus Jézus a keresztfán meghalt. A mai *Jeruzsálem* is fallal van körülvéve és hét kapuval ellátva: 20,000 lakost számlál, kik közt 10,000 zsidó, 5000 keresztény és ugyanannyi török van. Jeruzsálemnek nevezetesebb épületei: a) *A szent sír temploma.* Egy 3 kúppal ellátott fönséges épület, mely Jézus sírja fölött emelkedik és magában foglalja a Kálvária-hegyet is. Jézus sírja egy kősziklába vágott üreg, melyben azon a helyen, hol Jézus teste feküdt, egy 6 lábnyi hosszú, 3 lábnyi széles és magas márványtábla vagyon, melyen naponkint reggeli két órától déli tizenkettőig szent miséket mondanak. Ki a szent sírba akar menni, lábbeliét le kell vetnie. Éjjelnappal 44 lámpa ég benne. Jobbra 18 lépcső a *Kálvária-hegyre* vezet, hol márványnyal kirakott kápolnában mutatják azt a gödröt, melyben Jézus keresztje állott. — b) *A szent-ferenczi atyák katholikus kolostora.* Az európaiak adakozásából tartatik fönn; minden európai zarándokot befogad, étellel, itallal ingyen ellát. — c) *Az örmények* és d) *a görögök kolostora.* — Igen nevezetes még Jeruzsálemben *Krisztus kínszenvedésének útja,* vagyis az az út, melyen Üdvözítőnk a Kálváriahegyre ment. — 2. *Bethlehem,* két órányira Jeruzsálemtől. Itt született Jézus egy istállóban. — Bethlehem jelenleg egy népes falu. — Azon a helyen, hol Krisztus született, sz. Ilona császárnő

szép templomot építtetett. Bethlehemtől félórányira, kelet felé mutatnak egy helyet, hol az angyal Krisztus születését hirdette a pásztoroknak. — 3. *Bethánia.* Itt lakott Lázár, Mártha és Mária húgaival. Jézus itt támasztá föl Lázárt halottaiból. — 4. *Jerihó.* Közelében egy két mértföldnyire terjedő pálmaerdő volt. Józsue átkelvén a Jordánon, legelőször e várost foglalta el csodálatosan. Jerihó most szegényes falu. — 5. *Emmausz.* Jeruzsálemtől éjszak felé. Ide ment Jézus kíséretében az a két tanítvány, kire csak a kenyérszegésben ismertek. — 6. *Joppe,* mai neve Jaffa, a Földközi-tenger partján. Jónás próféta itt ült hajóra, az Úr parancsolata ellen Ninive helyett Tarzisba akarván hajózni. Joppeban támasztá fel Péter Tabitha asszonyt.

* Melyek valának Júdea határai? melyik volt egész Palesztinának fővárosa? Mennyire ment Jeruzsálem lakosainak száma? Melyik vala Jeruzsálemnek legnevezetesebb épülete? Hol van a Kálvária? A mai Jeruzsálem hány lakost számlál? mit tudsz a szent sír templomáról? Mit tudsz Bethlehemről, Bethániáról, Jerihóról, Emmauszról és Jopperől?

2. Szamaria.

Szamaria hasonló nevű fővárostól vette nevét. Határai: *éjszakról* Galilea; *keletről* a Jordán vize; *délről* és *nyugatról* Júdea. Nevezetesebb városai:

1. *Szamaria,* a tartomány fővárosa. Fülöp diakonus itt sokakat megtérített, s itt szolgáltatták ki Péter és János apostolok legelőször a *bérmálás szentségét.* Jelenleg elpusztult falu. — 2. *Szikhem.* Régi város. E mellett volt Jákob kútja, melynél Jézus a szamariai asszonynyal ama nevezetes beszédet tartotta. — 3. *Izrael,* Ácháb királynak vala itt palotája. E városban volt Nábothnak nevezetes szőlője is, mely miatt Ácháb őt agyon követtette. — 4. *Bethúlia.* Holofernes ostrom alá vette, mely alól Judith szabadítá meg, megölvén Holofernest. — 5. *Bethel.* Itt látta Jákob álmában a mennyei létrát; itt szaggatott szét két medve 42 gyermeket, kik Elizeus prófétát csúfolták.

* Melyek valának Szamariának határai? Melyek voltak Szamariának nevezetesebb városai? Hogy hívják azt a várost, hol két medve 42 gyermeket szétszaggatott?

3. Galilea.

Galilea Palesztinának legfelsőbb része éjszak felé. Jézus idejében határai valának: *éjszakról* a libanusi hegyek; *keletről* a Jordán, *délről* Szamaria; *nyugatról* a Földközi-tenger. *Galilea* Palesztinának legtermékenyebb és legnépesebb tartománya volt. Galileának nevezetesebb helyei:

1. *Názáreth.* Itt lakott a boldogságos Szűz Mária, itt töltè Jézus gyermek- és ifjúkorát. — Azon a helyen, hol Gábriel arkangyal Máriát üdvözlé, igen szép templom áll: *Gyümölcsoltó boldogasszony temploma.* Még most is mutatják benne a szobát, melyben az angyal Máriának megjelent. 2. *Kána.* Itt tette Jézus az első csodát, a vizet borrá változtatván. 3. *Kafarnaum.* Igen szép gazdag és népes város Genezareth partján. Jézus itt sokat tartózkodott és sok csodát mívelt. 4. *Ptolomais;* régi neve *Akko,* a Földközi-tenger partján. — Jelenleg erős vár, 10,000 lakossal.

4. Perea.

A Jordán tulsó partján fekvő tartomány *Pereá*nak neveztetett. Határai valának: *éjszakról* Szíria; *keletről* és *délről* Arábia; *nyugatról* Jordán vize; Perea hat kerületre volt felosztva. — Nevezetesebb helyei valának:

1. *Gadera,* Pereának fővárosa. — 2. *Fülöp-Czezarea,* Hermon hegyének tövében. E város vidékén vallá Péter Jézust Krisztusnak, az élő Isten Fiának. — 3. *Bethabara,* Jerihó irányában. Itt keresztelt sz. János. — 4. *Machaerus.* Erős vár volt. Keresztelő sz. János itt volt bebörtönözve. Itt vették fejét. — 5. *Pella.* Ide menekültek a Jeruzsálemben lakó keresztények, midőn Titus Vespasianus Jeruzsálemet ostromolta.

* Melyek valának Pereának határai? Hány kerületre vala Perea felosztva? Melyek Pereának nevezetesebb helyei?

Mindenekben dicsértessék Jézus Krisztus!

TARTALOM.

ELSŐ RÉSZ. AZ Ó-SZÖVETSÉG.

Lap.

I. A világ teremtésétől Ábrahámig.

1. A világ teremtése . . 3
2. Ádám és Éva a paradicsomban 4
3. Az első emberpár vétke 5
4. Káin és Ábel 7
5. A világ erkölcsi romlottsága . 8
6. A vízözön 8
7. Noé és fiai: Szem, Kám és Jáfet 10
8. A babiloni torony . . 10

II. Ábrahám, Izsák és Jákob pátriárkák.

9. Isten meghívja Ábrahámot 11
10. Ábrahám jószívűsége. 12
11. Szodoma végveszélye. 13
12. Izsák föláldozása . . 14
13. Izsák 15
14. Jákob 16

III. József.

15. Józsefet bátyjai eladják 17
16. József sorsa Egyiptomban 19
17. József és testvérei . . 21
18. Jákob Egyiptomba költözése és halála . . . 22

IV. Mózes.

19. Mózes a gyékénykosárban 23
20. Mózes az égő csipkebokornál 24
21. Az izraeliták kiköltözése Egyiptomból . . 26
22. Az izraeliták a pusztában 28

Lap.

23. Az izraeliták bemennek Kánaán földére s elfoglalják azt. . . . 33
24. Az istenfélő Jób . . . 34

V. A bírák.

25. Gedeon és Sámson. . 35
26. Ruth . . . 36
27. Héli. . . 38
28. Sámuel 39

VI. A királyok.

29. Saul, Izrael első királya 39
30. Dávid legyőzi Góliáthot és Saultól üldöztetik . 41
31. Dávid nagylelkűsége, Saul halála 42
32. Dávid király . . 43
33. Salamon 45
34. Izrael népének meghasonlása, Izrael és Júda országa 46
35. Judith 48

VII. A próféták.

36. Előismeretek a prófétákról 49
37. Illés 49
38. Elizeus 51
39. Jónás 52
40. A többi próféta . . . 53

VIII. Az asszíriai fogság.

41. Izrael országának végpusztulása 54
42. Tóbiás 55

IX. A babiloni fogság.

43. Júda országának romlása 56
44. Dániel 56
45. Dániel három társa az égő kemenczében . 59

Lap.

X. Izrael népének kiszabadulása a fogságból, s további állapota az igért Megváltóig.

46. A jeruzsálemi templom és város ismét felépül 60
47. Eszther 61
48. Eleazár és a hét Machabeus testvér 62
49. Matathiás és fia, machabeusi Júdás. 64
50. Júda országa végkép elenyészik 64

MÁSODIK RÉSZ. AZ ÚJ-SZÖVETSÉG.

I. Közelebbi előkészületek a Megváltó eljöveteléhez.

1. Zachariás és Erzsébet 65
2. A Fiú-Isten megtestesülése 66
3. Mária és Erzsébet . . 67
4. Keresztelő sz. János születése és növekedése 67

II. Jézus gyermekkora.

5. Jézus születése . . . 68
6. Jézust bemutatják a templomban 69
7. A napkeleti bölcsek . 70
8. Jézus szülői Egyiptomba futnak 71
9. A tizenkét esztendős Jézus a templomban. . 72

III. Előkészületek Jézus nyilvános életéhez.

10. Keresztelő sz. János prédikálása 73
11. Jézus megkereszteltetik, bőjtöl és megkísértetik 74
12. Keresztelő szent János bizonysága Jézusról, és Jézus első tanítványai 76
13. A kánai menyegző . . 76

IV. Jézus három évi nyilvános élete.

14. Jézus a jeruzsálemi templomban és éjjel Nikodémussal 77
15. Jézus Jákob kútjánál. 78
16. Jézus tanítása Názárethben 79
17. Jézus Péter hajójában 79
18. Jézus tanítása a hegyen 81
19. Jézus és a kafarnaumi százados 81
20. Jairus leánya s egy beteg asszony. 82
21. Jézus apostolokat és tanítványokat választ, elküldi őket tanítani . 83
22. Jézus és a naimi ifjú . 84
23. Jézus tanítványait imádkozni tanítja 85
24. Jézus tanítványai a háborgó tengeren . . . 85
25. Jézus, és a bűnbánó Magdolna 86
26. Keresztelő sz. János tömlöczbe vettetik s megöletik 87
27. Jézus és az ötezer ember a pusztában . . . 88
28. Jézus Pétert az anyaszentegyház fejévé teszi 89
29. Urunk színváltozása . 90
30. Jézus a kisdedek közt . 92
31. Jézus és a gazdag ifjú 93
32. Jézus Márthával és Máriával 93
33. Az irgalmas szamaritánus 94
34. A tékozló fiú 95
35. A dúsgazdag és a nyomorult Lázár 97

Lap.
36. Jézus és Zacheus . . 98
37. Jézus és a sok beteg 98
38. Jézus Lázár sírjánál. 100
39. Jézus ünnepélyes bemenetele Jeruzsálembe 101
40. A szegény asszony két fillére. 102
41. Jézus jövendölése . . 103
42. A végvacsora . . . 104

V. Jézus kinszenvedése és halála.

43. Jézus az Olajfák hegyén imádkozik és elfogatik 105
44. Jézus a főtanács és Pilátus előtt 107
45. Jézus keresztre feszíttetik és meghal. . . 109
46. Jézus eltemetése . . 112

VI. Jézus megdicsőítése.

47. Jézus föltámadása. . 112
48. Jézus övéinek megjelenik 113
49. Jézus mennybemenetele. 114

Lap.
VII. Az apostolok cselekedetei.

50. A Szentlélek eljövetele 115
51. Az apostolok tanítanak, csodákat tesznek és üldöztetnek . . . 117
52. Jeruzsálemben az első keresztény hívek . . 118
53. A diakonusok, István és Fülöp 119
54. Saul megtérése, vagyis Pál fordulása . . . 120
55. Péter meggyógyítja Eneást, Tabithát pedig halottaiból feltámasztja 121
56. Pétert egy angyal kiszabadítja a tömlöczből. 122
57. Szent Pál Barnabással Lisztrában, és Szilással a fogságban. . . 123
58. Szent Pál további apostoli működése . . . 124
59. Szent Pál Jeruzsálemben, Maltában és Rómában 125

FÜGGELÉK.

Palesztina, vagy a Szentföld leírása.

I. Palesztina általános leírása.

1. Palesztina nevei . . . 126
2. Palesztina fekvése és népessége 127
3. Palesztina hegyei . 127
4. Palesztina vizei . . 128
5. Palesztina éghajlata és időjárása 129
6. Palesztina termékenysége és természeti csapásai 129
7. Palesztina fölosztása . 130

II. Palesztina egyes tartományai.

1. Júdea 130
2. Szamaria. . . . 132
3. Galilea. . . 133
4. Perea . . . 133